

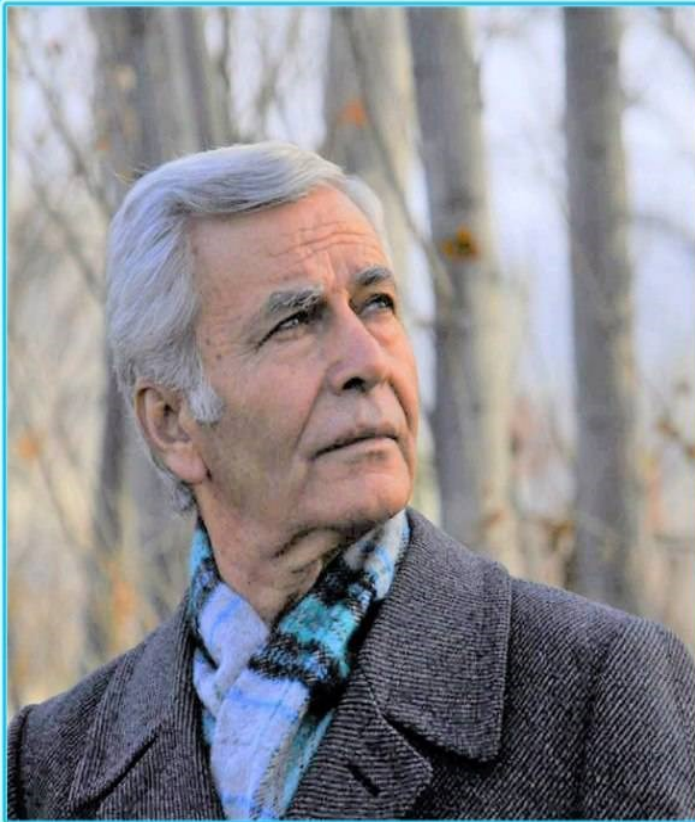

خداآفرین

تورکجه - فارسی
فرهنگی، اجتماعی، علمی

تیر ۱۴۰۴ - شمارگان مسلسل ۲۳۸ - سال ۲۲ - قیمت ۳۰۰۰۰۰ تومن

قوجا مان شاعیر و یازیچی کریم گل اندامین ۷۸ ایملیکینه حصاراندیلیمیش

محببتین نامینه،
بوتون بشریت،
باریشا سسله بیرم!
اؤزگور یاشام قورماغا،
باریشا سسله بیرم!
سورمایین هارالیم!
من بوتون ملت لرله،
عم اوغلو، خال اوغلو!
من بیر انسان اوغلو یام!

(کریم گل اندام)

شماره مسلسل ۲۳۸ - سال ۱۴۰۴ تیر ماه - ۹۲ صفحه

مدیر مسئول سردبیر و صاحب امتیاز:

دکتر حسین شرقی دره جک (سوی تورک)

سردبیر : صدیار وظیفه (اثل اوغلو)

خبرنگاران : فرید ستاری فر

علی محمد نیا

تانای شرقی دره جک

زمینه مجله:

فرهنگی؛ مسایل اجتماعی؛ معلومات عمومی و طنز و سرگرمی سالم

روش مجله:

آموزشی؛ تحقیقی؛ خبری؛ اطلاع رسانی؛ پژوهشی

گستره توزیع: آذربایجانهای شرقی غربی؛ اردبیل؛ تهران

آدرس چاپخانه: تهران چهار راه خانقاه پاساژ گوهری نسب چاپ ارسباران/پ ۳

نشانی مجله تهران خیابان وصال شیرازی پلاک ۷ طبقه سوم واحد ۵

تلفن: ۰۹۱۹۲۲۸۱۹۱۶

نحوه ارسال مقاله:

تایپ شده بصورت word به ایمیل یا آدرس ماهنامه به زبانهای ترکی و فارسی

جهت معرفی آثار دو نسخه همراه با توضیح مناسب ارسال نمایید.

اشتراک ماهنامه: شش ماه ۱۰۰۰۰۰۰ تومان به شماره کارت بانک شهر

۷۰۰۷۸۶۴۷۹۳۸۹ به نام حسین شرقی دره جک واریز نمایید.

KHUDAFARIN

Cultural and scial mnthly magazin managing Directr

cncessiner and chief Editr: Dr. HOSSEIN

SHARGHIDAREHJAK (SOYTÜRK)

XUDAFƏRİN

Aylıq Elmi, İctimai, mədəni Dərgi

Təsisşçi və Baş Redaktor: Dr. HÜSEYN

ŞƏRQİDƏRƏCƏK (SOYTÜRK)

Say 238 – il 22 - Haziran – Temuz 2025, Tehran

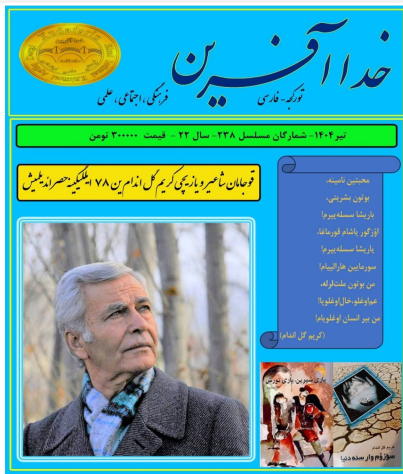
tiraj: 1000

www.khudafarin.ir

Telegram: <https://t.me/xudafarindergisi>

khudafarin@yahoo.com

خداآفرین 238 xudafərin

ایچینده کیلر:

- ۲- اکبر قوشالی یارادیجلیغینا پسیکولوژی باخیش
- ۴- ادبی چلنگین بو بولومو "کریم گول اندام"
- ۶- کریم گول اندام:
- ۲۶- حبیب فرشلاف
- ۲۹- اورمو شعرینین گؤرکملی سیماسی کریم گول اندام
- ۳۲- کریم گول اندام ین ادبی یارادیجلیغینا بیر باخیش
- ۳۶- کریم گول اندام معلیم حاققیندا خاطیره لریم
- ۳۹- قوجامان شاعیر و یازاریمیز «کریم گل اندام» ین حثکایه لریندن اؤرنکلر
- ۴۱- گؤروش
- ۴۲- فیرتینا قوشلاری
- ۴۲- آنلایش
- ۴۴- آتاملا-آنامین تویوندا!
- ۴۵- علی آزاد!
- ۴۶- سوسیال مئدییا: شاهنامه آری، دده قورقود خیر!
- ۴۷- قاجار شاهلیغی و شیعه فقه عالیملری
- ۵۱- چرا بعضی از نخبگان غیرفارس به خدمت پان ایرانیسم در می آیند؟
- ۵۲- حکایه لر : نبی / سیراج وثابیت / ماختر ائلمان
- ۶۴- خوی ناغیل لاری
- سیف الدین داغلینین «گجیل قاپی سی» رومانیندا ج. آذربایجان معیشتینده کی
- ۶۹- قوصورلارین بدیعی اینعیکاسی
- ۷۲- مختصری از نامه های تحریف شده آذربایجان
- ۷۵- دده قورقود کیتابیندا قادین حؤرمتی
- ۷۸- عراق تورکلری خوریات (بایات) باغی دیر
- ۸۴- شعریمیز - شاعیریمیز
- ۹۲- هدف پان ایرانیستها از « آذری » نامیدن ترکان آذربایجان چیست ؟
- ۹۳- آذربایجانین آدلیم شاعیری " فریدون حصارى " دن خاطیره لریم
- ۹۴- شکستن سکوت تبعیض؛ آغاز یک بازسازی ملی
- اعلان تشکیل جمهوری آذربایجان در سال ۱۲۹۷ شمسی (به مناسبت ۱۰۵
- ۹۶- مین سالروز تشکیل جمهوری آذربایجان

اکبر قوشالی یارادیجلیغینا پسیکولوژی باخیش

ƏKBƏR QOŞALININ YARADICILIĞINA PSİKOLOJİ BAXIŞ

SORUMLU MÜDÜR :

Dr.Hüseyn Şərqidərəcək (SOYTÜRK)

مدیر مسئول :دکتر حسین شرقی دره جک (سوی تورک)

اولدوغونا گۆره شعر ایلهامی اونا گلنه تانری ایله شاعر آراسیندا سیر پرده سی آرالانماغا باشلاپیر .
آنجا اوخوجولار اوچون شعر اؤز تجربه لرینی و حیسیسلرینی تانیماق و اونلارلا علاقه قورماق، ائمپاتییا اینکیشاف ائتدیرمک ایمکانی وئریر. شعرده ایفاده اولونان اونیوئرسال اینسانی دویغولار اوخوجونون تنهالیق حیسیسینی آزادلا، ائموسیونال کاتارسیس یارادا بیلر .

میللی و معنوی دیرلری اؤن پلانا چیخاراراق فردی توپلومدا تاریخسل اولاراق روحی یؤندن قوروپور .
یارادیجیلیق و شعورسوزلوقو آرادان قالدیریر. شعر بسترله مه پروسئسینی پسیخولوژی باخیمدان یارادیجیلیغین و یوکسک فلسفی ایفاده سی کیمی باشا دوشمک اولار. شاعرین شعوروندا اولان اوبرازلار، آسوسوسیا سیالار، ائموسیونال اینتنئسیولیک دیل واسطه سیله مادی فورمایا چئوریلیر. نصیحت و اؤبود یادا چاغیریش کیمی پسیخولوژی فاکتور کیمی اورتایا چیخیر .

حکیمدن ائشیتدیم، بئله دئییر کی،
دامار داشیدیغی قاندا ان ایچمیر .
دنیز اورتاسیندا قالان گمیچی
قییدان آلدیغی سویلا کئچینیر ...

دیزگی و پوئزیانین شعورسوز ایستکلری، موناقیشه لری و آرختیپلری عکس ائتدیردینی ایرلی سورهرک مسئله نین ماهیتی بیان ائدیر. اکبر یوخاریدا یازدیغی معنویاتین و دوغرو لوقون عکس حالی ایله قارشلادیغی کیمی سؤیله مه سی گرچی گؤستریر .
بیلیریک کی ایلهام و پوئتیک اینتویسییا یارادیجیلیق پروسئسینین مهم حیصه سیدیر. شاعر بعضا راسیونال دوشونجه دن کنارا چیخاراق داخیلی منبع دن قیدالانان سؤز و اوبرازلاری بیر آرایا گتیریر .

شعیرین پسیخولوژیسی پوئزیانین اینسان شعوروندا ، دویغولارینا و روحونا، یارادیجیلیق پروسئسلرینه و اونون فردی-سوسیال فونکسییالارینا تأثیرینی آراشدیرماغی هدفله مه سیدیر. بو یاناشما پوئزیانین شاعره و اوخوجویا نجه تأثیر ائتدینی آنلاماغا یؤنلیر. پوئزیایا پسیخولوژی باخیشین بعضی اساس جهتلری بیلدیرمکده دیر :

حیسیسلری و معنالاری ایفاده ائتمک دیر .
گۆره سن، اینسانی نجه گؤستریر
کورلار بازاریندا ساتیلان گوزگو؟
گون گلیر، باخیرسان، سنه تلسیر
بیر تئلی داراق لی، گۆزلری سوزگون ...

شعیر سؤز و اوبرازلاردان اینتنئسیو ایستیفاده ائتمکله مورککب دویغو و دوشونجه لری تأثیرلی شکیلده ایفاده ائدیلمه واسطه سیدیر و اکبر قوشالی یوخاریداکی خالق اخلاقی و پسیخولوژیسینه دایالی شعیرنده ده گؤزل تصویر ائتمیشدیر .

پسیخولوژی نؤقظه-نظر دن پوئزییا اینسانلارا اؤز داخیلی عالمینی عکس ائتدیرمه یه، باسدیریلیمیش دویغولاری اوزه چیخارماغا و معنا آختاریشینا زمین یارادیر. شاعر تانری ایله اینسان آراسیندا واسطه چی

شعير يازماق اينسانلار اۇز حيسسلىرىنى ايفاده ائتمەيه، تراوماتىك تجربەلەرنىن عەدەسىندىن گەلمەيه و يىنى پىرسپىكتىولر اينكىشاف ائتدېرمەيه كۆمك ائدە بىلر. شعير اوخوماق اوخوجويا اۇز ايچ دونياسى ايله علاقه ساخلاماغا، تنهالىق حيسسلىرىنى آزالتماغا و داخىلى راحتلىق تاپماغا كۆمك ائدە بىلر . شاعر فردى و اجتماعى كىملىكلەرنى فورمالاشماسىندا و ايفادهسىندە مەھم رول اوينايدىر. شاعرلر اۇز شخسى تجربەلەرنى و اجتماعى موشاهىدەلەرنى شعير واسطەسىلە چاتدېرماقلا اوخوجولارلا اورتاق ائموسيونال و اينتئەلئكتوال زمين يارادا بىلرلر .

**دلى شيطان دئبىر، دىنيزدن ايچك
اورمانا بىر خىلى اودون داشىياق؛
كورلار بازارىندا ساتاق گوزگونو،
گل، گئدىب، كارلارلا نسه اوخوياق ...**

سوسيال حادثەلەر، مدنى دىرلر و تاريخى تجربەلەر پوئزىيادا عكس-صدا وئىر و بونولا دا كوللئكتيو يادداشلىق و شخسىتەن قورونماسىنا كۆمك ائدېر .

**قىش گلىب، پايزىن خبرى يوخدو،
ياراقلار جان آتمىر خزل اولماغا .
ماسامىن اوستونده بىر دستە گول وار،
نيه تلسىبلر گۆزل اولماغا؟**

بىر سۆزلە، پوئزىيا پسيخولوژى باخىش بو صنعت نۆۋونون اينسان تجربەسىنە نئجە درىندىن نفوذ ائتدېنى، ائموسيونال و كوكنىتو پروسسلىرىمىزە نئجە تائىر ائتدېنى، فردى و سوسيال رىفاهىمىز تۆھفە وئردىنى آلاماغا كۆمك ائدېر. پوئزىيا تەجە ائستئتىك تجربە تەقدىم ائتمىر، ھەم دە اينسان پسيخولوگىياسىنىن مورككبلىكلەرنى آراشدىرماق اوچون دىرلى واسطەدېر. بونو اقوشالى باشارمىشدىر .

**آنجاق اورمانلار اودون آپارمىر
اوردا اوجاق چاتىب، ايسىنن يولچو .**

**مىن بىر جىلوسىلە، حىيات حىياتدېر،
بىر يىردە اودون چو، بىر يىردە سوچو ...**

رسمى و گوندەلىك دىلدىن فرقلى اولراق، پوئتىك دىلدە مئتافورا، سىمۋولىزم، رىتم، سس ھارمونىياسى كىمى خصوصى واسطەلەردىن اىستىفادە ائدېلر. بو خصوصىتلر اوخوجونون آلاما و دوشونجە پروسسلىرىنە تائىر گۆستە بىلر .

**يقىن دىلى-آغزى ياغىر اولوبدو
سۆزونو ساخلايب، دئمەن كسىن .
دئبىرلر، آندىنا اينانماق اولماز
قولتوغوندا چۆرك گزدېرەنلرېن .**

شعير غىرى-عادى علاقلەر ياراداراق دونيا يىنى گۆزلە باخماغا وادار ائدە بىلر .

پسيخولىنقوىستىكا ساحەسىندە آپارىلان تدقىقاتلار پوئزىيانىن لىنقوىستىك اىستروكتورونون بئىندەكى ائموسيونال و ايدراك پروسسلىرى ايله نئجە قارشىلىقلى علاقەدە اولدوغونو آراشدىرېر. مثلاً، پوئزىيادا رىتم و موسىقىنىن ائموسيونال رئاكسىيالارلا تكان وئە بىلجىي گۆستىرلىمىشدىر .

برپا و اۋزونه قايدىش اقوشالىنىن يارادىجىلىغىنا اساس قايدىر. مىللى تراپىدېر.

پوئزىيا تئراپىياسى ائموسيونال و پسيخولوژى ساغالمانى تشويق ائتمك اوچون شعير يازماق و اوخوماق دان اىستىفادە ائدن بىر پسيخوتراپىيا نۆۋودور .

**اونسوز دا اينسانلار گونون سونوندا
گۆرمك اىستىدى قدر گۆرەجك .
دويماق اىستىدى قدر دويانلار
ان ياخشى سۆزو دە ھدر بىلەجك ...**

اوپون دیزه چۆكمه ميشلر. البتده كى، يوز ايللردير بو گئديش ائله ميللى غروروموزو قورويوب ساخلايان يوزلرله فداكار ياراديجى اينسانلاريميزين گئتديكى مقدس يولو اولوبدور.

عصرلر بويو عييجرليكلره، يالتاقلق و آلچاقليقلارا قارشى موباريزده اولانشاعير و يازارلاريميزين ادبى نمونه لرينده بيز بو خصوصيتى چوخ حالاردا تاپيريق. گووه ندېگيميز هر بير ادبى سيما ائله بئله اولدوقدا بيزيم اولاييلير، بوخسا بيزيم اولاييلمزدى. ميللى شعوروموزو نسيلدن-نسيله اؤتورن هر بير مقدس آماللى الى قلملى ائله اؤزگه قاپيسينا گئتمه دن خالقيميزين اوره گينده قالا بيليدير.

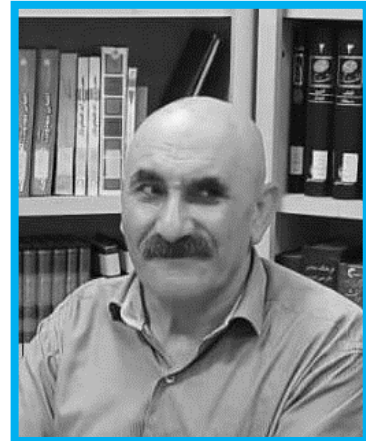
«سؤزوم وار سنه دونيا» آدلى شعر كيتابيندا درج اولونان شعرلريله تانيش اولدوغوم ده يرلى شاعيريميز «گول اندام» ين جذبه لى شعرلرينه هميشه ساينى ايله ياناشيب، ديقتله اوخوموشام. بونون ايلك سببى هله ده ياخيندان اوزونو گؤرمه ديگيم بو نوواتور شاعيرين يازديغى جذبه لى شعرلر اولوبدور. «گول اندام» ين ياراديجيلىق حياتينى نظردن كئچيرنده، اونون ايكي ادبى نسيلىن هم اوخوجوسو و همده همن ادبى نسيللرين ياراديجيلاريندان اولدوغونون شاهيدى اولوروق. شعر عالمينه گلديكده كلاسيك قالييلرله مئيدانا گلن شاعيريميز يئنيليكيچى بير شاعير كيمي، آذربايجانين جنوبوندا مدرن شعر قاليبينين آياق توتدوغونو گؤردوكده زامانلا آددىملاير و مدرن شعرمميزين طرفدارلاريندان اولاراق سربست فورمالارين دا قدرتلى شاعيري اولور، و همن فورمادا درين مضمونلو شعرلرله يولونو داوام ائدير.

او، هئچ بير شاعيري يانسيلامادان اؤزو آچديغى بير ادبى جئغترين يئتيشمه سى اولوب دئسه ك هئچ ده يالنيش فيكير دئمه ميشيك. اينانيرام كى زامان گلرسه، فلسفى- ايجتيماعى شعرلرى ادبى تنقيدچيلريميزين ميز اوستو كيتابلاريندان اولاجاقدير. اونون يازديغى قالارقى شعرلر، چوخ حاللاردا ايجتيماعى-سياسى حياتيميزين سيلينمز لوحه لرى

ادبى چلنگين بو بولومو

"كريم گول اندام"

صديار وظيفه ائل اوغلو

من شعريمى هئچ قاپيا آپارماديم!

من شعريمى بير آن بئله،

چارپيشماقدان قوپارماديم!

شعريم اؤزو باغيراركن،

من شعريمى باغيرماديم!

شعريم اؤزو چاغيراركن،

من كيمسه نى دينلمه يه،

چاغيرماديم!

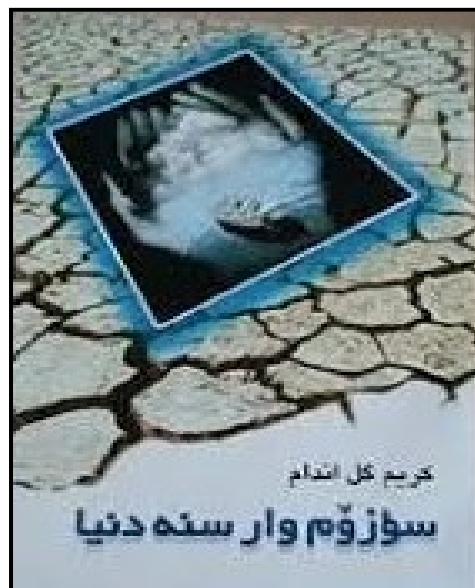
من شعريمه قوربان وئرديم چؤره ييمه،

من شعريمه حصر ائتميشم ديله ييمه،

سؤويكه ميشم اوره ييمه! ... (كريم گول اندام)

اوخودوغوموز بو ميصرلر اينقيلابى - ايستريك شعريميزين اؤتن ياريم عصردن برى ايشيق اوزو گؤرموش اؤرنكلرينين اؤنملى پارچالارينداندير. اونوتماياق كى، حقيقي بير ضيالى اولاراق بيزيم قاباقچيل ادبياتيميزين آيدين دوشونجه لى قلم صاحيبلرى، هئچ واخت اؤزگه قاپيسينا گئتمه ميش و اؤز منليگينه، اؤز جسارت و غييرتينه دايناراق چؤرك

اولوب، اورادا بویا باشا چاتان شاعیرلریمیزین بیرری ده قدرتلی شاعیر «کریم گول اندام» دیر. اؤز صمیمی شاعیرلرله بو گونکو شاعیر دونیامیزی چیچکلندیرن «کریم گول اندام» ین اثرلری گؤستریر کی، دنیا گؤرموش، حیات و ادبیاتی باشا دوشموش بیر شاعیردیر. بیز اونون شاعیرلرینده کلاسیزمین جذبه لرینی و چاغداشلیق روحونو تاپا بیلیریک. ایلک شاعیرلر توپلوسونو اللی یاشینا واردیقدا چاپ ائتدیریب اوخوجولارینا چاتدیران شاعیر داها آرتیق کلاسیک شاعیریمیزین آنا خطدی اولان اؤگود، مصلحت، سئوگی و سعادت مضمونلو مؤوضولاریندا محتوالی شاعیرلر یازمیشدیر. اونون شاعیرلرینی اوخودوقدا بیر دوشونجه لی شاعیرین دونیامیزدان آلدیغی لذت و آغری- آجیلاری دوشونوروک. او، ایجتیماعی - فلسفی شاعیرلرینده بشر ائولادینی سئوگییه، عدالته، قارداشلیغا چاغیریر. «کریم گول اندام» ین ایلک اثری اولان «سؤزوم وار سنه دنیا» آدلی شاعیر مجموعه سینی اوخویاندا شاعیرین اورک دؤیونتولرینی آنلاماق داها آرتیق مومکون اولور. او، اؤز شاعیرلرینده بو گونوموزده بشر حیاتینا حؤکم ائدن دولام- دولاشیق یاشاییشا آجیلانیر، حایف سیلانیر و بعضا ده قان آغلاییر. او، اینسان عؤمرونون بوتون لحظه لرینه قیمت وئرن شاعیردیر. او اینسان حیاتینی تام مثبت حاللاردا اولدوقدا سئویر. «کریم گول اندام» چاپ اولموش شاعیرلرینده اؤز باجاریغینی بیزه ثبوت ائتمیشدیر. ایندی بارلی- بهرلی عؤمرونون اللی ایکینجی باহারینی سورمکده اولان (۱۳۷۸ جی-ایلد) «گول اندام» ین چوخ بعدلو شاعیر دونیاسینی آچیقلاماق یقین کی آز حجمده یازیلان مقاله میزه سیغما یاقدیر. اونون شاعیرلرینده احساسلا صنعت قول- قول وئرمیش و بیزی چاغداش شاعیریمیزین روحونا مالیک اولان اوغورلو صنعت یولونا چاغیریر. ائلیمیزه، یوردوموز و بوتون انسانلارا سئوگیلر بسله ین و قایغی چکن اورمولو شاعیریمز «گول اندام» حضرتلرینه اوزون

کیمی دوشونجه میزی عکس ائتدیرن تابلولار کیمی تاریخی حافظه میزین گالریاسیندا پارلایان مضمونلار اولاجاقدیر. او، صنعت صنعت اوچوندور دئییه نلردن اولدوقجا اوزاقلاشیب و صنعت خالق اوچوندور دئییه نلرین و بو دئییمه عمل ائدنلرین اؤن سیراسیندا گئئلردن بیرری اولوبدور. اونوتمایاق کی، اؤتن یاریم عصردن بری قیسیلا-قیسیلا عرصه یه گلن شاعیر دونیامیزدا هله ده لازمی قدر مئیدانا چیخمایان شاعیرلریمیز چوخدور. البته کی، تاریخ و فولکلوروموز کیمی تدریس اوچاقلاریندان اوزاق اولان ادبیاتیمیزین بو کیمی اؤرنکلری ائله زامان گلدیکجه اؤز دیرینی گؤستره بیله جکدیر. یادیمدادیر کی، اورمولو شاعیریمیز «گول اندام» ین «سؤزوم وار سنه دنیا» آدلی کیتابینی تهراندا «اندیشه نو» کیتاب ماغازاسیندان آلدیغیم گونلرده، او زامان تبریزده نشر اولونان ده یرلی «ارک» هفته نامه سینده هر هفته «ایلرین قانادیندا» باشلیقلی آز حجملی بیر یازیم چاپ اولونوردو. نئچه ایل داوام ائدن او سئریال مقاله لریمین ۳۶-جی سایندا ۱۳۷۸/۴/۲ تاریخینده «گول اندام» حاققیندا یازدیغیم او آز حجملی مقاله نی بیرده داها اونون بو گونکو اوخوجولاريله بیرگه اوخوماق ایستردیم. بئله ی: " آذربایجانیمیزین باغلی- باغاتلی، آلی - یاشیلی شهری اولان اورمو شهرینده آنادان

کریم گول اندام:

" شاعیرم مسلکیم اولدوقجا چتین!

باشیم وطنیمیم ،

اوره ییم سنین!

ان خوش آرزولاریم بشریتین!"

عشق سولطانی سانیلان انسانین ان خوش آرزولارینی سیرالاسان باش تاجی وطن ، معشوق ، و عموم بشریته اولان سئوگی دئمک اولار! بعضیلر مومکوندور بو فیکری قیناییب دئسینلر؛ بس تانرییا اولان سئوگی ان اؤنملی سایلمیرمی؟ اوندان بئله جواب وئردیم- انسان اوغلوندا تانرییا اولان سئوگی دئیل قورخو دور! و بوتون عاریفلرین تانرییا اولان سئوگیسی یارادانین سونسوز قودرتینین قورخوسوندان یارانمیشدیر! آشیری محبتدن واحتشاملی ، گؤرکملی هر بیر وارلیقدان قورخو یارانا بیلر. عاریفلرین اوره یینده تانرینین عظمتی قارشیسیندا اؤزونو هیچ سانیب قورخو یارانمیشدی! اودورکی تانرینی سئولر چوخ آز وتانردان قورخانلارین سای سونسوزقدر چوخدور . اوکی قالدی تانری یولوندا اؤلمه یه تانرینین سئوگیسیندن دئیل وعد ائتدیگی جنت طاماحیندان و یا جهنم قورخوسونداندير ! وطن سئوگیسی آنلامی انسان موغارالاردا یاشیيان دؤوردن ، هریرده

عؤمور، ایلهاملی قلم آرزولاماقلا اونون بیر شعرینی بیرلیکده اوخویاق:

یئرینی تاپ

آغیر اوتوروب باتمان گل،

اؤز یئرینده قال خان کیمی.

قوردان اولماز الده مشعل،

کول اولارسان قالخان کیمی.

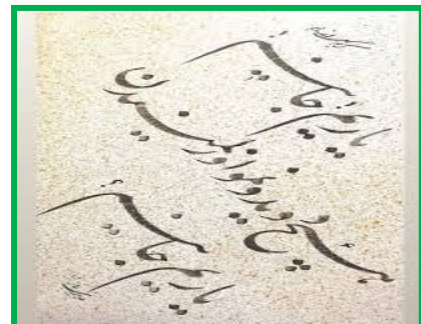
اولگوج کیمی قیرخانماسان،

وولکان کیمی چالخانماسان،

قیلینج اولوب قالخان کیمی..."

بورادا قئید ائتمک ایستردیم کی، اوستاد شاعیریمیز « گول اندام»ین آنا دیلیمیزده یاریم عصردن آرتیق بیر دؤورو توتان ادبی عؤمرونو وراقلاماق ایسته ییریکسه، یقین کی، شاعیریمیزین اؤز قلمی اونون حیاتیندان دانیشارسا ، داها دا جذبه لی اولار. اودور کی، « ادبی چلنگ» باشلیقلی مقاله لریمین هامیسیندا آراشدیرمامیزدا اولان عالیملرین مونوقرافیاسینی اؤزلریندن آلدیغیم کیمی، قوجامان شاعیریمیز « گول اندام»ین دا ، مونوقرافیاسینی ائله اؤزوندن آلدیق. مجله نین چاپ ایمکانلارینا داییر رئداکته ائدیپ، اؤزل سایین اوخوجولارینا هدیه ائدیریک. اوستاد شاعیریمیزی بیر داها دا بارلی- بهرلی عؤمرونون ۷۸-نجی باহারینین چیچکلنمه سی موناسیبتیه تبریک ائدیریک. یازیچی، ترجمه چی ، آراشدیرماجی وقوجامان شاعیر اوستاد « گول اندام» اوچون اوزون عؤمور، شن یاشاییش و ادبی نائیلیتلر آرزولاییرام.

خرداد ۱۴۰۴- ائل اوغلو

مسكونلاشيب ، يورد سالاندان برى ، هانسى تورپاقدا
حياتا گۆز آچان چاغدان ، ايلك نفسده او تورپاغين
قوخوسونو آلان چاغدان ايليكدن قانينا هوپوب و
يارانميشدير . دونيا ادبياتيندا ميليونلارجا مختلف
ژانرلاردا اثر وطن بارده قلمه آلينميشدير :

ندن انسان ايلك دفعه تورپاغا باش ووراندا ،

فرق ائله مير هاياندا ؟!

ندنسه سون نفسده ، تورپاغا اوز قوياندا ،

كدرله نير بو تورپاق ، او تورپاق اولماياندا !!

سورما بو قريبه حيسس تورپاق اوچون نندير !

تورپاق وار ايسيدندير !

تورپاق وار اوشودندير !

تورپاق واركى ، غربتدير !

تورپاق واركى ، وطن دير !

شاعيرلر سيراسيندا وطنين داغلاريني ، باغلاريني ،
توكنمز ثروتينى ، واريني ، دؤولتيني ، نيسكيلين
، غربتيني اوخشايدان ، هر ظفري ايله اويونن ، وطنله
اوره يى بيرگه دويونن چوخ اولوب ! آنجاق وطن نه
دئمكدير سئوالينا جواب وئرن چوخ آزدير !

جغرافى نوكتة نظريندن وطن هر هانسى بير قطعه ده
يئرلشسه ، نه بويا نه بيچيمه ، نه ايقليملره ماليك
اولسادا سئوگى ماهيتيندن عيني تاثيره ماليك دير !
بير بلوچون آلتى آى قوم سووران روزگارلار ايچينده ،
گونش قووران سوسوز تورپاقلار اولان وطن
سئوگيسى ، تايلىنده ، هينديستاندا ساغناق ياغيشلار
آلتيندا ، سيخ مئشه لرده نفس آلانلارين سئوگيسيندن
هئچ ده آز دئييل ! اونا گۆره وطن آنلامى هر انسان
اوچون عيني ماهيت داشاير . تكجه دونيا
گۆروشودوركى وطنى ترك ائدن زامان ، كيمسه
وطنيني كوره يينه چاتيب يابانجى بير اۆلكه ده
خرجه مك اوچون آپارار ، كيمي ايسه وطنى يارالى
اوره يينه باسيب غربت اۆلكه ده سيزيلداير . اودوركى
سئوال ائتمك يئرى وار :

سؤيله كى وطن ندير ؟

وطن تورپاق اولسايدى ،

اونو تاپدالامازديق !

اورمان اولسايدى اگر ،

تونقالا قالامازديق !

وطن بلكه داغ ، دنيز ؟

اوندا نئجه اولاردى بيزه بوقدر عزيز ؟

وطن بلكه سنله من ؟

وطن يوخسا سيزله بيز

اوندا گرک اولماسين بير-بيريله فرقيميز !

آمما سندن من اولماز !

مندن ده وطن اولماز !

وطن تكجه ائل اولسا ،

ائلى كۆچورتمك اولار !

وطن تكجه ديل اولسا ،

شيشدن كئچيرتمك اولار !

وطن مال ، دوولت اولسا ،

چاليشيب قازانارسان !

وطن پول ، ثروت اولسا

نه ايسترسن آلارسان

كيمه دئسن ساتارسان !

بس ،

ندندير وطنى هر قيمته ساتارسان ،

غيرتيني آتارسان ؟!

تورپاق ، اورمان ، داغ دنيز ،

سن ايله من ، بيزله سيز ،

ائليميزله ديليميز ،

ماليميز ، دؤولتيميز ،

پولوموز ثروتيميز ،

هاميسى وطنده دير !

هله دئسك اوسته ليك ،

دونن له بوگونوموز ،

تويوموز دوگونوموز ،

اؤتن نسيللريميز ،

كئچن نسيللريميز

اوکی قالدی شاعیرین ان خوش آرزولارینی بشریت
سونماغی ، اودا هر شاعیرین دنیا گؤروشونه قایدیر .
اومانیزم آز ، چوخ هر دوشونه نین روحوندا وار .
دینجلیگه ، امین - آمانلیغا ، باریشا ، قارداشلیق
دونیاسی قورماغا سسله مک هر شاعیرین بورجودور :

من بیر دنیا ایسته رم

سنین گؤزلرین کیمی تمیز ودرین اولسون

بیز انسانلار بیر بیر

اورکلریمیز ایستی

بئینیمیز سرین اولسون

بیر دنیا کی اولماسین نه حده نه قورخوسو

کۆره لرین یوخوسو اولدوقجا شیرین اولسون

سانکی آریلار یاتیب بال پتگی ایچینده

گنجلر آرزولارینین چیچکلنمه بین گؤرسون

آیدین ، یاخین ، ال چاتار گله جه بین ایچینده

قوجالار یالنیزلیقدان ،هیچ بیر سانجی دویماسین

اؤز اوره یی ایچینده !

من بیر دنیا ایسته رم

دوستلوق ، بارش دونیاسی

خیر ایشه جان آتماغا ، اردم ، یاریش دونیاسی ...

بئله لیکله اومانیزم اولان بیر شاعیر اوچون
وطن،سئوگیلی و عموم بشر سعادتیندن باشقا اؤنملی
هئچ نه دئییل !

۱۳۲۶ گونش ایلی یای فصلینین گیرن گونو اورمو
شهرینین جیواریندا اولان گنج آباد کندینین بیر
کوماسیندا دونیا یا گؤز آچدیم . مهربان بیر عصمت
آدلی قادینین قوجاغیندا ، «علی آزاد» آدلانان بیر
قوجامان دئموکراتین اوجاغیندا . دندیکلره گؤره اوچ
گون سونرا قوناق گئتدیمیز گنج آباد دان اورموداکی
درویشلر محله سینده کیرایه ده یاشادیغیمیز ائومیزه
کؤچدوک . بئش یاشیم اولار اولماز بالاجا اوتاغیمیزین
توانیندا دؤرد تیر یا شالمانین اولدوغونو سایا بیلردیم !
بؤیودوکجه آنامی نه قدر مقید ، محبوب و ساکیت

وارلیقدان نه واریمیز ،

ان خوش آرزولاریمیز ،

گله جک نوباریمیز

هامیسی وطنده دیر !

ایندی سیرا سنده دیر !

سؤیله کی وطن نه دیر ؟؟؟!!!

اورمو-۱۳۸۴

دونیانی محبت قورتاراجاقدیر! چونکی وارلیغین تمل
داشی عشق اوزه، جذبه اوزه رینده قویولموش و بوتون
چکیش-برکیشده اولان ذره جیکلر عشق هاواسی ایله
اویناماقدادیر :

"سن ده سرگردان عشق اولدون کریم عیب ائتمه زم

کی بوتون چرخ فلک بو یولدا سرگردان ایمیش"

یا

.....اوجو-بوجاگی سونسوز کائنات فیزلاندیقجا ،

اولدوزلار بیر بیرینین باشینا دولاندیقجا ،

سمالاردا فیزلانیر !

ذره لر ایچینده کی دونیالاردا فیزلانیر

من نئجه بودونیادا ذره جه اولانماییم ؟!

سن کیمی یار باشینا ،دولانیب فیزلانماییم !

(سؤرزوم وارسنه دنیا)

جانان، معشوق ، سئوگیلی اوچون درد ، غم، هیجران
آتشینده یانماق بوتون عاشیقلرین اورتاق خصوصیتی
دیر عاشیق و معشوق ابدی جاذبه نین سیمگه لری
کیمی جیسمن آیری دوشسه لرده اورک تئلری ایله ،
روحن بیر بیرلی ایله باغلیدیرلار. شاعیرلر و عاریفلر
دینی سیخینتیلار و محدودیتلره گؤره چوخ واخت
کیمسه یه اولان عشق لرینی عیرفان پرده سی آلتیندا
گیزله دیب و معشوقا تانری آنلامی بخش ائتمیشلر و
معشوقا اولان قیزغین عشقی الهی و معنوی عشق
آدلاندیرمیشلار. نهنگ فضولی، نسیمی و نظامیگنجوی
و بیرچوخ فارسجا یازان شاعیرلرین دیوانی مجازی
عشق ایله زنگیندیر . اودورکی، وطن اوغروندا باش و
ایستکلی یولوندا اورک قویماق یاراشیقلی دیر.

هی اوشویه-اوشویه ،

بویاناردیم ائشیگه

گۆدکچه سین چیخاردیب ، منه بیر پاپاق ائتدی ،

باش ، قولاغیمی اؤرتدو!

قیرخ ایل اؤنجه گئیدیگیم اوشاقلیغیم چاغیندا

هله ده او پاپاغین ایستیزی قولاغیمدا !!

((سۆزوم وارسنه دونیا))

یئتدی یاشا دولارکن مکتبلرین آچیلان مؤوسیمینده

تراخوم خسته لیگی یاییلدیغیندان گۆزلیم قیزاریب

، شیشیب و آغیریدیگی اوچون مکتبدن قالدیم و

سککیز یاشیندا آتام سبزه -کیشمیش تاجیری اولان

یهودی میرزا شالومون مصلحتی ایله منی

اورمودا«گنج دانش» آدلی یهودیلر و دینی اقلیتلره

عایید اولان پوللو بیر مکتبه اوخوماغا یازدیردی .

الته بیرچوخ مسلمان اوشاقلاریدا او پوللو مکتبه

اوخویوردولار . آلتی ایل ابتدایی دؤورونو ادبی ، هونری

نائیلیتلره باشا ووردوم . یایلار تای توشلاریمین بعضی

سی مختلف پشه صاحبیلری یانیندا شاگیرچیلیق

ائدیپ ، مختصر گلیر الدهه ائدیردیلر یا خونچادا شیرینی

شاکالات ساتاردیلار . منیم ایستگیمه رغمن آتام

دئیردی شورویده یای فصلینده مکتبلیلر(لاقره

)گئدیپ ، استراحت و ایگلنجه لرله مشقول اولورلار

!سن یایلاری استراحت ائله تا درسلیرینی یاخشی

اوخویاسان !سونرالار مهاجرت ایلرینده آنلادیم (لاقره

)مکتبلیلرین پولسوز استراحت دوشرگه لری ایمیش

و آتام مکتب اوزو گۆرمه سه ده چوخ دوشونر و سیاسی

بیلیکلی فیرقه چی بیر دئموکرات ایمیش ! ابتدایی

صنیف بیتکم اوزره ، اوزامانین فرهنگ رئیس اولان

جدلی جنابلارینین الیندن قیزیل اوچلو خودنویس و

بیرده « زیبایتترین شاهکارهای شعر جهان » آدلی بیر

کیتاب موکافات آلدیم . هله اورتا مکتبه گیرمه میش

دونیانین نهنگ شاعیرلر و یازیچیلاری شکسپیر ،

دانته ، گوته ، لامارتین ، پوشکین ، لرماتوف ،

میاکوفسکی و . . . تولستوی . ویکتور هوگو..مختصرده

اولورسا تانیش اولدوم .

دویدومسا ، آتامی زوربا ، دلی سوو ، حق سئوهر و

مکتب اوزو گۆرمه دن اجتماعی- سیاسی ساوادا

مالیک اولان بیرسی دویدوم .

بؤبودوک ییغیلیمیش سوفره لرین اکمک قیرینتیلاری ایله

و یوردوک اوزوموزه گولن باشماقلارین ییرتیقلاری ایله

سفالتله وارمادیق لاکین جهالتین قارانیق پنجه لری چوخ

درین جانیمیزا کئچمیش و طالع کیچیک بیر دام آلتیندا

بؤیوک بیر عائیلله یه ، یوخسوللوق دونو بیچمیشدیر !

من ده آتام کیمی عناد کار !

اینانا بیلیمک ایسته مه ییردیم

بیزه بخش اولان حیات طرزینی

و حیاتیما کؤلگه سالان هئج بیر شئی

اودورکی هر کسی ، هر نه یی

سورغویا توتماق ایسته ییردیم

بوتون احکاملارا آغیز بوزوب

بوتون فرمانلاردان بویون اگیردیم

بوی آتیردیم آنامین ناغیللارینی ، تاپماجالارینی

وریتیمک دئیملرینی دینله دیکجه اوشاقلیق عالمیم

گئیشله نیب ، دوغولاریم سیغالانیردی . من بئش

نفرلیک بیر عائیلله نین سون بئشیگی سایلیردیم.

اؤکیزتایی اولان باجیلاریم یکی یاش مندن اؤنجه حیاتا

گؤز آچمیشدیلار ! اولنلار آذربایجانین ان چیچکله نن

چاغلاریندا شنلیکلر ایچینده دوغولموشلار من ایسه

آذربایجانین ماتملره چولقنان چاغلاریندا آلتی

یاشین ایچینده ایدیم قیش فصلی قارلی ، بورانلی

کئچن چاغلار ایدی :

آناییم قارا مخمل گۆدکچه سی وار ایدی ،

هاوا ساختا ، نوودان بوز !

کوجه ، باجا قار ایدی

الیریم چات-چات اولموش سازاقلارین دمیندن

قولاقلاریم قیزارمیش بورانلار نفسیندن

آیاقلار چکمه ایچره تاختا کیمی بوزلامیش

قارلی هاوا ، سویوق قیش

تپیلردیم کورسویه

بویو سورن شاعیرلیک دؤورو (هجران) تخلصو ایله شعرلیریمی امضالاردیم .(ایکی یوز صحیفه لیک او دؤوره عایید اولان شعرلیریم ۱۳۵۰-نجی ایل ساواک طرفیندن آپاریلدی و ایتیپ -باتدی)
ابتدایی صینیفی اوغورلا باشا ووروب اورتا مکتبته گیرمک اوزه رینده ایدیم ،یئنی یئتمه گنج عرفه سینده ، آتام ، آنام یاشلانیردیلا و من حالا آلتی ایل اورتا مکتب له اوز-اوزه ایدیم وئودالانماغین نه اولدوغونو تجربه ائدیردیم.

برفتی ،بیوفا گشتی ، شکستی عهد و پیمان
فروغ هردوچشمانم فدای هردو چشمان
توگفتی میروم هرگز نمیماند نشان از من
بیا بنگر به چشمانم ،نشان تیر مژگان...

زبس هجران و غم دیدم ، تخلص کرده ام «هجران»
دلی غیر از دل «هجران» ندارد تاب هجران
دوققوزونجو صینیفی بیتیردیکدن سونرا (ریاضی -
طبیعی -ادبی) بؤلوملر آراسیندا ادبی بؤلومده اوخوماغا
قرار وئردیم ،سئچیمی دوز یاپمیشدیم .یازدیغیم
انشالار ، چکدیگیم رسملر ، یاردیغیم حسن خطلر و

یای فصلی گلر -گلمز آتامین اربابی میرزا شالوم
هرگون ایکی آرابا دولوسو قویون یونونویوماق
مسئولیتینی آتام تاپشیرمیشدی ، هرسحر تئزدن
یونلاری آرابایا چاتیپ شهر چایی کناریندا دایاز آخان
سولاردا یویوب داشلار اوسته سرردیلر.

شهر چایی آخدی یاییین ایلک واخدی

چای دولو کپنک ، چای دولو یارپیز

هردن آتام آلدی گولبه سر ، قارپیز

فهلله لر ایشله دی ، فهلله لر یئدی

هرکس حیاتیندان بیر دستان دئدی

آتام چای ایچینده

آنم سا، هردن ، چاییین کناریندا اوجاق باشیندا

بوزباش بییشیرنده ، چای دمله ینده

او بییشمیشین دادی داماغیمدادیر

اوجاییین قوخوسو یادیمدا منیم

ایستی گون آلتیندا ،قوملار اوستوندن

یویولموش ،سرلیمیش ایپک یونلارین هله ده قوخوسو
یادیمدا منیم

بونلارین چوخوسو یادیمدا منیم

آخشام اوستو یورقون ائوه دوننده

آرابا ایچیدن یونلار اوستونده

یوللارین یوخوسو یادیمدا منیم ...

اوزون گون بویو یورغونلوقا رغما آخشام دوشر -
دوشمز صبیرسیزلیکله شامدان سونراکی ، آشاغی
مرتبه ده اولان ائوصاحبی نژادی قارداشلارینین
کوراوغلو داستانلارینی دینله مک آرزوسوایله یاشاییر و
درین ائتکیله نیردیم ، ائپیک شعرلر ، حماسی سؤیملر
، هیمنه اوخشار سسلر روحومو اوخشاییب ،آنامین
ناغیللارینا قاریشیب ، آتامین حزین سسینه جالاشیب
گله جک ایللرین شعریت تملینی منده آشلایردی
اورتا مکتبین ایک ایلیندن بوتون شعر دیوانلارینی
ورق- ورق اوخویوب عروض اولچولری بیئینیمده
اویناقلاماغا باشلامیش ، آراسیرا فارسجا ایلک
شعرلیریمی یازماغا باشلامیشدیم .بوتون اورتا مکتب

اولارکن هر دن تورکجه شعرلر یازاردیم ، آنجاق ۱۳۵۴-جو ایله تبریز شهرینده بیر بانکین حقوقی دایره سینین ایشچیسى اولدوغوم زامان هوپ-هوپ نامه ایله تانیش اولدوقدان سونرا یارادیجیلیغیمدا بیر باشا دؤنوش باش وئردی ! او الدن بو اله دؤندوم. آنجاق سیاسی گئدیشتات دونیانین ایکى جبهه سیندن بیرینی سئچمه یه منى مجبور ائدیردی. کاپیتالیزم یوخسا سوسیالیزم ! بهمن انقلابینا قوشولدوم و ایلك کتابیم « زنده باد آزادی » گیزلی فورمادا چاپ اولوب یاییلدی. چوخو فارسجا و بیر اوزون شعر تورکجه ۱۳۵۸-نجی ایل تورک دیلینده یازدیغیم (کارگر و سرمایدار) بیر پرده لیک اوپئرت ژانریندا اولان شعر بیر فهله وایش صاحب آراسیندا گئدن دیالوق اورمودا تریلی اوستونده بیر مای بایرامیندا صحنه یه گلیب بؤیوک ماراقلا قارشیلاندى . تبریز فعاللاری طرفیندن ده کاست فورماسیندا یاییلندا تام باشا دوشدوم کی دیلیمیزده یازیلان شعرلرین نه گئنیشلیکده دینله ییجی سی و اوخوجوسو اولا بیلریمیش !... یاییلان باهالیق و حجتیه شعرلریم ده آرتیق منى بیر دفعه لیک تورکجه یازماغا ماراقلاندىردی . بو یولدا اونودولماز شاعیر دوستوم محمود شامی نین ده ائتکیسی آزا اولمامیشدی .

کارگر-سرمایه دار دیالوقوندا بیر نئچه مصراع:

فهلہ :

ارباب بو قدر ثروتی هاردان گتیریبسن ؟

ارباب :

معلوماتی اوغول زحمتیله قازانمیشام من !

فهلہ

زحمت چکه نین بیر بو قدر ثروتی اولسا

بس فهله لرین ، کندلی لرین ثروتی هاردا ؟

ارباب :

اوغولم اولارین عقلی ، هوشو یوخدو باشیندا

من مدرسه ده درس اوخودوم یئتدی یاشیندا

شعرلریم ال-به ال ، مکتبدن مکتبه گزردی ! عروضواخوماغا ایکى ایل قالسا دا بیر اوقدر قولاق واسطه سیله اؤلچولره احاطه تاپمیشدیم کی شعیرده هر بیر کیچیک سهوی درحال سئجیب و دوزه لیش ائده بیلیردیم و اونونجو صنیفده اولدوغوما باخمایارق ۱۲-نجی صنیف شاگردلرینه عروض اؤیره دردیم .

۱۱-نجی صنیف اوخودوغوم زامان خاطیرلایرام ایلین آخیر انشا امتحانی ایدی و بوگون چوخ حؤورمت بسله دیگیم علیرضا نظمی افشار جنابلاری من اوخودوغوم صنیفده معلمیم اولماسادا انشا امتحانی آلماق اوچون صنیفه داخیل اولوب آشاغیداکی بیتى یازیب انشا موضوعو تعیین ائتدیلر :

"فریب تربیت باغبان مخور ای گل ،

که آب اگرچه می دهد اما گلاب میگیرد"

من شعیره دیقتله نظرسالیب ، شوبهه لندیم بیر دقیقه سونرا ال قالدیریب شعرین سکتی لی اولدوغونو وورغولادیم . معلم چوخ قهر له : اوتور یئره انشانی یاز چوخ دانیشما دئدی ! شاگردلر هامی یاریم صحیفه دن چوخ یازمیشلار و زمان اؤتوردو منسه هله قلم کاغیذا سورمه میشدیم ! جناب نظمی منى نظردن کئچیردیب ، بس نیه یازمیرسان سوردو؟ منسه شعر دوز دئیل دئیب جواب وئردیم و درحال "فریب تربیت باغبان مخور ای گل ، که آب میدهد اما گلاب میگیرد " دیلیمه هوپدو . جناب نظمی عصبی حالدا شعیری لوحه اوزه رینده تقطیع علامتلی ایله بؤلمه یه باشلادی ! بیردن اوزونو دؤنده ریب منه خطاب دئدی دورگئت ائشیگه سنه انشا یازماق گرکمز! انشا نومره ن (۲۰)!

اورتا مکتبی صائب مدرسه سینده بیتیردیکدن سونرا ۷۳-نجو رتبه ایله تهران اونیورسسته سینین حقوق فاکولته سینیه قبول اولدوم . ایکى ایل اوخودوقدان سونرا سیاهکل و آردیجا سیاسی اولایلار هرکس کیمی منى ده ائتکیلندیردی و باشا دوشدوم ایران آدلی بیر اؤلکه ده نه قانون وار نه ده حقوق !! نه قضاوت نه ده وکلالت منى ماراقلاندىردی ! اورتا مکتبه

فهلە :

هر درس اوخويان سرمايادار اولسا نه غمدير
بس بير بو قدر ديپلم بيكار ندن دير؟

باهاليق

....گون ووروب ، داش داشی ييب ،

آخشامادک ايشله ميشم

بيلميرم آخشام آلام موزدومو من نئيله ميشم

بئله مين قسطيني دوکانه هله وئرمه ميشم

سن ده چوخ چکمه مني بير بئله داردان باهاليق

هاراييم قووزاناجاق والله آجيمدان باهاليق !

حاج آقا ياغ -دويونو انبارا تاي-تاي قالايير

تومني اون تومنه گورنجه خالقي تالايير

پيله نن قاريني آديم باشي هي ييرغالايير

من ده بوش-بوش کئچيرم گونده بازاردان باهاليق

هاراييم قووزاناجاق والله آجيمدان باهاليق

۱۳۶۲-نجی ایلده وطنی ترک ائتدیم و اون ایله یاخین

غربتین ، آنا مین ، آتامین ، باجیمین اولومونون

آجیلارینا قاتلاشدیم .بوموددتده حیران خانیمین

دیوانین ، ملا محمد فضولی نین حاشیه لرین و قوسی

تبریزی نین بوتؤو دیوانینی تبریز، لندن برلین ،

لنینقراد ،کازان، نسخه لری اوزوندن تدقیق ائدیپ

یئنی بیر کیتاب نسخ خطی ایله یازیپ غزللرین عروض

اولچولرینی معین لشدیریپ حاضیرلادیم و باکینین ال

یازمالار انستستونا تحویل وئردیم.

..... اون ایلین آیریلیق دردی بیر طرفده قالسین ،اون

ایل آنامین ، آتامین دونیالارینی دگیشدیکلری خبرینی

اوغلوم و قیزلاریمدان گیزلتمک ،اونلاردا روح

دوشگونلویو یارانماسین دئییه ،ایچیمده ساخلاماق منی

و ائله جه ده حیات یولداشیمی سارسیدیردی .آنامین

بوغازیندا خرچنگه اولان چاغدا ،آتامین گوزو عملیات

آپاریلدیغینا گوره باغلی اولدوغو اوچون عمرومون ان

تراژیک آیریلیق آنی ساییلان او حلاللاشماچاغی هئج

واخت منی راحت بوراخماییردی

آنام:

او اؤتوردو حیاتینین سون گونلرین

حیطده کی هولوموزون بوداغیندان دادلی ، شیرین

او،سونونجو آل هولونو،

درب قویدوم گولوموزون قاباغینا

نظر سالدی شهدی آخان قابیغینا !

آلیب سویدوم ،گولوم دادیب ، دئدی دویدوم !

من بیلیردیم گلن باهار ،منیم گولوم گورمه یه جک

هولوموزون گول آچماغین

بولبوللرین دیل آچماغین !

ایندی اؤتوب نئچه باهار

من کؤچموشم هولوم قالیر

آرالیقدا بیر آیریلیق ،

بیر حسرت ،بیر اولوم قالیر

نه اولایدی قاییدا دیدیم ،بیرده سئیرینه چیخا دیدیم

حیطده کی هولوموزون !

بوداقلارینا سیخا دیدیم گؤزلریمین بولودلارین

واقسیر سولان گولوموزون ! (باکی ۱۳۶۸)

گؤزلریم توربالاندی ،ساچلاریم آغ دن اولدو !

اوره بیم اوشاق کیمی ،بیلیم نندن اولدو؟!

ایسلانمیش جوجه کیمی ،ایسنمک ایسته بیرم

اؤز آنامین قوینوندا ،قوللاریمین چلنگی

اونون یورغون بوینوندا

ای خیاللار دونیاسی ،ناغیللارینا قوربان

جیرتدان ،ملک محمد ، اوغوللارینا قوربان

ای دیزلرینین اوستو ،راحت بئشیگیم آنا

حزین لایلا لارینلا بیرده منی بیرغاللا!

گؤزلریم یول چکنده ، قارشیمدا دیرچل باری !

گوروشه گلمه سنده ،بیریوخوما گل باری

وارلیقدان ال اوزردیم اگر سن اولماسا دیدین !

آیریلیغا دؤزدردیم ،اگر منیم صبریمین

کؤکونو یولماسا دیدین!

جانیم، ووجدانیم آنا،
من سنین یوخلوغونا، نئجه اینانیم آنا؟!

مزارلیق دان دۇنوره م!
آتام ایله یاناشی!!
بیر ده جانلی ساناراق بیر زامان هر سال داشی!!

آنا

حسرتیندن یانا-یانا
نه تنز یئتیم قالدیم آنا!
قانلی چکمه لر خبر سیز آستانامیزدا گؤیردی
وای خبرین سنه وئردی
قارا جاینقلار گتیریپ خرچنگه نی،
بوغازینا دامیزدیردی
قانینا زهر سیزدیردی

آنیت
گؤزلریمی یوماندا
سن یادیما دوشرسن
خیاللاراجوماندا
سن یادیما دوشرسن
سئوگیمین کؤکونده، سن
کؤنلومون ایچینده، سن
گؤزومون ائوینده، سن
هر زامان، هر مکاندا
سن یادیما دوشرسن

ای شام کیمی داملا-داملا ارییب یوخ اولان آنا م
آیاق اوستونده قورویوب، چورویوب یئخیلان انام
سنین اوجون آلینارمی؟
سنه تای کیمسه اولارمی؟

کؤلگه تگ سوروشر سن!
گؤزومه گؤروشرسن
هم سئوینج، هم کدرسن!
ملک، یوخسا بشرسن؟!
کؤنلوم سئوگی اوماندا
سن یادیما دوشرسن

عؤمرومون یاریسی سنسیز،
سرگردان روحوم بدنسیز قالدی آنا
بیرسن، بیرده وطن دردی
منی مندن آلدی آنا
ایلر بویواؤز ایچیمده یانا-یانا
کریم یئتیم قالدی آنا
۹ آذر ۱۳۹۷-اورمو
آتام

بیر جوت یول چکن یورقون گؤزلری قالدی،
اوزاق لاردان گلن، بیاض قوش لارا بنزر،
مکتوب لاریمین آردیندان!!
بیر جوت حسرت لی، یانار گؤزلری!!
قولاقلاری قاپی تیققیلتی سیندا
و دؤزوم سوز اوره یی دارد!!
من هارادایم!! او هارادایم!!
بیر سون باهار ایدی تاپدیم مزارینین ایزی نی!!
او خودوم باش داشی اوسته قازیلیمیش او یازینی!!
(بودونیا حقیقی بیر افسانه دیر!!)

چاغلایان چایا دۇندون
گیزله نن آیا دۇندون
تانریدان پایا دۇندون
هر بلکه، هر گوماندا
سن یادیما دوشرسن!
سنسیز سرخوش زامانلار
قملره توش زامانلار
الیریم بوش زامانلار
توموب، قالدیغیم آندا

سن يادىما دوشرسن !

گونش آتا ، اولدوز آتا آي ، آتا

قرانيت هيكل آتام
داغ كيمي ديرچل آتام
بير يوخوما گل آتام
غيرتدن قان داماندا
سن يادىما دوشرسن!
خياللارا جوماندا
سن يادىما دوشرسن!
اورمو - ۱۳۹۵

حيات بويو ياريشلارا قاتيلسام
ان گوركملى مقاملارا چاتيلسام
گوچ سنين دير ، ايره لي يه ، آتيلسام
اوخ نه ياپار ؟ ، اولماينجا ، ياي ، آتا
گونش آتا ، اولدوز آتا آي ، آتا

آدين گلدی داليب ، قالدیم يئنه من
قوربان اولوم سنه دؤنه-دؤنه من
حيرتده يم نه آد وئريم سنه من
درين دنيز ، جوشقون تمیز ، چاي آتا
گونش آتا ، اولدوز آتا آي ، آتا!
اورمو-بهمن آيی-۱۴۰۲

لئيسان ياغيشي كيمي
ال آچيق باش اوجا ایدی
جانی محکم ، دؤزوملو
بير دوشونن قوجا ایدی
من تک ده لی قانلیلار
گوندوز گندن يوللاری
او گئجه گئتمیش ایدی
اوره یی يولچولوقدا
اولسادا بير دوشونوب
يولدان قاييتمیش ایدی
من کيتابلار قاتيندان
آرادىغيم فاکتلارى
او تجروبه يولو ايله
اله گتيرمیش ایدی
من باشلادیغيم ایشی
سونا يئتيرمیش ایدی
نئجه ده بختورم
حياتيمدا بئله بير
بؤيوك اوستادیم اولموش

گونش آتا ، اولدوز آتا ، آي آتا
کيشيليگينن سيمگه لرین دئدين ساي
هاردا گزدیم سنده تاپدیم آي آتا
تانری منی وئرمه ميشدن سنه پای
سنی منه وئرمیش ایدی پای آتا
گونش آتا ، اولدوز آتا ، آي ، آتا
چوخ کيشلر گليب کئچدی زامانلا
آز گوروندو سنده اولان نيشانلا
دوستا يوشاق ، آمانسيز هر ، يابانلا
کيشيلیکده ، سنه يوخدور تاي آتا
گونش آتا ، اولدوز آتا ، آي ، آتا

محبته اوفاق گوردوم سنی من ،
صداقتده اوشاق گوردوم سنی من ،
شجاعتده قوچاق گوردوم سنی من
يوخدور سنده ، بو سايلارا ، ساي آتا
گونش آتا ، اولدوز آتا ، آي ، آتا

نه چاره سيز اوزدوم سندن الیمی
مجبور قالب ، ترک ائله ديم ائليمی
سن اؤلنده ، غربت ایدی بئليمی
گيزلی- گيزلی ، هارايلاديم ، وای آتا

اوستاسی ولیاقتلی ائو قادینی دیر. جمعا یددی نوه میز وار بیری پیسیکولوق، دیگری معدن مهندیسی، بشی اورتا مکتب وراهنمایی صینیفلرینده. هریری ایسته دیگی بولمه ده قاباقجیل. اوغورلو گله جک آرزولاری ایله، اوزون ایللر اونجه یازیب، کورلمه سین دئییه گیزلی ساخلادیغیم، اللی ایل عومور یولداشیم اولان امینه خانیم حصر اولموش بیر شعیری اوخوجولاریم سونماق ایسته بیرم. /.

سئوملی حیات یولداشیم

من سنینله سورگونلرده سوروندوم
غوربتلرده جوجوق کیمی گوروندوم
یتیم تکی غم توزونا بوروندوم
سنسبز نه یاپاردیم سن اولماسایدین
من ایتیپ، باتاردیم سن اولماسایدین

یوللار چتین، بیر بیریندن بوروشوق
ایشلر یامان بیر بیریندن قاریشیق
مقصد اوزاق، نه بلدچی، نه ایشیق
یول نئجه تاپاردیم سن اولماسایدین؟
من ایتیپ باتاردیم سن اولماسایدین

سن آرخامدا دایانمیشدین داغ کیمی
من قالمیشدیم شاختا وورموش باغ کیمی
هر سازقاندان تیرک اولان تاغ کیمی
قینیمدان قوپاردیم سن اولماسایدین
من ایتیپ، باتاردیم سن اولماسایدین

بیر بیریندن آیری دوشن یوللاریم
ساغچیلاردان فرقله نن سوللاریم
قارانیقدا بالتا ووران قوللاریم
کوکوموچا یاردیم سن اولماسایدین
من ایتیپ، باتاردیم سن اولماسایدین

من سنینله اوزاقلاراکوچموشم
مین بیر بلا، تهلوکه دن کئچمیشم
اود ایچینده سرین شربت ایچمیشم

بو منه اوندان قالمیش

منیم ده بو حیاتدا

اگر بیر آدیم اولموش!

اورمو-۱۳۹۷= پاییز

تجربه لر چوخالیدیقا، حیاتین چتین سیناقلاریندان
کئچدیگجه، اومانستی ایدئاللاریر یئیه لندیکجه، اؤز
وارلیق، میلی شعورا دولدوقجا آنلادیم بیر گول ایله
باهار اولمادیگی کیمی یالنیز بیر میلته سعادت دیله
مک اولماز:

من سعادت ایسته میرم بودونیدا

یالنیز بیر ائل، بیر طایفایا

انسانلارین نه قارا، نه آغ دریسی!

انسانلارین هر بیر یسی

بوسعادت، بو خوشبختلیگه لاییق دیر

اوکی قالدی نیک بین انسان، بد بین انسان

قلبی قارا، نه مسلکی، نه ده ویجدان

او انساندان آسیلی یوخ، قورولوشدان دوغان شئی دیر

هر جمعیت، هر مملکت اؤزو بیر نوع قورولوشدو

آزادلیق اولمایان یئرده

قورولوشون ایچی بوشدو!

قوردوغوم عائیله حاقیندا

بوبر واز کئچیلمز حقیقتدیر کی (هر اوغور قازانان بیر
کیشینین آرخاسیندا بیر لیاقتلی قادین
دایانمیشدیر)، بو سعادت قوشو منیم ده حیاتیمن
بوداغیندا یووا قورموش وعایله حیاتیمنیزا سعادت
بویاسی وورموشدو. هر آتا-آنانین خوشبختلیک رمزی
قوشا عومور سوردوکلری وموفق ائولاد جمعیت
یتیردیکلرینده دیر. من ده حیات یولداشیم امینه
خانیملا، ایکی عالی تحصیلی دوقتور، بیر لیسانس
ائولاد بو وطنه هدیه وئرمیشیک اوغولوم مدرس وعضو
هیئت علمی دانشگاه، بیر قیزیم علمی بیر موسسه نین
موفق مودورلریندن، بیری ایسه هنرمندو شیرینی

یقین اود قاپاردیم سن اولماسایدین
من ایتیب ، باتاردیم سن اولماسایدین

ای قایغی کش، ای جفاکش امینم
امین اول کی ، من ده سندن امینم

و عموم بشری ، عموم دنیا آماجاری منیم
شعریمدہ:

اورتاق بئشیگیمیز!

چالیشاق بودرہ مه سین محوریندن ،

منده، سنده اولان سایغیسیزلیق دان!

آردیجیل بیرغالانان بو اورتاق بئشیگیمیز!!

بوتون یالواریش لارا آغزینی بوزوب گونلر،

دادینی ایتیره بیلر!

و فصیلر بویونو، بیچیمینی!

سایغیسیز اولارسا اینسان،

دوغانین دوغال یۇنده مینه!

چکیلیمیش اوزون پرده سی گونوجیندییز،

چکیلر سه اوزه ریمیزدن!

دئشیلر سه بو گوؤز به بیمیز!

جانلاندیران گونش آلار جانلارینی!

کول قالار بیزدن!!

و یئرسیز اولاراق یئر،

اؤز باشنالیغیندان ایتیرر اؤز باشینی!!

و الله ها خبر چاتمادان!

دیب سیز قارانیق لارا جومار!

آی هاوار،

چالیشاق بودرہ مه سین محوریندن ،

منده، سنده اولان سایغیسیزلیق دان!

آردیجیل بیرغالانان .

بو اورتاق بئشیگیمیز!!

اورمو-۱۳۸۵

بیز وطنه محتاجیق

وطن بیزه داها چوخ

بیز اولماساق وطن یوخ!

بیز چوره یه محتاجیق

آزادلیقا داها چوخ!

آزادلیق یوخ چۆره ک یوخ

سندہ، منده اوره ک یوخ!

اٹلرین آزادلیقی، گونلیگی شادلیغی

اؤز دوغما دیلینده دیر

بیز بیر میللت اولاراق اؤز آنادیلمیزه هر شئیدن چوخ محتاجیق

وطندن، آزادلیقدان حتی چۆره کدن آرتیق!

اولماسا دیل بونو بیل

گونلیک یوخ، شادلیق یوخ، چۆره ک یوخ آزادلیق یوخ!

سن یوخ، من یوخ، وطن یوخ!!

"تاریخ"

تاراق-تاراق سسله نن دیرناقلاریندا اولدوزلو توزاناق،

تؤوشییه-تؤوشییه آتلار، بیر-بیره قارشى قوشاراق

پولاد زیرئحلی دؤیوشچولری ،

اؤلومون گؤزونه دیک باخاراق ، یاخینلاتدی!

اوره کلری اولدوقجا بیر-بیریندن اوزاق!!

ایکی قوشون اوز-اوزه چاتدی ،

و یاخینلاشدیقجا اوزاقلاراق!

شاراق-شاراق چارپیشاراق!

جرگه-جرگه الندی،

و آلتون گونشین تونقالی آلتیندا

یام-یاشیل بیچه نکلر، قانا بلندی!

الوان کپه نکلر هورکوشدو

ماوی میلچکلر سپه لندی .

اوچان دورنا قاناتلاری یوخ!

قاتار-قاتار دورنا قاناتلی اوخ!!

کئچن ایتی خنجر اولدو ،

آرزولو اوره کلر آراسیندان

و آخان ایستی قان سویوق سونگولرین دمیر پاسیندان!

لاختالاندی، دوندو،

قوزغونلار جمده یه قوندو!!

ییه سی اؤلמוש آتلار ،

مئیتلری آتلادی،

تر ایچینده اوتلادی!

یوکسه لن دومان، و سسله نن آمان-آمان اولدو!

سونرا ،

کیمی نین الینه زنجیر توخوندو،

کیمی نین آدینا خوطبه اوخوندو!

کیمی نین بوینونا قانداال سالیندی،

کیمی نین آدینا سیککه چالیندی !

سونوج

ارنلرین عؤمرو تالان !

و تذکره لرده قالان ، یالان اولدو!!

ایتکین دوشموش حقیقتین سوراغیندا،

اوخودوقجا تاریخ لری سطیر-سطیر

واراق-واراق،

ناکام اولن دؤبوشچولر قولاغیمدا سس سالاراق،

قیلینچ چالیر شاراق-شاراق،

آت چاپیردیر تاراق-تاراق!

ناجاق

دئییرلر مئشه نی قیران ناجاقدیر!

ساپ اولماسا ناجاق نه قیراجاق دیر؟؟

لعت ناجاقلارا ساپ اولانلار !!

دائیم آغیزلاردا بو قالاجاق دیر!!

گؤره سن چاپیلان سروی بویلارین ،

قیساسین ناجاقدان کیم آلاچاق دیر؟

شاعیریم قوجالدين اۇج* آلانمادین!!!

داريخما، داغلار دا ، قوجالاجاق دیر!

نه قده ر چاپیلسا یاشیل بوداقلار،

یئنه ده مئشه لر قوجاق-قوجاق دیر!

بیرگون گله جک دیر ساپ سیز ناجاقلار،

مئشه دن توللانیب پاس لاناچاق دیر!!

تیله لر کوته لیب، ایتیله جک دیر!

مئشه لر گونشه بویلا ناجاقدیر !

ایمداد

باشیم بدنیمه آغیرلیق ائدیر!

قارایا آغ، آجا توخ دئینمیرم!

بیر اوخ ده ییب قانیم، ایچیمه گئدیر،

نه بیر آخ، نه ده بیر، اوخ دئینمیرم!

سن بیر ذیلته باخ ، بیزیم میللتده،

اوتوز بئش میلیونلوق اقلیتده!!

گؤتور ساییمیزی، شهرده، کئنده،

قیییق گؤزلرینه سوخ دئینمیرم!

هر یئرده حقارت، ظولوم گؤره نه،

یاوان وعده لرله قارین هؤره نه!

سارالا-سارالا عؤمور سوره نه،

قائینی اوزونه یاخ ، دئینمیرم!

آغزیمیزی کسدى بو زوققوم - زهر

نه بیرجه کئند قالدی نه بیرجه شهر

تورکون تورپاغیندا اوزون شلمه لر

ایتیل تورپاغیمدان چیخ دئینمیرم!

قصدا قورودورلار اورموگؤلونوا

کؤچورمک ایسترلر تورکون دؤلونوا!

گؤتور کولونگونو، گؤتور بئلینی

چکیلن سدلری ییخ دئینمیرم!!

زامان آمانسیزدیر، ایله ده قالماز!

ائله قالمامیشدیر ، بئله ده قالماز!

بو حسرت دائیما ائله ده قالماز!!

بوندان آچیق داها، چوخ دئینمیرم!

یاراسا

بیر دئپره متیترتدی داش موغارانی،

دئوریم باش توتسا دا باش سیزلار قالدی!

کیمسه باش تاپمادی، آغی-قارانی !

هر کسین آياغی باغلی بیر داشدا،

دیلینده قور تولوش موشتولوغو ایله،

یاراسا!!،

دیرچلیب ، دایاندی باشدا!!

قیزیل ساچلی گونش ساچیلماقدادیر!

پاسلی زنجیرلرین قانلی حالقاسی،

یارا توپوقلاردان،

آچیلماقدادیر!

قور تولوش آرزوسو، اؤلوم قور خوسو،

يارالى اوركده،

يارالى باشدا!!

پايلاشما

اوره گيمده قالان خاطيره لرین

هره سی عطيرلی گول اولانلاری

دیدرکن سپیرم آياقلارینا

هر قدح آلاسان دوداقلارینا

هر گولون توخونسان بوداقلارینا

خاطیرینا سالسین بلکه اونلاری

آجی تیکانلاری قوی منه قالسین

گلیشلر، گولوشلر، گیزلی گوروشلر

حرارتلی، بالدان شیرین اؤپوشلر

چیچکلی ماسالار دادلی یئمیشلر

سنین اولسون بوتون هیجانلاری

غملی زامانلاری قوی منه قالسین

کؤنلونو سیخماسین نه غم نه کدر

گؤندر منه گلسین سئودیگین قدر

یاشانان ایللره سالدیقجا نظر

آنارکن اولدوغون او مکانلاری

او سئویملی، شیرین چاغلار ایچینده

یادینا سالاندا بیریر اونلاری

آجیلی آنلاری قوی منه قالسین

دلی باهارلارین، قیزمار یایلارین

قیزیل پاییزلارین، گوموش قیشلارین

اوستونه یاغاندا قار نارین-نارین

اولدوز تک گؤزلرین هلال قاشلارین

منی مندن آلان ناز باخیشلارین

هرنه گؤزلیک وار قوی سنین اولسون

سندن آیریلان گون بیر سون باهاری

آنلادیم سئوگینین یوخ اعتباری

هر شئی بوراخدیم من سنه ساری

یاراسا موژده نی خوش گتیرمیشدی!

سن دئمه موژده یوخ،

باش گتیرمیشدی!!

دؤنوش باش توتما دی،

باش، داشا ده یدی!

کیمی باش گیزلتن دی،

کیمی باش اه یدی!

باش آلدان ساییز،

باش چیخاردان یوخ!

هر کیم باشا دوشدو،

باشی داشلی اولدو!

قاریسی، چوجوغو،

گؤزو یاشلی اولدو!

یالنیز اورتالیقدا باشدان اولانلار،

باش کسنلر ایچره باش تاپا بیلدی!

بیزلر باش تاپساق دا باش سیزلار ایچره،

باشلیلار ایچینده باش تاپانما دیق!

یالنیز دولانیردیق اؤز باشیمیزی!

بئله باش ساخلاماق بیزی قوجالتدی،

بو قارا یارامیز باش وئره-وئره،

قارانلیق دووارلار،

باش-باشا چاتدی!

سن درده باخ بیزده،

گؤز گؤره-گؤره،

یاریمیز باش قویدو!

بیز باش قوشما دیق!!

یاریمیز آیریلیب، باش آلیب، گئتدی!

آیدین گلجه بین اوغروندا ایتدی!

گؤره ن گؤزوموزه بیز اینانما دیق!

بیر تهر توولاییب اؤز باشیمیزی!

داها اؤزوموزه بیز اینانما دیق!!

توکلریمیز بیز-بیز، اوتورموشوق بیز!

زیل قارانلیق ایچره،

یاراسا باشدا!!

- سن قولای آیریلارسان!
من ایسه گۆز یاشلاریم، بیر گؤل اولاناقدر!
بلکه بیر آزدا دۆزدوم، اوندان اویانا قدر!

_هاواخت اونودا جاقسان؟
_چوخ اوزون چکمه یه جک!!
چیچکلر گولوشون، فصیللر یئرشینه،
کائنات گردیشینه، نوقطه قویانا قدر!!
بلکه هئج اونو تمادیم اوندان اویانا قدر!!

قوشا ایز

دؤرد یولون آیریمیندا
آخشام اوستو قار یاغیر
سن چترینی آچیرسان
باشیم اوسته توتورسان
یوللار، آپاریریزی
هردن دؤنوب گؤروروک
آردیمیز جا قار اوسته
بیر-بیرینه دولاشان قوشا ایزلریمیزی
ایکیمیزده دویوروق اوره گیمیزدن جوشان
گیزلی سئوینجیمیزی
یوللار آپاریریزی
قار یاغیر آغیر-آغیر
قار اوستونه قار یاغیر
سنسه پیچیلدا بیرسان:
سیااوش، کسرائی نی
(برف میبارد بروی خار وخاراسنگ...)
منسه یادیم دوشور:
میکائیل موشفوق یازان
(یئنه اوباغ اولایدی
یئنه ییغیشاراق سیز
اوباغا کؤچئی دینیز
بیزده مورادیمیز جا
فلکدن کام آلایدیق
سیزه قونشو اولایدیق)

بیرجه اوره ییمین بورولقانلاری
دلی وولکانلاری قوی منه قالسین!

اورمو ۱۳۹۹-بهمن

خوشخیال

سانیردیم بو سئودا بیتمه یه جکدیر
گؤرورم بیتیردین یاشا مهریبان!
بو محبت سونا یئتمه یه جکدیر
نه راحت یئتیردین یاشا مهریبان!

گولون عادتی دیر دریلسه سولار
بارماقدا تیکاندان بیر آجی قالار
سندن اوزاق اولسون بوتون قادالار
منیم الیم چیخدی بوشا مهریبان

غربتی آتلا ییب دؤندوم وطنه
قسمته باخ، سیرداش، سن اولدون منه
کؤنلومون آلما سین وئرمیشم سنه
قی ییب چالما اونو داشا مهریبان

هر کیمین عؤمرونده بیر صنمی وار
هر کیمین بیر دؤوروو بیر دؤنمی وار
کیم کیمدن یاشلی دیر نه اؤنه می وار؟
سئوگی اولسا باخماز یاشا مهریبان!

آرزولار-آرزولار درین آرزولار
عؤمرون پاییزیندا شیرین آرزولار
اوره بیم دائیما بیرین آرزولار
حیات سنله گئده قوشا مهریبان

اورمو - ۱۳۹۰

بلکه

هردن بیر سوروشاردین: نه قدر سئوه جکسن؟
دئیردیم کی،: بالیقلا، سویا دویانا قدر!!
بلکه بیر آزدا سئودیم اوندان اویانا قدر!

-هاچان آیریلان جاقسان؟

عینادین کۆنلومون آیناسین قیریر
الیریم سه سندن اوزولوب فکئچیر
انصافسیز بیلیرم کی خبرین وار
سنسیز حیات منه بیر سویوق مزار
نه قده ر آداما یالوارماق اولار
ندن دوداقلارین بوزولوب ، کئچیر ؟
بیر یالواران اورک، بیر دیدیلیمیش گول
بیر حسرتلی باخیش ، بیر وورغون کۆنول
ای خومار باخیشلی ، ای ساچی سونبول
آیاغین آلتیندا ازبلیب ، کئچیر !

۱۳۹۶-آستارا

من ده سن کیمی

هردن باخیش لارین یول چکه جکدیر!
منیم باخیش لاریم یول چکن کیمی!
سن منیم کیمی سن، من ده سن کیمی!

حسرت اوره بینده درد اکه جکدیر!
منیم اوره ییمده درد اکن کیمی!!
سن منیم کیمی سن، من ده سن کیمی!!

بیر زامان سئوینجین دریاسیندا سان،
بیر زامان غملرین اورتاسیندا سان!
رؤیالار، آرزولار دونیاسیندا سان!
گویرمک حسرتی چکن دن کیمی!!
سن منیم کیمی سن من ده سن کیمی!!

من اوره ک سیرریمی سؤیلدیم سؤزله!!
سن منه سئوگینی آندیردین گؤزله،
من سنی اؤزله رم سن منی اؤزله!!
هر ایکیمیز بیر روح بیر بدن کیمی،
سن منیم کیمی سن، من ده سن کیمی!!

غریب بیر قوش اولدوم وطندن آیری،
دوشدوم گولدن آیری، چمنندن آیری،
آیلاردیر دوشه لی سن مندن آیری

آیاق آلتیندا قارلار
آهسته خیر چیلدا بیر
آرا بیر قولاغینا دوداغیم پیچیلدا بیر:
اوشویورمو اللرین ؟
اوتانیب یوخ دئییر سن!
من ایسه گوزلرینین آیناسیندا اوزورم
دالغینچ اولوب گزیرم
غفیلدن گوزلرینین باخیشلارین دریر سن!
کیپر کلرین سریر سن!
نازیک بارماقلارینی آستاجا دارا خلیرام
اووجوم ایچره ساخلیرام
یوللار آپاریر بیزی
بیز گیزله ده بیلیمیریک
اورکده سئوگیمیزی

قفیلدن گؤروش

غفیلدن گلیریک هر دن اوز-اوزه
کوسکون باخیشلارین سوزولوب ، کئچیر
منیم اوره گیمدن قان سوزه -سوزه
حسرتین بیر اولسا ، یوز اولوب ، کئچیر
ساعاتلار سنینله گولوب ، دئمکلر
او گوللو ماسالار ، الوان یئمکلر
مفتون باخیشیندان کام ایسته مکلر
گؤزومده سرگی تک دوزولوب کئچیر
دیلیم سوسار سادا ، گؤزوم باغیریر
بوش قالان قوللاریم سنی چاغیریر

ياندیم توستوم اولمادی
دوندوم، ایستیم اولمادی
بیرجه بونا یانیرام
سن تک دوستوم اولمادی
من سندن آیریلان گون!

۲۰ بهمن-اورمو ۱۳۹۹

آنی لار

آیریلاندا،
سن اوره کدن آغلادین،
من ایسه اورییمی!
سونرالار، سن منه،
گوله-گوله باخیب، کئچدین!
من ایسه سنه،
گیله-گیله گؤزلریمی،
یاخیب، اؤتدوم!

۱۳۸۹-اورمو

سونامی

زامان آخیشدی،
ایشلر بوروشوق،
عصب لر، سازداکی سیم لر کیبی
ائله کی، ارباب لار،
کؤلگه لرینی قورشونا توتدولار،
هردن اونلاردان اؤنه کئچدیکلری ایچون!
و وطن، حورمتینی ایتیردی،
اوغول لار جیلز جانینی،
یورد دیشینا گؤتوردوکلری ایچون!
اؤلورلر باش سیز، مزارلار داش سیز اولدو!
بئله کی، آنالار،
دوغولان اوغول لارا قیز آدی وئردی،
محاربه اونلاری ائولردن چالما سین دئییه!
و قیزلار اوغلان گئیملری گئیندی،
حقارته اوغراما سین بلکه!
بئله لیکیلک،

دالغین خیال لارا دال دین من کیمی
سن منیم کیمی سن من ده سن کیمی!!

اورمو ۸۴/۱۱/۵

من سندن آیریلان گون

دنیز چالخالانیردی
دالغالار قالانیردی
کائینات دوردوق ئیرده
باشیما فیرلانیردی
من سندن آیریلان گون

ایچدیگیم زهر ایدی
یئدیگیم قه هر ایدی
بیرجه سنی آنیردیم
اودا بیر ته هر ایدی
من سندن آیریلان گون

گونش توتولموش کیمی
گون، یورقون اولموش کیمی
نفسیم دایانمیشدی
هاوا قورتولموش کیمی
من سندن آیریلان گون

یاز فصلینده قار اولدو
ایشیم آه وزار اولدو
حیات بو گئنیشلیکده
دوניה منه دار اولدو
من سندن آیریلان گون

چاتانمادیم هایینا
دؤزنمه دیم وایینا
حیرتله باخیب، قالدیم
گؤزلریندن سوزولن
اولدوزلارین سایینا
من سندن آیریلان گون

بیر جوت میصرا یازانمایان، تنقیدی فیکیر سؤیله ییب،
 اینتیقاددان گوپلایاندا،
 قوملو صحرالاردان قوپان،
 بورولغانلی توفان اولدو ،
 منیم شعریم!
 دیکتاتورلوق ھئیکلینی،
 مقدسلیک پردە سیندە گۆرە ن زامان!
 قورد قویونون دریسینه گیرە ن زامان!
 خرچنگە یە بنزر قورخو،
 دامارلاردا اۆز حۆکمونو سورە ن زامان،
 ایستی آسفالتین آلتیندان،
 باش قالدیران چاییل کیمی،
 علامتدار عوصیان اولدو ،
 منیم شعریم!
 ایستی چۆرە ک قوخوسوتک،
 آغیزلاردا لذت اولور،
 دیونلنمیش یومروق کیمی،
 حاقسیزلیغا نیفرت اولور،
 جسارت بندە دوشندە،
 غئیرت اولور،
 ایشیق کمنده دوشندە،
 ظولمت ایچرە پاریلدايان ،
 زینت اولور ،
 منیم شعریم!
 من شعریمی ھئج قاپییا آپارمادیم!
 من شعریمی بیر آن بئله.
 چاریشماق دان قوپارمادیم!
 شعریم اۆزو باغیرارکن ،
 من شعریمی باغیرمادیم!
 شعریم اۆزو چاغیرارکن ،
 من کیمسە نی دینلمە یە ،
 چاغیرمادیم!
 من شعریمە قوربان وئردیم چۆرە ییمی،
 من شعریمە حصر ائتمیشم دیلە ییمی،
 سۆوکە میشم اورە ییمی!
 اودورکی، قورو جیسمیمە،

ھر کاپادیلان اوکول یئریندە،
 بیر زیندان تیکیلدی !
 و قویون سوروسو کیمی بیر نسیل یاراندى!
 یئدیگی اوت،
 وئردیگی سوت!
 باشی اوستە بیر چوبان!
 الیندە دە یە نە یی !
 چینیندە کپە نە یی!
 اۆنجە سورودکی قوچلارین،
 بوینوزلاری سیندیریلدی،
 سونرا، قوچاقلیق سۆزو،
 سۆزلوکلردن سیلیندی !
 زیندانلار ییخیلدى،
 قورتولوش موژدەسى اولسون دئیە!!
 و اۆلکە چئورە سیندە،
 تیکانلی مفتیل چکیلدى،
 امنیت حلقەسى یارانسین دئیە!
 سو-سودان ترپنمەدى !
 سانما مات باخدی هامی !
 شاعیر گۆروب باغیردی:
 اۆنوموزدە سونامی !!

کابیل

قارانیقلاردا کابیل چکیرلر!
 سئوینمە سئوگیلیم!
 ایشیغی گۆرمە ییمیز ایچون یوخ،
 سئومە ییمیز ایچون!!
 شیمشە یی گۆزوموزدە شاخیب!
 توستوسو قافامیزدان چیخانا قده ر!!

منیم شعریم

دستنامازین باجارمایان، ایجتیهاددان گوپلایاندا،
 شیمشک کیمی آلوو ساچدی،
 اود پوسکورن وولکان اولدو ،
 منیم شعریم!

حيات وئرن بىر جان اولدو ،
 منىم شعرىم!
 محببته يول گۆسترەن ،
 حقيقتە باش ائندىرەن ،
 ووجدان اولدو ،
 منىم شعرىم!
 كئچمىش لردە حلاج ايله ،
 بىرگە دارا چكىلمىشدىر!
 نسىمى نىن درىسىلە سويلموشدور!
 بابكىمىن قول لارىلا
 بىر زاماندا كسىلمىشدىر!
 هانسى بىر شعر ،
 زر گۆرنده، زور گۆرنده،
 تصديق ايچون باش اهنده!
 زوراكيلغىن اؤنونه،
 قويوب سوال ايشارهسى،
 آل قان اولدو منىم شعرىم!
 سىرىلمىش قىلىنجا دۇندو،
 پاس آتمادى قىن ايچىنده!
 تولا كىمى بولامادى قويروغونو!
 تويوق كىمى دن يئمەدى هين ايچىنده!
 يوز شعر اولسا يوز ايچىنده،
 مين شعر اولسا مين ايچىنده
 يامان گونده. گىزلى درده ،
 درمان اولدو ،
 منىم شعرىم!
 من شعرىمە قوربان اولدوم!
 مىللىتىمە، وطنىمە،
 قوربان اولدو ، منىم شعرىم!!

اورمو-۱۳۷۲

آختاريش

بىر شاعر ايسته بيرە م!
 ايزىمىن دوزلريله،
 يولوما دوام ائده،
 اؤز آياق ايزلريله!
 بىر شاعر ايسته بيرە م،

دىكتاتور حۆكومتلر،
 اونون سسى گلدىكجه،
 قولاق لارىن شاخلاسين!
 قوتساللىق پرده سينده،
 گىزلە نن قورولوش لارا،
 اونون باغىر تىسىندان،
 بينووره سى لاخلاسين!
 خليل رضا نفسلى!
 نازىم حىكمت هوسلى،
 مىصراعلارى هر بيرى موشفيق طراوتىنده
 وورغون طبعيتىنده!
 بارىشماز قلميله ،
 يازىلان هر سطرده،
 قىغىلجىم لار قوپارسىن!
 كسكىن خىطابه سيله ،
 اوسانمىش کوتله لرى ،
 عوصيانلارا آپارسىن!
 بىر شاعر ايسته بيرە م!
 آنالارىن يايلىغى،
 اونون بايراغى اولسون!
 آتالارىن غئىرتى،
 داغ تىك داياغى اولسون!
 ياساق مىكروفونلارىن آرخاسىنا كئچىنده،
 ياساقلانمىش دىلىندن،
 جسارتله سۆز آچسىن!
 هيه جانلى کوتله نىن ،
 اوره يىنده نور ساچسىن!
 و يالتاق شاعىرلرىن، قورخودان رنگى قاچسىن!
 شعىرى نىن حرارتى كرىمى يادا سالىسىن!
 وطنىن اوغروندا،
 اؤزونو اودا سالىسىن
 بىر شاعر ايسته بيرە م!
 اونون دوشونجه سينده قلم موقددس اولسون!
 زر ايله زور گۆرنده ،
 ايكى قات بوكولمە سىن!
 ايللر ياساقلانسا دا،

چارپایی اوستونه چىخاریق!
 کیمسه لر بیزه قولاق آسماق ایچون یوخ!
 کیمسه لر بیزی میلاخ کیمی
 آسماق ایچون!!
 ایچیمیزده قورخو گیزلین - پاچ اویناییر،
 و بوغازیمیزدا یومروق بویدا هارای،
 دیونله نیر!!
 قارشى دورانلاردا قارینلار پيله شیر!
 بویونلار بوغالا شیر!
 جیلزل شیریق بیز!! و جوزلا شیریق!!
 بونونلا بئله،

میللتی نین یولوندان،
 بیر آدیم چکیلیمه سین!
 بیر شاعر ایسته بیره م،
 ایزیمین دوزلریله!
 یولوما دوام ائده،
 اؤز آیاق ایزلریله!
 اونون سسی گلنده،
 هر دینله یین سؤیله سین:
 بو کریمین سسیدیر!
 بو هارای سوسما یاجاق!
 گول اندام نفسیدیر!
 بو شاعیردن بیر نفر،
 هر میللتین بسیدیر!

بیز بئله یاشامیشیق

زیندانلاری بیرلشدیرسه لر،
 اؤلکه میز بویدا!!
 بیلکلریمیزده گورونمز زنجیرلر!
 ایچیمیزده جینگیلدر!!
 دیلیمیزده اولان پاسلی قیفیلارین آنا تلاری،
 آنا بطنینده اولان نسیل لرین بئینینده!
 دیلیمیز اوجوندا توککول دوعاسی وار،
 قافامیزدا هورومجک یوواسی!!
 کادینلاریمیزین دوشلری،
 اثر ککلریمیزین دیش لری قانیبار
 اؤز گورلوک باغیر اندا!!
 اجدادیمیزدان قالمیش بیزه بو غریزه!
 اینسانلیق قوخوسونو آنلاریق!!
 و کیمسه لر بیزدن
 آلا بیلسه لر ده یاشامین دادینی!
 آلا بیلملر اینسانلیق آدینی
 ائله بوش - بوشونا بیر تمامیشیق،
 اه نینمیزده کی کؤینکلری!
 صاباحلار قانلی شافاقلار ایچینده دوغولسا د!!،
 اونو تمامیشیق قان ایچینده بوغولان

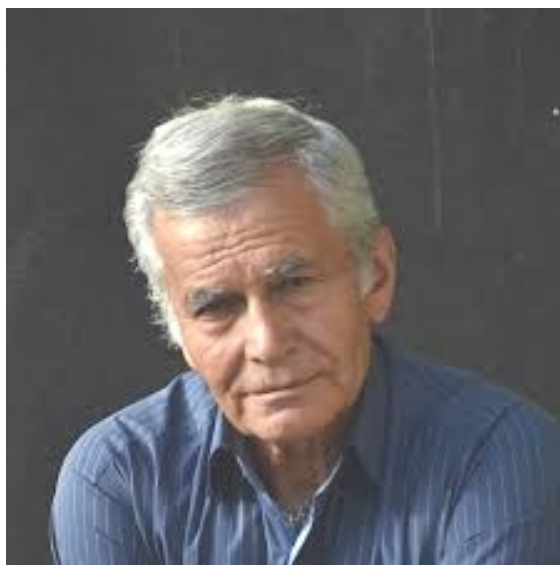

يورقون گونش لری!!
 چوخ گنتمییک دیشاری!!
 هر یاپراغین پیچیلتیسی
 حیاتدان بیر ایشاره.
 بو یئر نئچه-نئچه مدنیت قورولوشونا شاهید
 و کائنات نه قده ر انگین ،
 نه تورلو مورککب اولورسا،
 بو لیریک یارانیش غزه لی نین
 مزه لی شاه بئیتی بیز!!
 و بیز اسیرلیکله سورموشوک یاشامی
 اوخ دئمه میشیک!
 اؤزگور یاشام ایچون اؤلومو
 اسیرگمه میشیک!!
 سلام بوتون بشریته!
 و بیز چاتماق ایچون بو نیته
 کاج یوز ایللر اؤزگورلویون
 حسرتینده یاشامیشیق!!
 قورشونلارا تیککیلنده،
 اینسانلیغین عشق بویدا
 بایراغینی داشامیشیق!

۱۳۸۸ - اورمو شهری

یارادیجیلیغینین و بارلی بهرلی عؤمرونون چوخ
 ساحه لی اولدوغو کیمی، اوزون سوره ده
 ادبیاتیمیزین چالیشقانی اولان اوستاد
 شاعیریمیزین قلم دوستلاری و اوخوجولاری دا
 یقین کی چوخ ساییلی دیر. لاکین، بو اؤزه ل سایی
 ترتیب ائتدیگیمیز چاغدا ایسه اونون ال چاتارلیقدا
 اولان ادبی دوستلارینین چوخ- چوخ از ساینین
 موناسیبتینی آلیب درج ائده بیلدیک. یقین کی،
 الیمیز چاتمایان قلم دوستلارینین یئرینی بوش
 گؤروروک . اونلاردا قالسین سون گؤروش. قوجامان
 شاعیریمیز کریم گول اندامین حیات و
 یارادیجیلیغینا ارز مناسیبتلرینی بیلدیرن قلم
 اوستادلارینین یازیلارینی بیرلیکده اوخویوروق.
 یئری گلمیشکن ایستردیم ساین
 قلمداشلاریمیزین هر تک-تکینه اؤز درین
 تشککورومو بیلدیرمیش اولام.(ائل اوغلو)

دوشمانیمیز قارانیق یایان جهالت دیر ،قارانیقلا چاریشماغا قلیچ چکمک یوخ بیرچیراغ یاندرمالییام!) دئمک کریم بیر متفکر انسان کیمی بو مسئله نی دوزگون منیمسه ییب وبویولدا باجاردیغی قده ر قدم گؤتورموشدو .

کریم دانشگاهینی بیتیرن کیمی ،دوغما یوردو اورمیه شهرینه قایدیب ،بو دؤنه شعر مشعلی له یارقلانیب ،بؤیوک آماللاری لابو چتین یولو اؤزونه مقصد گؤتورور .

آزبیر زاماندا کریم بیر خالق شاعیری کیمی ائلی نین حؤرمتمینی قازانیب وشعیرلری آتا،بابا سؤزلری کیمی دیلر ازبری اولور:

"آغیر اوتوروب باتمان گل "

اؤزبئرینده قال، خان کیمی !

قوردان اولماز الدهه مشعل ،

کول اولارسان قالخان کیمی!

اولگوج اولوب قیرخانماسان ،

ولکان تکی چالخانماسان

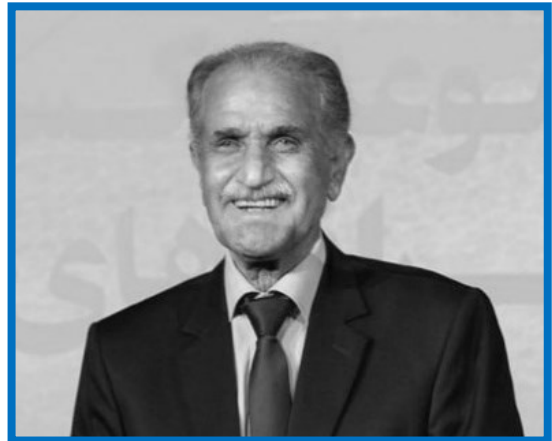
قیلینچ اولوب قالخانماسان !،

باری دایان، قاخان کیمی !!

بئله اولوب بوتون شاعیرلر ،یازیچی لار شاعیر کریم باشینا توپلاشدیقدا اونون ائوی بیر ادبیات اوجاغی سوییه سینده دایانیر بیر خوشباخت انسان کیمی بو ائوین قاپیسی هر زامان منیم ده اوزومه آچیق اولور من بو ائوده بزرگ امین ،شامی واسماعیل اولکر کیمی بؤیوک انسانلارلا تانیش اولورام .انجاق وورغون دئمیشکن :نعمتسه ده گؤزل شعر – شاعیر اولان غمده یئیر .بیر شاعیر عؤمرو یاشاماق چوخ دا آسان اولماییر .

رضا براهنی نین ده بو مضموندا بیر سؤزو وار:شاعیر اولماق اوچون تکجه کلمه کفایت ائتمیر .شاعیر اولماق ایچون جهنم لر سیناغیندان دا کئچمه لی اولورسان (کریم یازیر : شاعیرم مسلکیم اولدوقجا چتین ...شاعیرم موتلولوق ائلچیسی یم توم بشریتین !)...ندن کی، بیزیم یئرده بؤیوک آرزولارا اوزانیب گئدن یوللار هئچ زامان آجی سیز ، آغری سیز اولمامیش لار.تاریخ

حبیب فرشاف

کریم گول اندام

اوهله (شاعیر کریم گول اندام) اولمامیشدی.قیر خینجی ایللرده تهراندا حقوق فاکولته سینده تحصیل آلیردی . من اورمیه ده فامیللریمین ائوینه گئندنده اوشاقلارین الینده ناغیل ، رومان،شعر کیتابلاری گؤرردیم.بو کیتابلاری هاردان آلدیقلارینی سوروشاندا اونلارین هامیسی – قونشوموز علی کیشی نین اوغلو تهراندان گتیریب دئیردیلر....

بوگون عالیملریمیز یازیر:هر بیر انسانین ایجتیماعی وظیفه سی نین ان باشلیجا سی انسانلاردا مطالعه یه رغبت یاراتماقدیر .

استاد رحیم رئیس نیا نین صمد بهرنگی دن بیر خاطره سی ده بودور :

-بیرگون صمددن سوروشدوم :صمد !بیزیم بوگون اصل وظیفه میز ندن عبارتدیر؟او دئدی لاپ اهمیتلی وظیفه میز ،اؤیره نیب ، باشقالارینا اؤیرتمک دیر – یوردوموزون تاریخ بیلن اوستادلاری دا بیزیم باشقا اؤلکه لردن دالی قالماغیمیزین اصل سببلریندن بیرینی ده کوتله نین ساوادیسیلیغی بیلیر لر .بویازی اونلارین یئنی نسیللره تاپشیریغی اولور:(دشمن اصلی ما جهل وتاریکی است برای نبرد با تاریکی شمشیر نمی کشم ،چیراغی بر می افروزم.) (بیزیم ان غدار

آوروپالى دئيلىم!

جوردانو برونو-يا

قورولان تونقال لاردا

من يانيب كول اولموشام!

ژان داركى سورغولايان،

گيزلى محكمه لرده،

من اولومجول اولموشام!....

عزيز دوستوم احد واحى نين بئله بير شعيرى وار
(قوربت ندير بيلمه دن ، وطن تدير بيلمزديم) قوربت
نه كى اوزون سورسه ده ، كريم بير آن بئله وطنى اونودا
بيلمير . نهايت او عادت لره رغبمن قوربتدن قوربتنه يوخ
! قوربتدن وطنه باغيريپ بوتون تهلوكه لره سینه گره
رك وطنينه قايدير .

....ياغلى سودو ، قايماعى ،

ايستى چوركه يئديم

ان شان اولان چاغدادا

يئنه آخ وطن دئديم !

ياخيندا ، اوزاقدادا

يئنه آخ وطن دئديم !

ايندى كريم گئتديكى كيمي يوخ ، او ، آغير ايللرين
، آغير تجروبه لرینی علمی باخيشينين سوزگه جيندن
كئچيريپ ، شناختا چئويرميش ، چوخ دگرلى سوقاتلار
وطنينه گتيرير. قوربت حسرتلرينى ياشاميش شاعير بو
دؤنه داها آرتيق عشق له واميد له ائلينين ، يوردونون
نيسكيللرينه بويانيپ ، داينمادان چوخ دگرلى شعير
ونثر اثرلرى ياراتماغا باشلاير .

دولاشيق ، پيرتلاشيق يوماق كيمي يم

يامان ايتيرميشم باشيمي وطن!

اؤز دوغما يوردومدا يوماق كيمي يم!

بوروشوق ساليبلار ايشيمي وطن!

من آنا ديليمه نغمه كار دئديم

يازيب اوخوماغا حاققيم وار دئديم

بويو هر بير اهورايى يولون اوستونده نئچه - نئچه

اهريمنى قارا قوه لر بوسقويا ياتميش لار

بو يوللاردا جهالت جارچيلارى ودلار وورغونلارى سنى

باشينا بوراخيب ، بير آن بئله سنين آزار واديتيندن

غافيل اولماياجاقلار .

هرگاه سن توتدوغون يولدا هئچ بير مانعه يه

توخونمورسان سا ، يقين بيل كى ، بو گئتديگين يول

هئچ بير انساني مقصده چاتاسى دئييل

شاعير كريمين ده توتدوغو يول هئچ زامان ائنيش -

يوخوشسوز ، وهامار يول اولماييب ، او اوزون ايللر

آجيلارلا ، آغيريلارلا دؤزدوكده نهايت بير گون فيرتينلار

قوينوندا ، سينيپ بير گمى نين پارچالاريندا بير قوربت

اؤلكه دن باش چيخارتميشدى!

نريمان حسن زاده يازير : بير انسان عؤمرونوگير

قويموشام ، بير شاعير عؤمرونو ياشاتماق ايچون ! كريم

ده بير انسان عؤرونو ، شاعر عؤمرو ياشاير .

بؤيوك شاملو كتاب جمعه مجله سينده رسول رضانين

ناظم حكمته يازديغى مکتوبدا بئله يازير: تنها كسى

شايبسته ى نام شاعر است كه سراسر عمرخويش را

عليه بى عدالتى وپاس انسان سالارى مبارزه

كند((يالنيز بوتون عؤمرونو عدالتسيزليك گه قارشى

وانسانلىق اوغروندا مبارزه يه حصر ائدن كيمسه

شاعيرليك آدينا لايق دير) كريم بوتون بشريته اوز

توتوب يازير :

آفريقالى دئيلىم

لاكين ، آمريكانين ايلكين قورولوشوندا ،

ساكيت اوكيان بويو

قامچيلارين آجيسى

حالا كوره ييمده دير!

اوزاق شرقه گلديكده ،

چين سددى چكيلنده

او جانلى ايسكيلئت لر

خنده يه توكولنده ،

يقين اوردايديم من ده!!

آخی نئجه اولاييلر اورمودرياسيني گؤز ياشلاري لا
دولدورماق ايسته ين شاعيرين غزه ولبنان دا
بمبالارين آتشيندن كآباب اولموش اوشاقلارين آجي-
توستوسوندن گؤز لري قان ياشلا دولماسين؟

..غززه-نين حيجله لري،
منيم قانيمدان آلميش
حناسينين رنگيني!
برئست-ين قالاسيندا،
آلمان منيم اوستومه،
شوشله ميش توفنگيني!
مجنون آداسيندادير،
ايتكين دوشموش نيشانيم!
هله يولومو گؤز لر گؤزو ياش لي نيشانليم!
من بوتون ميللت لرله،
عموغلو، خالاوغلو-يام!!

من بير اينسان اوغلويام!!
منجه بئله اولدوقدا كريمين ده آرزولاريغي دونيا
"هربرتماركوزه نين" آرزولاديغي دونيا ايله اوست -
اوسته دوشور :
جهاني بدون جنگ ، بدون خونريزي ، بدون فقر
بدون اصراف

(من بير دونيا ايسته رم سينيرسيز قانسيز اولسون
نه چكياسين چارميخا نه ده ويجدانسيز اولسون
...تيكانلي مفتيللري ، آيري دوشموش ائللرين ياراسينا
باتماسين ..

قلم لر قورخوسوندان گيريب قيندا ياتماسين ..
من بير دونيا ايسته رم
ياشام حاقينا ماليك قيزلاري اوغلولاري ،
محاربه چكمه سين اؤزكامينا اولنلاري ...)
من ده بو عزيز دوستوما اوزون عؤمور، جان
ساغليغي و يئني اوغورلار آرزولاييرام

۱۴۰۳/۱۰/۹-هشتگرد حبيب فرشباغ

ياددليينده يوخدور اعتبار دئديم
ووروب سينديرديلار ديشيمي وطن! ..

من بو فاجعه ني سؤيله ييم كيমে؟
بو دردي آپاريم هانسي حكيمه!؟
باخير اولوسوما ، سؤيوم، كؤكومه
تاريخ يادا سالمير ياشيمي وطن!

او، چوخ آغير فلسفي، سياسي، اقتصادي مقوله لري
چوخ ساده بير ديلده اؤ ز اوخوجولارينا چاتديرماغا
جان اتير .بير نئچه ايل اول اونون نثر
ژانرينا يازديغي بير جومله منيم بوتون دفترلريمين
عنوانينا چئوريلير :(بير ميللتين مدني گليشمه سي
، اونون يازيلي ديلده اولان نثر ژانرينين انكشافينا
باغليدير !)

بوگون استاد كريم گول اندام ياريم قرن دن آرتيق دير
كي اؤلدو وار ، دؤندو يوخ !دئيه يورولوب داينمادان
يازيب ، يارالدير . آتالار دئميش كي : عشقين علوي
جهتي شيددتينده يوخ، مودتينده دير اونون عشق
آتشينين بيرجه تئلي بئله سؤنمه دن او طليسيملري
يارا- يارا گليب بو گونه چاتيپ.

كريم اؤز دوغما ائلينين ، يوردونون بير قايغي كش
شاعيري، يازيچيسي اولدوغو حالدا ، هئچ بير زامان
باشقا انسانلارين دا آجيسيندان ، آغريسيدان غافيل
اولماميش، وعموم بشري آماللار ، هرزامان اونون
رويالاريندان اولموشدور...

جانليلارين جانيندا

ان قيمتلي قاندي مي ؟

جانليلارين ايچينده ،

عاغيللي انساندي مي ؟

انسان قارا پولو دا اليندن سالمير يئر !

بس ندن تۆكور انسان !!؟؟

يئرله قيمتلي قان !!؟؟

باغلی اولسا یوللارین
قاپین باغلی قالماسین

سامان کیمی سارالسان
یونجا کیمی بوزوشمه
بولود کیمی قارالسان
آشاغییا سوروشمه

(آرتیق تیکه باش یارار)
مئتدن آغیر نه

ایشیق اوره کدن دوغار
گونش بیر بهانه دیر

اونون دیلره دوشن و دیلر ازبری اولان بو مصراعلاری:

نئچه دیل بیلن اولسان
نئچه آدام دئیرلر

اؤز دیلینی بیلمه سن

نئچه آدام دئیرلر...؟؟؟..

منیم و بیر چوخلارینین دیلینه دوشدو و بیر آتالار
سؤزو و مثلر کیمی ائل ایچینده دولاشدی و هله ده
دولاشماقدادیر.

کریم گول اندام اورمونون ساییلان شاعرلریندن و باشقا
شاعرلری ائتگیلندیرمک گوجونه مالک اولان بیر
شخصیتدیر. او صمیمی، صداقتلی، ریاسیز و جسور بیر
انساندیر. هر جمعه اولور اولسون کیمسه نی گوزه
آلما دان فیکیرلرین دانیشان و شعرلرین اوخیان بیر
شاعر دیر. اونون بو داورانیشی بیر عده نین خوشونا
گلمه یه ده بیلیر آنجاق اورمو شعر محیطی و اورمو
شاعرلری اونو یوکسک دگرلندیریر و اونونلا سایقی و
حورمتله یاناشیرلار.

کریم معلم آزاد بیر انسان دیر. اؤز دوشونجه سین و تفکر
دایره سین دار چرچیوه لر دن چیخارتمیش و سونسوز
اولان کاینات قدر گئنیشلیگه بوراخمیش بیر آدم دیر.
اونو اؤز داریسقال و تینجیخمیش دوشونجه دایره لرینده
یوروملایانلار هر شئیدن قاباق اؤز یوخلوقلارین،
یوخسوللوقلارین و نه قدر دوشوک و دوشگون بیر

بهرام اسدی

اورمو شعرینین گؤرکملی سیماسی کریم گول اندام

۷۰-جی ایللر ایدی. شاعر دوستوم مرحوم شامی ایله
گؤروشردیک. گؤروشلریمیزین بیرینده مرحوم شامی
"چوخ یاخشی شاعریمیز کریم گول اندام سگگیز ایل
وطندن اوزاق اولدوقدان سونرا شهریمیزه گئری
دؤنوب" دندی "اونونلا گؤروشمن یاخشی اولار".
"گؤروشرم" دئدیم.

چوخ چکمه دن کریم معلم اورمونون شعر و ادب
انجمنینه گلدی. او زمانلار من انجمنین آپاریجیسی
ایدیم. نوبت وئردیک. کریم بگ سگگیز ایلدن سونرا
اورمویا دؤندوگونده اورمودا گؤردوکلرینین تأثرتین
آنلادتدی:

دندی.

(...یا شهر کوردله شیبیدیر !

یادا دئمک بئیین لر بو قدر کوتله شیبیدیر !!!)

بو دوشوندوروجو شعر بیر شیمشک کیمی شاخدی.
قافالاری چالیشدیردی. بیر قیغیلجیم، بیر قور اولدو.
اوندان سونرا دا آردیجیل شعر اوتوروملاریندا اولدو و
هر دایم دوشونجه لری سارسیدان شعرلر اوخودو:

تسلیم اولسا قوللارین

روحون تسلیم اولماسین

ياريشا سسله ييرم!
سورمايىن هارالييام!
من بوتون ملت لرله،
عم اوغلو، خال اوغلو يام!
من بير انسان اوغلو يام!

يادىمدادير بير مجلسده اوشاقلاردان مرحوم پروفيسور زهتابى يه سؤال وئريب "اوستاد، بير عده اؤز لرین انترناسيونالليست بيلير و وطن-وطن دئمگى بگنميرلر. دونيا بيزيم وطنيميزدير دئييرلر. بونلار نه دوشونورسونوز؟" سوروشدولار. بؤيوك زهتابى " بير انسان اؤنجه اؤزون، سونرا اؤزگه لرى سئومه ليدير. اؤزون سئومه ين انسان اؤزگه لرى نئجه سئوه بيلر" دئيه جواب وئردى. بيز همين دوشونجه نى كريم معلمين اثرلرينده آيدين گؤروروك. او دونيادان دا، كايناتدان دا دانيشير آنجاق اؤز وطنين اونومور. او اؤزو اؤز شاعرليگين نئجه مصراعدا ييغجام شكيلده آيدينلادير: شاعرم مسلكيم اولدوقجا چتين:

باشيم وطنيمين
اوره گيم سنين!

ان خوش آرزولاريم بشريتين!

كريم بگ ياشادىغي اورمو شهرى و اونون چئوره سورونو اولان اورمو گؤلونه نه قدر ده شاعرانه ياناشيبدير. بو دا اونون روحونون درينليكلرينده يئر سالان وطنسئورليگيندن يانادير:

نازلى گولوم

ائله بيلديم گلين دونو گئيىنميسن!

كور اولايديم

آغ كفنه بورونموسن

اورمو گؤلوم!!

و ديل مسأله سى اوزرينده نه گؤزل دئييب و يازيبدير اورمو شاعرى:

بير آيرىلىق حسرتى

تاريخ ياشاتميش منه

انسان اولدوقلاريندان آرتيق بير شئى نمايش ائتديرنمزلر. كريم اونلارين قابينا سيغماز، كريم بؤيوكدور. آذربايجان قدر، تورك بويدا بؤيوكدور. كاينات بويدا گئنيشدير و گئنيش دوشونجه ليدير. من هر دفعه اونونلا گؤروشنده سايقيدان باشقا بير شئى اليمدن گلمير. ديزى اوسته اوتورماغى ترجيح ائديرم. باشيمي آشاغي ساليب ائشيتمگى و درس آلماغى، اؤيرنمگى و دينله مگى اوستون توتورام آما كريم معلم بونونلا راضىلاشمير منى دينديرير، شعريمى ائشيدير، اؤزومو دانيشديرير، هله چوخ زمان منيمله زارافت ائدير. اثرلريمه نظر ايسته ييرم. اونون وئردىگى نظرلر تماميله علمى اصولا دايانير. اونون دئديكلرين ائديرم اثرلريم داها گؤزللشير. داها ائنگيلى اولور.

كريم گول اندامين شعرلرينه باخاندا اونون دونيا گؤروشو جانلانىر. فلسفه سى آيدينلاشير. گؤستريشلى اوزه چيخير.

باخين بو مصراعلار نه قدر دوشوندوروجو و نه بويدا سارسيديجيدير:

بير انسانى اؤلدورن

محكمه قارشىسيپندا

جوابده اولماليدير

جزاسين آلماليدير .

نه دنسه يوز انسانى ،

بير سنگرده اؤلدورن

قهرمان اولماليدير!؟

هله بلكه اوسته ليك ،

بير مدال آلماليدير!!

اونون مخاطبى بوتون بشريتدير. كريم بشريته سسلنير. اونلارى ووروشماقدان، دالاشماقدان باريشا، محبته، اؤزگورلوگه چاغيرير:

.....محبتين نامينه،

بوتون بشريتى،

باريشا سسله ييرم!

اؤزگور ياشام قورماغا،

سوت یولو ایچینده گزن اولدوزلار
اوردوسون سیرایا دوزن اولدوزلار

هله درینلیکده اولانلار چوخدور
باخیشلاردان گیزلی قالانلار چوخدور
بلکه یارانمامیش، سولانلار چوخدور
دوداقلارین بیزه بوزن اولدوزلار
الینی حیاتدان اوزن اولدوزلار

من ده بیر اولدوزام اولدوزلار ایچره،
سئوگیلیمدن اوزاق، یالقیزلار ایچره!
جوشقون نغمه لیریم قوپوزلار ایچره
سیزه دیر میلیون ایل دؤزن اولدوزلار
قاش-گؤزونو اوینات، بزن اولدوزلار
اوستاد کریم گول اندام چوخ یئنی شعر قالبرینده
چالیشسا دا کلاسیک شعر و او جمله دن دوغما
شعرلریمیزدن اولان قوشما شعرینین ان گؤزل نمونه-
لرین ده اونون شعرلرینده گؤرمک ممکندیر:

قافامدا بیر عشقین آجیسی قالدی،
نه گیزله ده بیلدیم، نه آچا بیلدیم!
اووچو تک چیخیلماز بیر حالا سالدی!
نه گیزلنه بیلدیم، نه قاچا بیلدیم!

ایلر توستوله ییب قافامدا یاندی،
اوره گیم اوزولدو، قافام دا یاندی!
بیلمه دیم قور تولوش یولو هایاندی،
نه بیر قاناد آچیب، نه اوچا بیلدیم!
بیر چاخیر پایلادی قوجامان فلک،
عقلیمی باشیمدان آلدی بیر ملک،
خومار اولوب اونون باخیشلاری تک!
نه ال چکه بیلدیم، نه ایچه بیلدیم!

بو یارا بیتمه یینجه،
سئودامی بیتیرمه رم!
ان دگرلی وارلیغیم،
سؤال آلتیندا قالمیش!
باشیمی ایتیرسم ده،
دیلیمی ایتیرمه رم!!

حیاتین آلقاق-اوجاسین تجربه ائدن شاعریمیز اؤز
تجربه لرین آشاغیداکی دوشوندوروجو مصراعلاردا نه ده
گؤزل آنلادا بیلیمیشدیر. بو دا باشقا شاعرلره درس
اولمالی و بوتون انسانلار حیات طرزی و یاشام
تابلوسودور. آغ گونده ده قارا گونده ده گله جگه اومودلو
گؤزلرله باخمالی و اولو شاعریمیز سهند دئمیشتن: هر
دردین داواسین اختارماق گرک/نه چیخار بیخیلیب
زاریلداماقدان:

بو دونیانین هم ائنی هم اوزونو،
من گؤرموشم فلکین هر اوزونو،
گل سؤیله ییم سنه سؤزون دوزونو،
دار گونونده چکیل دارا آغلاما!

کریم باشدان آیاغا فلسفه دیر. تفکر دور. اونون
مفکوره سی گئنیشدیر. اونون سؤزلری قات-قائیدیر. بیر
قاتین آنلاییب دوشوندوکده ایچری قاتلارین دا
دوشونوب آچا بیلرسن. باخین اونون اولدوزلار اثری نه
درین فلسفه داشی بیر اؤزونده:

هر شئی آیدینلیقدا آشکارا چیخار
سیز نئجه ایشیقدا گیزلنیر سینیز؟؟!!
هر شئی قارانیقدا گؤزلردن ایتیر
زیل قارانیقلاردا ایزلنیر سینیز!!
اولدوزلار، اولدوزلار سوزن اولدوزلار
سونسوز ماویلیکده اوزن اولدوزلار
گئجه یاخاسیندا گوموش دویمه لر،
گوندوز یاخاسینی چکیب دویمه لر!
یوز مین گونش ایلی یول کسب گلر

عادل پیر شاھوئردی

کریم گول اندام ین ادبی یارادیحیلینغا بیر باخیش

وطنینه اوره کدن وورغون ، آماجینا وفالی ، مسلکیندن و ایلقاریندان دؤنمه ین و سئویب سئویلمه یی موقددس سانان اینسانلار، اوز میللتلرینین یادداشیندا ابدی یاشایپ و یاشایاقدیر . کریم گول اندام دا بئله بیر صوقتلره مالیک اولان صنعتکاردی . اونون حوضوروندا اوتوروپ سؤزلری و شعرلرینه قولاق وئره نین ، " ایلهان برک " دئمیش ، شوبهه سیز چایی سویویاجاق آما اوره یی و جانی ایسیسوله شه جکدیر .

-- شاعیرم ، مسلکیم اولدوقچا چتین

باشیم وطنیمین

اوره بیم سنین

ان خوش آرزولاریم ، بشریتین ...

بو سؤزو سؤیله ین شاعیر ، اوزون ایللردن بری آذربایجان شعیری و ادبیاتینین زیروه سینه دوغرو ، داشلی چینقیللی یوللاری آتدیملایارق ، اوز آنا دیلینده ۲ کیتاب توپلوسو " سؤزوم وار " سؤزوم وار سنه دونیا " و " یاری شیرین یاری تورش " عونوانلاریلا نشر ائدیپ و یوزلر دَیرلی مقاله و چاغداش

یای وقتی قار باسدی اکین یئریمی!

گۆرمه دی داملایان آلین تریمی !

ائله زای ائله دی عمل لریمی،

نه ییغیب، نه دریب، نه بیچه بیلدیم!

کؤنول باغلامیشدیم بیر جلادا من

سالمیشدیم اؤزومو یانار اودا من!

گۆروردوم وار-بوخوم گئدیر بادا، من

نه اوتورا بیلدیم، نه کؤچه بیلدیم!

کریم گول اندامی چاغداش اورمو شعرینین تمللریندن سایماق هئچ ده یئرسیز دگیل. او بیر چوخ چاغداش شاعرلریمیزین ترسینه ادبی و معیار دیلیمیزی منیمسین و علمی بیر اوسلوبدا یازان اوزمان شاعرلریمیزدندیر. اونون اثرلرینده جمله قورولوشو دوزگون، ردیف-قافیه یئرلی-یئرینده و سؤز آشیلاماسی ان مهارتلی فورمدا سرگیلنیر. اونون اثرلرینین چوخ آزی نشر اولسا دا هله بؤیوک حصه سی نشر ائدیلمه میشدیر. اونلارین یولون گۆزله ین چوخلو گۆزلر هله قارا سئچیرلر.

کریم معلم شعرلری ایله یاناشی گۆزل نثر نمونه لرینین ده مؤلفیدیر. اونون حکایه لری ده موجوددور. تایی و ائشی گۆرونمه ین منه اوخودوغو بیر حکایه سینده باشدان آیاغا آتالار سؤزو و مثلر یئرلشیر. او بو حکایه سینده اؤزوندن هئچ بیر جمله آرتیرماسا دا عین حالدا بیر حکایه یازیب و بوتونلوکده گۆزل صحنه لر تصویر ائتمیشدیر.

بیری-بیریندن دگرلی اثرلر یارادان دگرلی شاعریمیزین جان ساغلیغی و چالیشان قلمینین داها بارلی-بهره لی چالیشماسی بیزیم اورک آرزوموزدور.

بهرام اسدی

آغیر آیلا ، چتین گونلر كئچیرتدیم
عائيله می قوربت ائلدە ،
یوخسوللوغا یوروتدوم
نه صداقت نه سیاست ، نه دیانت ،
قالمادی .

قوربت مندن بیر واریمی ،
قالمادی کی آلمادی...

شاعیرین ۱۰ ایل خودودوندا قوربتده یاشاماغا معروض
قالدیغینا باخمایاراق اونون اوره یی وطن باغینین
بوداقلاریندان آسیلی ایدی . او ، مهاجیرت ایللرینده بو
خزان اولموش بوداقلارین یارپاقلاری سایدا شعر
یازمیشدی . اوجور کی شاعیر گول انداما (وطن
شاعیری سؤیله سک ، بوتون اعتبارلا ، حقیقتی سؤیله
میسیک :

-- غرقِ حسرت وادیِ قوربتده قالدیم ائی وطن !
هر نفس آلدیم ، سنین عشقبنله آلدیم ائی وطن !
آرتیق اونون وطن قوینوندا یاشادیغی ایللر ده ده ، آنا
وطن کلامی دیلیندن دوشمه میس و دؤنه - دؤنه
وطنی سسله ییب و اؤز بورجونو اؤده مه یه ، جان
آتمیشدی :

- من شعریمه قوربان اولدوم !
میللتیمه ، وطنیمه ،
قوربان اولدو

منیم شعریم !!

کریم گول اندام اؤز ادبی حیاتیندا ، ایندییه قدر
هیجران ، دورنا ، ایلقلاری ، کریم و کریمعلی (آتاسی
علی کیشینین آدینا اشارتدیر) تاخما آدلارلا
چئشیتلی عونوانلار و قونولاردا شعر یازیب و آذر
بایجانیمیزین بویونو اوخشاماقلایا ، بوتون ادبیات و
شعر هوسکارلارینین اوره یینه گیرمیشدی . گول
اندام اؤز شعرلرینده بوتون یئر اوزو بشرلرینه صولج-
صفا آرزولاسادا ، آما دوغما یوردو "اورمو" شهرینه
هر زامان اؤزل و سونسوز بیر سئوگی و علاقه ایله
یاناشیب و اونون ایندیسی و گله جه یی حاققیندا اؤز
اوره ک سیخینتیلاری و نییارانچیلیق لارینی آچیق

شعیر و نثریمیز ، همی ده دیلیمیز و اؤلکه میزین
دورومو حاققیندا ، ائله جه ده آذربایجان شاعیرلری
حاققیندا اؤزللیک له بؤیوک فوضولی بابامیزین
شعرلرینه عایید ده یرلی شرحلر و تفسیرلر قلمه
آلمیشدی . آما نندن ایسه تاسسوفله هله ده اونلاری
چاپا وئرمه میشدی .

کریم گول اندام اورتا مکتب ایللرینده شعر و ادبیات
دونیاسینا قدم قویدوقدا ایلک اولاراق شعرلرینی ،
پهلوی حاکمیتینین راسیست فارس توره مه لری و
رژیمین آنتی تورک پروپاگاندا سینین تاثیر آلتدا
فارسجا یازسادا دیلیمیزین و ائلیمیزین دردینی چوخ
اثرکن دوشونوپ و اؤز آنا دیلینده یازیب یاراتماغا
باشلادی و اؤزونه عایید اولان دیل اوسلوبونو و شعر
قالیبینی تاپیب و آذربایجان شعرینین اوزون اوجقار
یوللارینین یولچولارینا قوشولدو و یورولمادان یازدی ،
سئودی ، باغیردی ، تومارلادی ، اوخشادی ، آغلادی ،
گولدو و اوز احساسلاری ، بیلگیلری و آماجلارلا
اویغون گؤزل اثرلر یاراتماقلا زنگین ادب خزینه میزی
بارلاندرماغا چالیشدی . کریم اوز توپلومسال و
ایجتیماعی -- سیاسی شعرلرینده سانکی جنوبدا
(خلیل ریضا اولو تورک) مکتبینین بایراقدار کی می
عدالتسیرلییه قارشى اعتراض بایراغینی توم شوجاعتله
قالدیریب چوخلارینین یوخوسونو گؤزدن
قاجیرتمیشدی :

- کی می قورخودورسونوز ؟

بیزیمی یوخسا ؟؟

بیز کی بئش مین ایل اوزونلوغوجا ،

نسیلدن نسيله قانداال ایچینده ،

اؤزگورلویو ،

قانیان دیشلریمیزین حیصاریندا سسله میسیک!!....

شاعیر ائله بو آماجدان دولایى ، حیاتینین ان درین
زکایا مالیک اولدوغو دؤنمینده ، عایيله سینی قاناتی
آلتینا آلیب ، جانیندان آرتیق سئودی و وطنیندن
مهاجیرت ائتمک مجبوریتینده قالمیشدی :

- مودحوش ایللر

حتی آدی بیرووووز ،
یازیق بالالاریمیز !!

کریم ، بیر زمانه ده کی پان فارسیمین ائلیناسیون
عامیللری ، آذر بایجان دیلی و کولتورونو هر طرفدن
حئصارلایپ و اونو داریسقال بیر چرچووه ده مستحیل
ائتمک هدفینی پلانلاشدیرماقدادیرلار ، تورکجه میزه
ان یوکسک و اؤنملی بیر قیمت وئره رک ، عومومیتله
اوز وطنداشلارینی آغیر یوخودان اویاتماغ اوچون اوره
کدن آجییاراق دئیر :

- بیز وطنه محتاجیق
وطن بیزه داها چوخ .

بیز اولماساق ، وطن یوخ !
بیز چؤره یه محتاجیق ،
آزادلیغا داها چوخ !

آزادلیق یوخ ، چوره ک یوخ !
سنده ، منده اوره ک یوخ !
ائللرین آزادلیغی ،

گوونلییی، شادلیغی ،
اؤز دوغما دیلینده دیر .
بیز بیر میللت اولاراق ،

اؤز آنا دیلیمیزه ، هر شئی دن چوخ محتاجیق .
وطندن ، آزادلیقدان ، حتی چؤره کدن آرتیق .
اولماسا دیل ، بونو بیل ،

گوونلیک یوخ شادلیق یوخ
چؤره ک یوخ آزادلیق یوخ .

سن یوخ من یوخ ، وطن یوخ !

... دئییرم تورک بالامین دیلین دؤندرمه فارسا .
کیمدیر کی قولاق آسا ؟

دئییرم فارس دیلینده اوخویاجاق داریخما ،
هر گئتدیکجه مکتبه ،
هر گیردیکجه کلاسا .

کیمدیر کی قولاق آیا ؟...

منیم دیلیم بیر فالادیر ،

جاسینا اعلان ائتمیشدی . بو ساحه ده " باشین ساغ
اولسون وطن " -- "خبردارلیق " -- " یازیق
بالالاریمیز " و بو کیمی شعرلر کریمین اوره یینی
سیخان قونولاری احاطه ائدیر :

- باشین ساغ اولسون وطن !

گؤر نه گونه قالدین سن !؟

او ، دوزلو سئوگیلینین ،

دامارلارین اوزدولر !

بدنی یئرده قالدی !!

سوچلولار گؤز اونونده !

ندنی یئرده قالدی !!

روحونو گونش امدی ،

قانونی تورباق ایچدی ،

کفنی یئرده قالدی !

آغلا بلکه سنل اولسون !

اورمودا بیر گول اولسون !!

- من اورمودا شلمه لرین گلیشمه سیندن قورخورام .

بو گون قارداش ، قارداش دئی ،

صباح ، یارین ،

باشیمیزدا ایلشمه سیندن قورخورام .

من ، اورمونون بیر قوربانلیق آتی کیمی ،

بؤلوشمه سیندن ،

گلن نسلین فاجعه یه ایلشمه سیندن قورخورام

- آتا چوره کدن وورار ،

اونو باخچایا قویار .

یه توپ دارم قئلقلی .. ،

شعرین گئدیپ اوخویار !

آنا سؤیلر بالامین ،

نئجه شیرین دیلی وار !!!

بو اوشاق اؤلکه میزه ،

یاراداجاق ایفتیخار .

اون یاشینا دولاندا ،

بیر آز تورکجه دانیشار !

شعرلرین اوخوجو و دینله ییجی لری داها دا بیر گئنیش
 حیطة ده اوز حیسلری و علاقه لرینی شاعیره نیسبت ،
 ادبی درنک لر و توپلانتیلار ، شعر محفیلری و سوسیال
 مدیا ساحه لرینده افاده ائتمیشدیلر . اؤرنک اولاراق یومورتا
 شعریندن ایکی بئیتینی بورادا گتیریریک :

دئمه لی بیک بو شعرین یاییلماسیندان ۲ گون کئچر
 کئچمز ۵ میندن آرتیق دینله ییجیسی اولموشدو .

گول اندام ، عینی حالدا ، آذر بايجانیمیزین گۆزل و
 سئحیرلی طبیعتینه وورغون اولان شاعیرلرسیراسیندا یئر
 دوتور . بونا گوره ده " باهار نفسلی " شاعیریمیز ، شهرین
 اوره ک سیخجی هاواسی و قارقینمیش حیاتیندان یاخا
 قورتارماق اوچون ، ایللر بویودور اورمونون ۵ کیلو
 متیرلیینده یئرله شن بکیشلی چای ماحالیندا ، گول
 چیچکله بزه نمیش و اوزوم باغلاری ایلا حصارلانمیش ،
 باریحیق (کندینه کۆچموش و اوز عائيله سی ایله بیرلیکده
 اورادا بیر فسونکار حیاتی یاشامقادییر .

شاعیرین "باهار نفسی" شعیری طبیعتله یاناشی، وطن
 گولزارینا سونسوز محبتینی گؤستریر :

- دویمه دویمه یاشیللاشیر

آغاجلارین بوداقلاری

سود قوخویور سئرحه لرین بالاسینین دوداقلاری

گولدن -گوله قونور آری .

آنا تورپاق آچیر گۆزون قارا قیشین یوخوسوندان

داغلار چکیر بوز بولوتدان اوزرینه قالین یورغان

زومزومه یه دوشور نوودان .

باغلارداکی آچالارین چیچکلری،

یئملیکلرین، قازباغینین سره لنمیش لئچکلری ،

چکیر یولدان کئچنلری.

بولوت گلیر لئیسانی وار ،

داغ دره یه احسانی وار .

گون قیزدیریر قالین موهره دووارلاری،

آری آسیر پته یینی

سورو گندیر داغا ساری

چوبان چالیر توته یینی .

۷۸ یاشلی اورمولو شاعیریمیزین اؤزونه اوزون ثمرلی عؤمور
 و یئنی گلیشمه لر ، عائيله سینه خوشباخت حیات ،
 یارادیجیلیغینا برکت ، ائله جه ده قلمینه گوج و
 قووت دیله بیرم .

یادلار اونا دولا بیلمز

قالا موحکم ، قالالولماسا ،

اوز یئرینده قالالولمز .

کیم کی دانار اؤز دیلینی،

نه مسلکی نه ده دینی !

آنا دیلی قیمتینی ،

هئچ کیم گۆزدن سالالولمز .

کریم یوزدیل بیلسن اگر

هریبری بیر حالوا شکر

آنا دیلی تک موختصر

درده چارالولمز

شاعیر گول اندام ، وطن ، دیل و عدالت ساحه سینده
 قیزغین و کسکین شعرلری قلمه آلدیقدا ، محبت
 شعرلرینی یازماقدان دا چکینمه میشدی . نزار قبانی ،
 آدلیم عرب شاعیری سؤیله میش :

[کیم دئیر منیم وطن تورپاغینا قویدوغوم باشین ،
 سئوگیلیمین دوشو اوسته اویوماغا حاققی یوخدور ؟]

اونا گوره ده منجه شاعیر گول اندامین سئوگیسی
 وطن، دیل و آرتیق اوز سئوگیلیسینه خیطاب بیر
 عوممان کیمیدیر . دالغانلیر ، کوشولدا ییر و ...لپه له
 نیر :

- گوروشدو بوموز گون ، من سن ایله تک ،

ائی هامیدان گویچک ،

یادیمادوشدو !

تئلینه ووردوغوم او نازیک چیچک ،

ائی هامیدان گویچک ، یادیمادوشدو !

دایانیپ دردوغوم یئر گونده -- گونده.

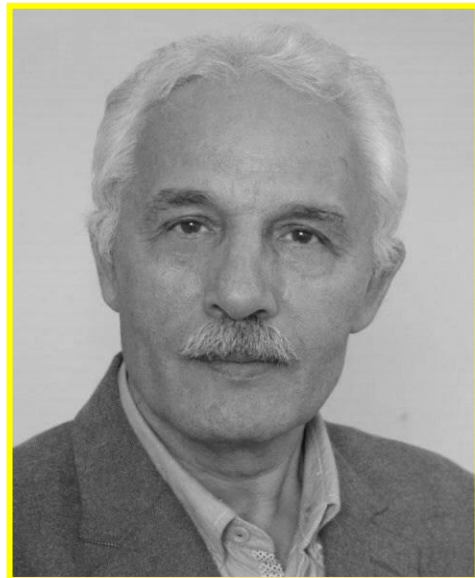
هر گلیپ اؤتنده ، گۆزوم گۆزونده ،

صداقتله سنه وئردیییم اوره ک ،

ائی هامیدان گویچک ، یادیمادوشدو !!..

کریم ، چئشیتلی شعر قونولاری ساحه سینده ساتیرا و
 طنز شعر سؤیله مک سیناغبندان دا چوخ مووفقیته له
 باش چیخارتمیشدی .اونون موختلیف موضوعلارلا ایلگیلی
 طنز شعرلری ده آزلولمامیشدی . بو باره ده سؤیله دیی

میر موسی هاشمی

کریم گول اندام معلیم حاقیندا خاطیره لریم

یئر اوزونده بوتون مخلوقاتدان اوستون ساییلان اینسانلارین حاقیندا دانشماق و یازماق چوخ دا آسان دئییل، اینسانلیغا صادیق یاناشانلار بو حقیقتی دریندن بیلیر. اونا گۆره قضاوت لرده صادیق اولماق و بو مسئولیتی تام معنادا دَرک ائتمک هر کسین ویجدان بوجودور. شَخصیت لری اولدوغو کیمی تانییب و تانیتدیرماسی اینسانلارین شخصی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی حیاتیندا، اؤزه للیکله توپلومون ساغلام و گوجلۇ اولماسیندا بؤیوک رولو اولماسی دانیلماز بیر فاکت دیر.

بیلدیگینیز کیمی، دونیادا هر شئی بالاجا عنصرلردن یارانیر. نئجه کی، کیچیک- کیچیک سولارین آخماسی، بؤیوک چاپلاری و نهنگ دنیزلری وجوده گئتیریب. نئجه تک- تک اینسانلار بؤیوک توپلوملار یارادیب و نهایت میللت و دؤولتترین یارانماسینین سَبَبکاری اولموشلار. ائله اوناگۆره ده، منه بئله گلیر کی، اینسانلار حاقیندا اولدوغو کیمی قضاوت اولورسا،

توپلومون ساغلام اولوب و قورونماسی ضمانت ائدیلیر. جَمعیته یالانچیلیغا، یالتاقلیغا، ظلومه، جنایته و... میدان وئرلیمیر. بئله لیکله بوتون اینسانلار اؤز حیاتلاریندا ایسته دیکلری کیمی آزاد و بختیار یاشاماغی باجارا بیلر. بو سطیرلری سرگیلمکدن مقصدیم بوندان عبارت دیرکی، ایستردیم بو حساس آنلاردا آذربایجانین دلبر گوشه سی ساییلان اورمو ایالتی نین (برکشلو) چاپیندا (باریجیق) کندینین گۆم- گۆی چمنلری نین و یام- یاشیل باغلارینین ایستی قوینوندا یاشایان گۆرکملی شاعیریمیز کریم گول اندام معلیمین، ادبی و اینسانی دورومونو دَیرلندیریب و اونون حاقیندا قیسادا اولورسا مشاهده لریمی سئوگیلی اوخوجولار ایله پایلاشمیش اولام!

۱۳۲۵- جی گونش ایلی بؤیوک آرزولار ایله یارانان آذربایجان میللی حکومتی، منفور پهلوی حاکیمیتی و خارجی دوولتترین حمایه سی ایله قان ایچینده بوغولان ایللرده، بیر سؤزله آذربایجانین سماسینی قارا بولودلار آلدیغی زامان یعنی ۱۳۲۶- جی ایل اورمو شهرینده، کریم گول اندام ایشیق دونیا یا گۆز آچیر.

آذربایجان میللی حکومتی دؤورو آذربایجان تورکجه سینده حاضیرلانان دَرسلیک لَر قالاق- قالاق پهلوی رژیمی طرفیندن یاندیریلیر... و کریم گول اندام دا میلیونلار معصوم اوشاقلار کیمی مجبور اولاراق فارس دیلینده تحصیل آپاریر. نهایت او بو یا باشا چاتدیقجا و ذکالی بیر گنج اولدوغو اوچون اؤلکه ده کی عدالتسیزلیک لری دویور... دوغما یوردو، میللی وارلیغی و اینسانلارین خوشبخت یاشاماغی اوغروندا اوره یی چیرپینان کریم گول اندام گنج یاشلاریندان بوتون حاقسیزلیقلارا قارشى چیخیر... و اورتا مکتبین ایلک ایللریندن فارسجا و ۱۳۵۴- جی ایلدن بری اؤز آنا دیلینده (آذربایجان تورکجه سینده) شعر یازماغا باشلاییر...

من، کریم گول اندام معلیم ایله بوگونه قدر یاخیندان گؤروش شانسیم اولماسادا، آنجاق بو آزاده و شرفلی اینسانی ۱۹۹۰- جی ایللرین ایکینجی یاریسیندان

بو دنیا کی، یو خودر اوند اعتبار،
 کوپ لرینده آلوان - آلوان رنگی وارا!
 بیرری آغدير بیرری توتقون بیرری تارا!
 سنین کی ده اولسا قارا آغلاما!
 من دئمیره م طالع یازی یازارمیش
 اینسان اوغلو چوخ یازیلار پوزارمیش
 کریم، دنیا گورمه لی بیر بازارمیش!
 یولون دوشسه بو بازارا آغلاما!

بیزده بئله بیر دئیم وار: بیر اینسانی یولداشلیقدا
 تانیماق ممکن اولور! - من شاعیر کریم گول اندام-
 ین مین لر کیلومتر اوزاقلاردان آدیله تانیس اولسایدیم
 دا، آنجاق بو کره شانسیم یاردیم ائتدی کی، بیر
 فرهنگیش ایش اوچون بیرگه یولا چیخاق. او یولداشلیق:
 مؤلفین ۶۲۸ صحیفه لیک «بیر عسگرین خاطیره
 لری» آدی کیتابینی فارسجادان، آذربایجان تورکجه
 سینیه چئویریلمه سی ایدی! کریم معلیم بو سانباللی
 ایشی صمیمیت و شرفله واختیندا یئرینه یئتمیرمیش
 ایدی. نهایت بو کتابین ۲۰۱۹- جی ایل، استانبول
 شهرینده، ناشر ارول جهانگیر واسطه سی ایله (دوغو
 کتابخانه سیندا ایشیق اوزو گورمه یینین شاهیدی
 اولدوق! اورمو دا کتابین ترجمه عرفه سینده مترجمین
 بو آغیر ... ایشده اوره ک گیزیلتیسینی- ده یاخشی
 دوپوردوم و ائله اونا گوره ده بو پراگماتیک ایشدن
 سونرا اونون دیره لی اوزه للیک لرین و یوکسک
 خاراكتیرینی سانکی یاخیندان و دریندن تانیمیشام
 دئسم سحو ائتمیره م!

ترجمه چی نین اوچ صحیفه لیک مقدمه سیندن یالیز
 نچه سطر:

«ایستر دوخسان، یوز یاشا سن،
 آخیر وورارسان باشا سن!
 اولنه ده ک دوز یاشا سن
 دئسین لر مین رحمت سنه
 باش آیسینلر خاطیره نه.

... هر اینسان عؤمورو، بیر کیتاب دیر و بو کیتابی
 یازیب یاراتماقلار، اینسان پایینا دوشن قیسا عؤمور باشا
 چاتسا دا، بو خاطیره لر عصرلر بویو اینسانی دیری

سورگون لر اوجاغی ایسوچده یاشادیغیم چاغلاردا
 اونون ایلک دفعه «سؤزوم وار سنه دنیا» آدی شعیر
 کیتابی ۱۳۷۵- جی گونش ایلی ایشیق اوزو گوره ندن
 سونرا اوزاقدان آدی ایله تانیس اولموشام. بیر مدت
 سونرا آدی چکیلن کیتابی آله ائتدیم. محض
 سوسیال، فلسفی، حیات و اینسان محبتی موضوعلارینی
 احاطه ائدن بو اثر، شاعیرین نه قدر قایغی کش و
 اینسانی دیرلره اوستونلوک وئرمه سینی بیئیدیم و
 داها دوغروسو اوره ییمه یاتدی! کیتابین ۱۶- جی
 صحیفه سینده: «سؤزوم وار سنه دنیا» و ۲۱۰- جی
 صحیفه سینده «آغلاما» مضمون داشایان شعیرلرینی
 آشاغیدا قید ائتمه یی عزیز اوخوجولارا فایدالی سانیرام:
 سؤزوم وار سنه دنیا:

کیمی یازدین کیمی پوزدون، کیمه ائتدین جفا دنیا.
 وئریب آلدین، اوزون قالدین، کیمه قیلدین وفا دنیا.
 شش آتدیم نرده چار اولدوم، غم عشقه دوچار اولدوم
 یوخ ایدیم ایندی وار اولدوم، واری چکمه یوخا دنیا.
 نه لطفوندن امین قالدیم نه ظلموندن حزن دنیا.
 نه دائم همدمین قالدیم نه قورتاردیم یاخا دنیا.
 حیات سنده عدم سنده، نشاط سنده آلم سنده
 نئم سنده دزم سنده فنا دنیا، بقا دنیا.
 سئویردیم عرش اعلانی، بهشت و حور و طوبانی
 آتام بیر ذره بوغدانی، دادیب سالدی اودا دنیا
 گونش لر یاندی کؤکسومده، فلکلر باشین اوستونده
 آزل گئنده ابد اؤنده، آزلدن مبتدا دنیا.
 سوار اؤتدو توزو قالدی، جمالیندا گؤزو قالدی
 کریم گئتدی سؤزو قالدی، اگر دوشسه یادا دنیا.

آغلاما

بو دنیانین هم ائنی هم اوزونو،
 من گورموشم فلکین هر اوزونو!
 گل سؤیله ییم سنه سؤزون دوزونو،
 دار گونونده چکیل دارا آغلاما!
 باش اوجا اول، باش اوجا ائت ائلینی،
 وار دولته چوخ باغلاما بئلینی
 وُطَن، ناموس بیرده آنا دیلینی
 قورو ساخلا باشقا وارا آغلاما!

کریم گول اندام معلیم آز دانیشیب چوخ عمل ائندن، شوعار عوضینه ساغلام دوشونجه دن استفاده ائدنلر سیراسیندادیر... و اونون ادبیات، کولتوره ل، مدنی چالیشمالاری و بیر سؤزله آخارلی قلمی یارقا کیمی الینده جسارتلی بیر عسگر کیمی، قلم جبهه سینده ووروشماغی گؤز اؤنونده دانیلماز بیر فاکت دیر!

بو اؤزه للیک لر یالنیز اؤزونو آذربایجانلی بیلن و آذربایجانلی اؤزلرینینکی بیلنلردن آسیلی دیر. بوگون بو مدرن دونیادا هرجهتدن باخیرساق اؤلکه میز کریم گول اندام معلیم لر ایله قات-قات ایندیکی شرایطدن اوستون اؤز دیلینی، ادبیاتینی، عمومیتله میلی وارلیغینی قوروپوب و گله جک نسیل لره چاندیرا بیلر... منجه، یازیچی، مترجم و شاعیر، کریم گول اندام کیمی شخصیت لرین و اونلارین ادبی و اینسانی دوشونجه لرینه سایغی گؤسترمک بوتون آذربایجان فرزانه لری حاققیندا حاق شناسلیق دئمک دیر!

سنتیابر ۲۰۲۴

ساخلایب، خاطیره صاحبینه یاشاماق ایمکانی یاراتماقدادیر. هانسی بیر سرکرده نین، عالیمین، داهی نین حیات خاطیره سینین یازیلماسی، دوغال اولارق کیمسه ده تعجب دوغورمور، لاکین ماراقلی سی بودورکی، «بیرعسگرین خاطیره لری» داییم قارنلیق پرده آرخاسیندا گیزله دیلمیش شاهنشاهلیق اوردو اصول-ایداره سی حاققیندا اولان خاطیره لردیر. او دا نه بیر ژنرالین، نه ده بیر ضابطین بلکه ده ایللر بویو دیکتاتورلوق رژیمی آلتیندا تربیه گؤردویونه رَغْمَن اومانیزمی، دموکراتییانی، وطن پرورلیگی اوستون توتان بیر آست سوبایین خاطیره لری دیر...»

منیم ان بؤیوک کدَریم بو ایلك اثریمی دوغما آنا دیلیمده یازا بیلمه دییم ایدی. تاسفله بعض لری معین سبب لره گؤره ایران دا بو کتابین ترجمه سیندن امتناع ائتمیشلر... آما گول اندام معلیم جسارتله و شفاف شکیلده بو فرهنگلی ایشی اوغورلا باشا وئردی!

قوجامان شاعیر و یازاریمیز « کریم گل اندام» ین حکایه لریندن اؤرنکلر اوخویوروق :

گۆزل آغا چوخ گۆزل ایدی ووردوچیچک چیخارتدی!

کئچن هفته اوزاق قوهوموم اولان قره عبدولا نین قانی
یامان قارالمیشدی. قافارا وئردیی پولو مندن ایسته
ییردی. اونه یئییب، نه ایچیب دئییردی :

سن ضامن اولدون من وئردیم یوخسا من نه تانیردیم
قافار هانسی ایتین دالی قیچیدیر! ایندی دئییه جکسن
عبدولا ائششه یی بوراخیب، پالانین دؤیور آما
داداش من مالیمی چۆلدن تاپمامیشام کی، وئجیمه
گلمه سین ایندی جماعت اؤلموش اششک آختاریر
نالینی چکسین!

بوگون قافاری ایشدن قاییدان حالدا گۆردوم. چوخ
شن ایدی دئمک اولار قویروغو ایله بادام سیندیریردی
ائله ساندم آیلغینی آلبیدیر. دوشوندوم تندیر ایستی
ایکن یاپیشدیرماق لازیمدیر! ایکی یوز مین تومن
وئریب، یارسیندا گلن آی اؤدویه رم دئدی.

اوشاق یوخ، او باش بلاسی دوچرخه دئییب، دریمه
گیرمیشدی! ایکی آياغیینی بیر باشماغا سوخوب
، ائرككسن ده دوغ، دیشی سن ده دئییب، کور
توتدوغونوبوراخمایان کیمی، سینیق قول اولوب،
یاخامدان آسيلمیشدی! من کی، شاپالاق ایله اوز
قیزاردیردیم وجییمین احوالی اوزومدن اوخونوردو
یاخشی بیلیردیم یئتیمه آغلایان چوخ اولار، چۆرک
وئرن آز! ایندی بوشام ایله خفتن آراسیندا بیر اتک پولو
دوچرخه یه هاردان وئره بیله رم. آما اوشاق بیلیم
هاردان اییی چکمیشدی اینگیلیس ساعاتی کیمی دال
بادال منه دوچرخه! باغیریدی. گۆتور-قوی ائدیردیم
نه قده ر ووروب چیخدیم ایکی الیم اولدو بیر شیرین
بیانین کۆکو! آما دلی یه هئل وئر الینه بئل
وئردیرلریلمیرم اوشاگی کیم قورموشدو کی،

گۆزگۆروب کۆنول سئویب باشی گئتسه ده سۆزوندن
دوننه اوخشامیردی! ایچیم اؤزوموباندیریدی ائشییم
اؤزگه نی. نه ائده جه ییمی بیلمه ییردیم. یئر برک
اولاندا اؤکوز-اؤکوزدن گۆرر! من ده فلکین اوزو قارا
اولسون! دئییردیم والیمده - اووجومداکین دا یعنی
قافاردان آلدیغیم قره عبدوالانین پولونو دوچرخه یه
وئرسم گرک اوتوروب دیشیمین دییینی سورام!
هارادان بیر چیراغ یانابیله جه یینی دوشونوردوم کی
ایسته دییم یار ایدی یئتیردی پروردیگار! کور
آلاهدان نه ایستر ایکی گۆز، بیر یه اهری، بیر دوز
اقرشیدان گلن دوستوم حسن- ی گۆردوم. هر شئین
تزه سی، دوستون کۆهنه سی. آما حسن الی
آياغیندان اوزون گلیردی. خوش-بئش بئش اون اون
بئش دن سونرا آند - آماند ایچدی آلاهدان گیزلی
دئیل سندن نه گیزلی دونن ناهاردان بئل یه قره
مؤهورم! حسندن بیر آز طلبیم وار ایدی حسنه هله
بیرذات دا بورجلو اولدوم. اؤز-اؤزومه دئدیم به به بیز
قائل اولدوق دازا - داز ارزون قویدو نازا. من اوندان
اوزولمک ایسته ییردیم، او ایسه:

- سن اؤله سن آجا میت حلالدیر دئییلر! قیر ساققیز
اولوب قوپماق بیلمه ییردی. دئدیم:

- من دئییرم دامدان داما سن دئییرسن ییرتیغیمی یاما
! بیر ته هر اییین اوجونو الینه وئردیم وچیریش اولما
دئییب، باشیمدان آچدیم! یئنه کۆهنه حمام کۆهنه
تاس. تزه اوینومون ال شققیسی!! همان آش، همان
کاسا قالدیق! توخون آجدان خبری اولمازدئییلر یئنه
اوشاق باشلادی:

- ایستر یئر گئده سن ایستر گۆیه منه دوچرخه
آمالیسان دئدی! دئدیم:

- یدی آیلیق اولما بالابلکه بیر یئردن بیر چیراغ
یاندی. بیرده گۆردوم حمام سویو ایله دوست
توتانلاردان جاببار آدیندا بیرسی منه ساری گلیر
. اودیل پهلوانی اولانین دفعه لر له الیندن یاپیشسام دا
اوزومه باخیب حالیمی دویودو. بیلدی الیم دالیدی.
آغزیمی آچمامیشدان منی قاباقلایب، اون گوندن سونرا

— آی همیشه بولودآلتدا قالماز وېر آر خا سو گلیبسه اومووار بیر ده گلر ! دده یین احسانینا مایا قوی اوشاق یانیندا منی بیر پوللوق ائله مه دئدیم !

قره عبدالله اوجا سسله :

آل — وئر دئییلر دا آل یئه یوخ کی! ایندی کی ایپین دوغاناقدان کئچن زامانی اولوب بیر آرشین دیل چیخاردیرسان ؟ گولر اوزله اونا دئدیم:

— عبدالله باشین حاققی دوزدور کی یالانچینی منزلینه دک قووالار آما کارین اؤزقلینده کی ،والله کئچی قالب جان هاییندا قصاب پیین آختاریر !اوشاغین حؤکمو شاهین حؤکومندن کئچرلی اولور !قارداش همدان اوزاق کردیسی یاخین اؤزونوقوی منیم یئریمه گور نه چکیرم گؤروشن کنده نه بلدچی ؟ سن کی،منیم گؤنومه داباقخانادا بلدسن باشیمی کسسه لر سؤزومدن دؤنن دئییلیم آما یوخسوللوعون اوزو قارا اولسون بیر آزدا مجال وئر بیر دن گؤردون وراق چؤندو!منیم ده اوزومه بیر روزگار گولدو .قورخما یاخشیلیق ایتمز .بالیغی توتوب دریایا آت بالیق بیلیمه سه ده خالیق بیلر!عبدالله بودیل —آغیزی گؤروب دیل اوجو دئیندی:

— تولکو یوویاگیره بیلیمه ییردی قویروغونا بیر سوپورگه ده باغلادی !بوواشاغی نندن آر خانا سالیبسان ؟دئدیم:

— ائشیتمه ییپسن دئیرلر دوز یئرده یئرییه بیلیمیر شوخومدا شیللاق آتیر !بومثل لاپ منیم بویوما بیچیلیب .بیلیرم اینانمایاجاقسان آما والله بوگونلر الیمی دریایا آتسام دریانین دا سویو قورویار !بیلیمیر بو بد شانسیلیق نه دیر کی، منیم بیلیطیمه چیخیب !جانیم من کیمین آتینا اششک ، دوه سینه کوششک دئیشم آخی!ندن فلک منیمله بئله بد ائشیر ؟قیزیشمادیم ایستیسنه ،کور اولدوم توستوسونه !بیر بئله ده الیم خمیر قارنیم آج اولارمی ؟! هر زامان باخیرام بئشیمیز شئشیمیزین گیرووندادیر !صبریمین کاساسی دولوبدور .هر طرفه اوز قویورام گؤروم له له کؤچوب ،یوردوقالیب !هرنه یین قولپو گلیر الیمه جانیم بیر واقتلار پولا —پول دئمزدیک بیرقویوب اون

بیر قدر منیم اوستومده حساب ائده بیلرسن آما ایندی خجالتم سؤیله دی . اؤلمه ائششه ییم یونجا بیتینجه !آکیشی من بوگون سندن یاردیم اومورام سن منه خرمن اوستو وعده سی وئیرسن دئدیم .بیر سؤز تاپمادی الله کریم دیر دئییه ،ایکی آیاغی وار ایدی ایکی سین ده بورج آلیب ،پودابانا قویوب ، اوزاقلاشدی !

بعضن گتیرمه سه گتیرمز .آدادا قورد آز ایدی بیرسی ده گمی ایله گلدی !هر ایته بیر چؤرک بورجلو ایدیم طلبکارلاردان اصلیمی قاباغیمدا گؤیردی !دوزدور اصلینده من قافارا ضامن اولموشدوم آما !. قره عبدالله منی گؤروب ،سئوینجیندن چیچه یی چاتلادی !:

داغ داغا یئتیشمز ، آدام آداما یئتیشر دئمیشلر !سن هارا بورا هارا ؟گؤیده آختاریردیم یئرده دوشموسن الیمه !سنین او جان —جان دوستون قافار نندن بئله قپ چیخدی ؟ اوگون بازار آغزیندا یاخالادیم بیلیمه دیم گؤزونون یاشینا باخیم یا الینین داشینا ؟ منیم طلبیمین اؤده مه سینی سنه حواله ائتدی !دئدی مواجیبی آلسام مشه قنبرله گؤنده ره رم اولمویاقنبر آلیب یئمیسن اوستوندن ده بیر سو؟ گؤروم آرپان آرتیق دوشوب .اولدن دئمیشلر :

—پالازا بورون ائلی نن سورون .آما باشیندان یئکه تیکه گؤتورموسن !سن هارا پارک جنگلیده سرگی لری سئیر ائتمک هارا؟! من دلیم دولاشان حالدا دئدیم :

— قافار پول یئین اوغلان دئییل .آلیغینی آلیب حتمن گتیره جکدیر بیر آز داریمادان چیخاق دئییه بورا گلیب چیخدیق .دوزدور کی،اوپولوقافار اوچون من سندن آلدیم آما نئجه دئیرلر قبولومدور ال —الی تانییار.منه باخ کی اؤزومه اوماج اووابیلیمیرم اؤزگه سینه اریشته کسیرم ! آخی ، گؤروشن کنده نه بلدچی آلتی آیدان چوخدور ایشسیزم قیرانا گولله آتیرام .اؤزونه باخما کی هر بیگ ایله پیلوو یئممه ییرسن کی بیغلارین یاغا باتار من مثلی قبیح دیر س..میرام کی قارنیم آجار !بیر یاندان دا اوغلان بؤیرومه دیره ییب کی ،منه دوچرخه آل !بیرده اگیلیب قولاغینا یاواشجا نا:

آج تويوق كيمي ياتيپ ، ديمديينده دارى
گۆرمزسن! دئييرديم

- بوآخشامين چاغيندا ياغيشدا قورتاريپ ، دولويا
راست گلدك ! الله اوغومون اوزونه باخيپ بلالارى
سووشدوردو . ! اولان پيشيك پيشيى نوودان اوسته
گيرله ين كيمي چيخيلماز وضعيته قالميشديم باشيم
كسيلىپ قانيم اؤز ايچيمه آخيردى . ١

اؤز-اؤزومه الله كريمدير دئييب ، قيش گئدر
اوزوقاراليق گۆموره قالار دوشونوردوم ! دئميرم گونو
قالين اولماق ، آنجاق قارداشيم اؤردك دوروب قاز
يئريشى يئريسسه جه جه نك اولار ! بيرده ارتيق طاماح
باش يارار دئميشلر . الله رحم الله دى آبيريم قالدى
جيبيمه !

اوغلوم دال بادال مندن سوروردو :

- بس دوچرخه نئجه اولدو؟ . دئمك خان باغيشلاميش
آما نوكر حالايوخ ! اوغلانى دلال بازارينا گؤتوروب ، بير
دوچرخه آليب دئديم: سن دئين اولسون قال ياتسين
!دوز دئميشلر: اوشاق آدمى دوشمن قاپيسينا گؤنده رر
!سن كئفينده اول . صاباحدان قافار ايله منيمكى قالدى
آلا ها! گؤزل آغا چوخ گؤزل ايدى ، ووردو چيچك
چيخارتدى !!

تهران-١٣٩٤

گۆروش

ايللر اؤنجه بو ساحيل كناريندا اولان هوتئلين
بيرينجي مرتبه سينده سئودىگى قيزلا نئچه گون
بيرليكه دريائين سئيرينه دالميشدى . او آتا-آناسيني
ائلچيلي يه گتيرمك ايچون دوغما شهرينه يولا
دوشدوكده ، اوتوموبيل قضاسيندا هرايكى آياغيني
ايتيرميش وهر شئى ديشميشدى .

قيز اونون اونوتقان اولدوغونو سانميش و ايكي ايل
اؤتندن سونرا بير دنيز كاپيتانى ايله عائيله حياتى
قورموشدو. آرادان دوققوز ايل كئچيردى. نئچه دفعه
بوساحيلين كناريندا ائله بو هوتئلده اؤتن خاطيره لرى
يادا سالاراق ايستراحتته گلميشدى . بو ايلده بير گوندن

گؤتوردك آما لپه نى دئممه دويونو دئه دونه نى دئممه
بوگونو دئه دئميشلر . ائله بيل بيرى منه باغريب
دئيير: سن گؤرن آغالار كوركلييه كسيلىپ باخ گؤر
برنى هادا سويا وئرميسن! سانكى من عؤمرومو نيسييه
ياشاميشام . قريبه پيس يئرده كئجه له ديك! چلى ييم
الدين دوشندن سونرا گؤرورم كؤرپو قاليب چايين
اوتاييندا !هئ ائشيديرم قاراگونون عؤمرو آز اولار آما
بوش وعده قارين هؤرمز . ائشيديرم يئمكدن
اومودوار اولماق داها ياخشيدير! آما بو ايامزادان دا
بوزه بير چيراغ يانماز ياخشى بيليرم بو پارچادان فاطميا
تومان چيخماز گرگ اؤزوموزه بير باشقا مرثيه خوان
گؤرك! عبدالله قاشلارى چاتيق حالدا:

_ هر كسى برق توتسا بيزى ده جين چيراغى توتار
دئيه اؤز-اؤزونه ميرتيلداير :

- اوغول اولدن ده من بيليرديم سندن خير گلسه الله
-دان بلا گلر ! بيرده چيراغ اؤز ديبينه ايشيق وئرمز
دئيرلر قوهومدان كيم خئير گؤروب كى ، من
ايكىنجيسى اولام ؟.. سنى ايتيرن تاپاندان چوخ سئوينر
! من رنگ وئريب ، رنگ الديم سويوم سوزوله-سوزوله
اوندان آيريلديم . دئمك اولار جين بسم الله -دان
قورخان كيمي اوندان اوزاقلاديم . يولدا اؤز-اؤزومه
دئييرديم : _ اول ايت هورر كروان كئچر! سونرا دا جوجه
نى پايزين آخيريندا سايلارلار هله سن سايدىغيني
ساي گؤر فلاك نه ساير ! هر كيم اؤز ائوينين قبله
سين ياخشى تانييار ! عبدالله نچيدى منيم هاردا
اولاجاغىما مصلحت وئرسين ! عبدالله-نين پولونودا
دانان يوخدوكى وئره-ريك دا

اگرى اوتوراق دوز دانيشاق . آخى بابا من كى، بوبره
نين چيمي دئييلم ، دوچرخه سرگيسى اؤنونه نه
ايشيم وار ميش؟ بابلى بابين تاپار . دوچرخه آلا ساسا
دلال بازارى بس نه اوچوندور؟ اوزون بازار گيرده پول
. پولون وار گيريش ، پولون يوخدور سوروش
دئميشلر! باشين اؤز اوخوروندا اولسون
موختصر. اؤز بورقائين بويدا اياغيني اوزاتسان ، سن ده

- خانیم آخی تره زی اوسته چیخما دینیز! اسی عالیمجانبین دقتینی چکدی! در حال ۲۰۰ تومنی باجیسیندان قاپیب، اؤزونو آنا-بالایا چاتدیریب دئدی: -خانیم گودشت ائله بین منیم باجیم یولچولوق ائتمه بیر، بویورون پولونوزو گئری گؤتورون! اوغلان سرعتله یئرینه قاییتدی. اوغلانین بو حرکتی هئچ ده غضبله کناردان باخان طاماهکار قوجا ائو صاحبینین گؤزوندن یاییلما دی! عالیمجان بیلیردی ائتدیگی بو جسارت ایچون آخشام اوستو شام یئرینه یاغلی کؤتک یئیه جک! اونون اساس چکدیگی آجی، باجیسینین آج یاتماق احتیمالی ایدی! اوشاق لارین آناسی دوغوم زامانی اوچونجو اوشاگی ایله بیرلیکده دونیاسین دییشمیشدی، آتا ایسه تیکینتیده ایشله دیگی زامان اوچونجو مرتبه دن بودره ییب اؤلموشدو! جوجوق لار افغانیستانا گئری قاییدا بیلمه میش، قاری-قوجانین توزاغینا دو شوموش لر.

آنانین اؤبودو عالیمجانبین قولاغیندا سیرغایا چئوریلیمیشدی: بیز تورکوک چالیشقان اینسانا یولچولوق یاراشماز!

او، بیر گون باجیسینی اؤز مملکتینه قایتارماق آرزیسیندا ایدی!

کرمان-۱۳۹۰

آنلایش

ایتی وورسایدین یواسیندان چیخماز ایدی! سازاقلی کولک آردی کسيلمه دن، قاردنه لرین یولدان اؤتئلرین باش-گؤزونه ائله چیرپیردی سانکی یوخلامیش کیمسه نین ترله میش آلنیا میغمیغا داراشیب، آجیشدیریردی. بئله بیر هاوانین گئتدیکجه داها شیددتلی اولاجاغینین تخمین ائدیلمه سینه باخمایارق، او کۆرپه قیزینین گؤی اوکسورکدن بوغولما حالینا دوشدو یونو گؤردوکده، تزه حکیمدن قاییتمیش قادینیندان نسخه نی آلیب، اؤزونو ائودن کوچه یه ووردو. قاپیدان چیخار-چیخماز سیقاراپاکتیندن سونونجوسیقارانی دوداقلارینین آراسینا آلیب، اللری توتار-توتماز، کیبریت چکیب آلیشیدیردی. کیمین قاپیسینا گئدیبال بورجو آلماغینی دوشونوردو! بوگون ده سحر تئزدن فهله مئیدانیندا

سونرا ئوینه دؤنه جکمیش. بیر یای آخشامی ایدی دنیزدن قوپان آغ کۆپوکلو دالغالارین ساحيله یورودوکلرینین سئیرینه دالمیشدی.

پنجره سینین اؤنوندن بیر کۆرپه تولانین آردیجیل اینیلتیسی ائشیدیلیردی. سانکی پیتراق قیزیل گول کوللارینین ایچینده ایلشیش قالمیش کیمی نظره گلیردی. بو حالدا خیرداجا بیر قیزین پنجره اؤنوند ببالاجا تولانی قورتارماق اوچون آتاسینی یارديما چاغیردیغینی دويدو. آنا قیزینین سسینی دویارق، اریندن تئر اؤزونو قیزجیغازا یئتیردی. پنجره نین آرخاسیندا وئلیچر اوستونده اوتورموش و حیرتله باخان بیر کیشینی گؤرجک اؤزونو ایتیردی!!

پنجره نین هر ایکی طرفیندن بیر سس دویولدو: آمان تانریم اولایلمز!!

اورمو-۱۳۹۰

فیرتینا قوش لاری

اونلار بیر ییغیم صاحب سیز اوشاق لار ایدی، یئددیدن اون یاش لارینا قدر کرمانین گئجه قوندولارینین بیرینده طاماهکار، گؤزودار بیر قاری-قوجانین حمایه سینده بیر قارین یئمک، بیر جیندیر یاتاقدا گئجه لمک اوچون سحر دن آخشاما قدر شهرین ایزدیهام لی کئچیدلرینده دیلمک، اوزرلیک سالماق، ماشین جامی سیلمک و چکی اؤلچن تره زیسی باشیندا اوتورماقلا گون کئچیردی، الدهه ائدیلم بوتون گلیرلری ائو ییه سینه وئرمک شرطی ایله عؤمور سورودولر. گلیری چوخ اولان اوشاق یئمهی ده چوخ، آز پول گتیرن اوشاق ایسه شام سیز یاتارمیش! آلتی یاشلی اؤزبک سویوندان اولان گول بادام دا بیر تره زی باشیندا کارتوت اوزرینده اوتورموشدو، دوققوز یاشین ایچینده اولان قارداشی عالیمجان ایسه بیر قدر اوندان قاباقدا آياق قابی بویاماقلا مشغول ایدی عینی حالدا خیرداجا باجیسینی دا اؤز نظارتی آلتیندا ساخلا بیردی. بیر آنا خیرداجا قیزیله عالیمجانبین اؤنوندن اؤتوب گولباداما دوغرو یاخینلا شیردی، چکی اؤلچن تره زی نین آرخاسیندا بالاجا قیزی گؤررکن دایانیب، پول کیفیندن ۲۰۰-تومن قیزا وئریب، یولونا دوام ائتدی! گول بادام یین:

آرا-سيرا اونون-بونون ماشينينا مينردى ! ائله آخشامين بوساعتينده ائوه دۇندويو، هر گۆره نه بونو آنديريردى !كوچه باجا اهلينه گۆره اونلار قارائليق اولدوغو اوچون ومارالين ايللربويو ادبلى اركانلى داورانيشينا خاطير اونو چوخدا سيخيشديرماق ايسته مه بيرديلر ! مارال بير آياغى كوچه ده اوبيرى آياغى قاپيدان ايچريده سئوال ائتدى :

-نازلى نين حالى نئجه دى تيمور آقا؟ بوگون اونو آناسى حكيمدن قايتاراركن بازارچادا گۇردوم . يامان كۆكده اوکسوروردو. سن الله گۆزله يين اوکسورک اوستونده قالماسين. تيمور اوزو كسر - كسمز الينده كى نوسخه نى گۇسته ريب :

-بودور داواخاناي گئديرم .گۆرك باشيميزا نه گليز !ئئييب يولونا دوام ائديب ، دونگه نى دۇندو. مارال ايچرى كئچيب ، چادراسيني آسقىدان آسراق،الينده كى نايلون توربالارى آستاناياقويان حالدا بير آن اۆز-اۆزونه دوشدو :

-نازلينين شيددتلى خسته اولدوغون بيلن تيمور، نه ياخشى داواخانا طرفينه يوخ، اورادان اوزاقلاشان بير يۇنه گئيدردى !؟

تيمور ايسه اومودسوز بير حالدا كيمين قاپيسيني دۇيه جه ييني بيلمه دن كوچه لرين داريسقال دۇنگه لرينى قاباغينا قاتيب، اوزاق مسافه دن ايشيغى سوزالان بير محله چايخاناسينا طرف آدديملاييردى .اولسون كى، بيرتانيش گۆره بيليپ، ايچ اوزون اونا آچا بيلسين .بوامود ايله يول اۆتوردو .آشيق جعفرين اصلى- كرم ناغىلى ياريم ساعات بوندان اۇنجه بيتيمشدى ودئمك اولار قوجا يوسوف كيشيدن باشقا چايخانادا كيمسه يوخ ايدى .سازاق يامان حالدا كسيردى و قوجا قهوه چى ماسالارين اوستونو نم دستمال ايله سيليب،بوش ايستكانلارى سوايله دولوبير له يه نين ايچينه بوراخيب، چالخالاييب،دۇرد بوجاق بير زيرجاما دوزوردو .تيمور بيرنئجه چاي پولو بورجلو اولدوغو اوچون ايچرى كئچمه يه اوزو كسمه دى ! اوبير گۆز

دايانان يوزلر ايشيسيز ين سيراسيندا ايش اوچون ساعاتلار اينتيظار چكديكن سونرايئره-گۆيه يامان دئميش ،الى آياغيندان اوزون ائوه دۇنمودو!

داريسقال كوچه لرى اولان بورق - بوروق دونگه لرله دولو زور آباد محله سينده كيبريت قوتولارى كيمي بيرى -بيرينه سؤوكه نن خيرداجا بير مرتبه لى،بلوكدان دوزلميش ائولر، شهرين بلكه ده گۆزه گليز بير پاييني اۆز ايجريسينده سيغيشديرميشدى.

بئش -اون آدديملىق بير مسافه ده بير نئجه ائوجييين اۇنوندن اۆتوب وسيرالانميش قاپيلاردان ائوساكنلرينين هر بيرينين نئجه ياشاديغى گۆزلرينين اۇنوده جانلانيردى.ان قايغى كش قونشوسو، كنكان مهدي كيشى ايدى كى، ايكي گون اۇنجه اؤلوم خبريني بيلن آروادى ، دؤوردباش اوشاغى ايله بيرليكده ، ايمامقولو كندينه ياس ساخلاماغا گئتميشدى .باققال مشهدي كاظمين الى دولانيرسا دا طينتى خوش اولماديغينا گۆره اوندان پول ايسته مه يه اوزوكسمزايدي.آياق اوسته آليش -وئريش ائدن صمد آقا تيريكي اولدوغو اوچون دائيما بول-بول قازانديغيندان گوپلاسا دا وئر الى يوخ ايدى .

ساللاخ اييوب آچيق عرق تاثيرى آلتيندا سرخوشلوقدان مجالى اولمازدى يوخسا وئر الى وار ايدى ،بونولا بئله ايلك آخشامدان ساللاخاناي گئردى وائوده اولماديغى تيمور كيشييه معلوم ايدى! كوچه نين ايکينجى دۇنگه سين دۇنمكده ايدى اوساعاتدا تزه ائوينه دۇنن مارال خانيمي آچارى قاپيدا دولانديراركن گۆروب،باشيني آشاغى ساليب گئچديكده،سالام تيمور آقا سسى اونوقايتاريب سالام بيزدن دير دئمه يه مجبور ائتدى !

مارال بير ايل ارينين ورم خسته ليييندن اۆلدوكن سونرا اوچ باش صغير اوشاغن باشيني دولانديرماق اوچون بيركمپوت دوزلدن فابريكادا ، ايشچى لر باشچيسى مير صاديغين قوردوغو تله يه دوشدويو، كارخانا صاحيبي ايله قوناغينين تجاووونا معروض قاليب ايشدن چيخيدقان سونرا ،چاره سيز بيرحالدا

سوڤدوغونداڭ اغلار حالدا سۆز آچدیم !! اوسوسموشدو
 وبیر کلمه بئله دانیشماغا حالی یوخ ایدی ابیر ایکی ساعت
 دوام ائدن بو حال منه بیر ایکی ایل اوزونلوغوندا
 گلیردی! چاره میز قالما دی من ایله باجیلاریم ائوده اولان
 خالچا، دولچا، قاب-قاجاق، یورغان دوشکلری آیریپ،
 بیر حیهه سین آنام اوچون وقیسمین ده آتام اوچون کنارا
 قویدوق! آتامین اعتراضینا باخمایاراق بوایشه سونونادک
 دوام ائتدیک! ساعت بیر جیواریندا ایدی. آنام منیم
 دۆروم سوزلویومه اوره یی دۆزمه دی. آتام دا کور - پشمان
 اولموشدو ونه قدر تله سیک بیر ایش توتدوغونو
 باشادوشموشدو !! اوزونو منه توتوب گئت او کۆپک اوغلونو
 چاغیر گلیب کبینیمیزی کسین !! دئدی. او وقتلار
 بوشانما ایشی محضرلرده باش توتاردی. من در حال محضره
 گئدیب و آتا-آنمین آیریلماقدان پشمانچیلیق
 دویدوقلارینی آندیریب و دفترخاناچینی عقد اوخوماق
 اوچون ائومیزه چاغیریب آدرس وعنوانی وئریپ وائوه
 دؤندوم. حیطی خالچالارلا دؤشه ییب، ساماوارلی اوتلادیق
 من آتامدان ییرمی تومن شیرینی ومئیوه آلماق اوچون پول
 قوپارتدیم وشیرینی، مئیوه آلیب گتیردیم و کبین کسه نی
 گؤزله دیک! آنامی بیر آیای غلر بیر آیای غلمز چکه-چکه
 ائوه گتیردیک ساعت اوچ ایدی موللا ایله کؤمکچیسی
 قاپیدان حیطه داخل اولدولار. آتام در حال آجیقلا نیب
 وقینامغا باشلادی: من کویک اوغلو آجیقلی ایدیم بس
 سن کۆپک اوغلونون اینصافی هارا گئتمیشدی بوشانماق
 ایشینی تنز بیتیردین؟ بوپول نه قده ر شیرین ایمیش!!
 موللا لعنت شیطانا دئییب اوتوروب ضیغه نی اوخومازدان
 اول سوال وئردی خانیمین کبینی نچه اولاجاق آتام :-
 اوللکی قده ر اللی تومن! من در حال دئدیم:
 -یوخ اللی مین تومن! ۱۳۴۱-نجی گونش ایلینده اللی مین
 تومن چوخ پول ایدی. آتام اوتوردوغوموز ائوی یددی مین
 تومنه آلمیشدی! عصبلی حالدا منه اوز توتوب دئدی نیه
 منه قیز ساتیرسانمی!!! من سؤزومده ایصرارلی اولدوم
 آتام دا منیم اوگون حدیندن آرتیق سارسیلدیغیمی دیواراق
 چاره سیز اولاراق راضیلیق وئردی و کبین کسیدلی!!
 ائومیزده اولان گرامافونو بیر شان ماهنی ایله
 سسلندیردیک قونشولار آغانییب گلدیلر یئییب، اچیب
 دئییب، گولدولر. بئلیلکله آنامین الینی آتامین الینه
 تاپشیردیم!

قیریمیندا قاپیدان دیل قایتیدی! آیقلاری گلر - گلمز
 داواخانا طرفینه یولا دوشدو.

داواخانا قاپیسینداڭ گیریپ-چیخانلار وار ایدی. بیر
 الینده نوسخه نی جیبینده ساخلایان تیمور، ابیری
 الینی تره یویولموش کاپشنینین آستاری ییرتیق
 جیبینین پناهیندا گیزلتمیشدی. پریشان، عینی حالدا
 غضبلی بیر گؤرونوشده بؤیوک وقالین داواخانا جامینین
 دالیندا بوخارتوتموش شوشه دن ایچری باخیردی. نئچه
 سی آیاق اوسته، بیر ایکسیسی ایسه کورسو اوسته
 اوتورموش آداملارین اوزونوآیدین شکیلده گؤرمه یه
 جان آتیردی!! اوتورانلاردان بیرری در حال آیایا
 قالخیب، شوشه قاپینی آچیب، سسلندی:

-تیمور آقا بس هاردا قالمیسان؟ اوتاناراق الینی
 تیمورون جیبینه سالیب چکدی!! مارال اونون پول
 دالیسیجا گئتیدیگینی دوشونموشدو!!

اورمو-۱۳۸۵

آتاملا-آنمین تویوندا!

نادیر حاللاردا بیر اوشاق آتا-آناسینین تویونو گؤره بیلر!
 أمما بو سعادت منیم پاییم دوشدو!! آنامین سون درجه
 اوتانجاق، دیندار و ملایم اولدوغونو سؤیله میشدیم. اتامین
 ایسه یئتمیش ایکی دوولتدن آزاد اولدوغونو دا! بعضا آتام
 آنامی دؤروم سوز حاللارا سالیردی!

ائومیزده هرگون آغزی آجیلیق دوام ائدیردی. آتامین یالیز
 اوجاسسله یامان دئمکلری آنامی قونشولار یانیندا
 اوتاندریردی أمما آتامین ائو اهلینه اصلا وور الی یوخ
 ایدی. او دیلی ایله ووروروب و اینجیدردی! بیلمه دیم گئجه
 دن دوام ائدن دئییشمه ندن سحر چاغی هر ایکسیسی
 بیرلیکده ائودن چیخماغ قرارینا گتیرمیشدیر! من
 و باجیلاریم اونلارین باریشدیغینی دویوب ایشه قاریشماز
 اولدوق! ابیر ساعت سونرا قایتیدیلار. ندنسه آنام قونشو ائوینه
 گیریپ و آتام ائوه گلیب اوزو اوسته اوزاندی! آنامین یانینا
 گئدیب ائوه گلمه یین ایسته دیم. بوشاندیقلارینی منه
 سؤیله دی و آتامین آرتیق اونا محرم اولمادیغین و ورغولادی
 !! یچیمی بوش حیس ائتدیم آنام در حال حالیمی دویودو
 ومنه دؤزوملو اولماغیمی سؤیله دی!! ائوه دؤندوم آتام
 اوجاسسله نه ایش یاپدیغینی و باشیمیزی بلایه

علی آزاد!

۱۳۳۴ کریم گول اندام و مرحوم آتاسی علی آزاد

یویونوب، کیسه له نیب قورومالی اولدو! بو گؤستری تمیزلیک جهتدن دوزگون اولسادا حالا زامان لازیم ایدی هامی بو قایدا-قانونا تابع اولسون. هله ده چوخلاری تنبللیک اندیب یانیندا حمام ملزوماتی گزدریمکدن چکینیردی! بیر گون آخشام اوستو آتام لا حالوچی حسین مظلوم بیرلیکده تزه حماما گئدیپ فیته وحوله اولمادیغیندان خبر توتوب، اعتیناسیز اولاراق آنادان دوغما چیممه یه حمامین ایچریسنه گیریرلر! بونلارین بئله داورانیشی توپ کیمی محلله ده سسله نیر!

۱۳۵۰-نجی ایلده آلتی آی توتوقلانماغیمدان اؤتوب، کئچمیشسه ده یغنی دن بیر آخشام اوستو قیزیل قالا زیندانیندا منی ایستینطاق اوچون ایشکنجه تاختینا باغلادیلار! مین جوره فیکیر قافامدا گزیردی! بیر جه بیلسه ایدیم نه کیمی سوال وئره جکر ونه باش وئریب یئیندن سورغو-سوآلا چکیلیرم ایشیمی بیلردیم! کیمی توتوقلاییلار، کیم حاققیدا نه سؤیله ییب نه باش وئریب گؤره سن؟ منی راحت بوراخمیردی! خالق فدائیلریندن اولان شهید رشید حسنی ایشکنجه آلتیندا بعضی مصلحتله اویغون معلومات وئرمه یه مجبور قالدیقدا منیم حاققیدا بیر سیرا یانمیش معلومات وئرمیشدی! او بئله دوشونموشدو کی من آیلار دیر سورغو-سوالدان کئچیریلیب قورتارمیشام و بیر اوقدر چتین حالا دوشمه رم. ائله ده اولدو بعضی ساده ایشلره اعتیراف بعضی لریندن خبرسیز اولدوغوما اصرارلی قالیب باشیمدان بلا سوووشدو. آنجاق اساس سوال بو ایدی سنین آتان ندن اعلیحضرته یامان دئییر؟ او، ندن حکومتله مخالفیدیر؟ ندن اونا علی آزاد دئییرلر؟ من چاره سیز اولاراق آتامین آشیری وضعیتده الکول ایچدییینی تنقیده توتوب نه دانیشدقلارینی باشا دوشمه دییینی وورغولادیم! اما علی آزاد آدی ایله مشهور اولان آتام ۲۱ آذر حرکاتینین اشتراکچیسو اولموش و سبزه مئیدانی زحمتکشلرینه آتشین نطقلرینه گؤره بو آدی قازانمیشدیر! ساوادیسز اولدوغو اوچون باشیندان بلا اؤتموشدور! من آرتیق باشقا بیر باهانا اویدورماق فیکرینده ایدیم! بیردن آتام ایله حالوچی حسین مظلومون لوت - آنادان دوغما جماعت قارشیسیندا حمامدا چیمدیکلری واوزاماندان بری علی آزاد آدی ایله مشهور اولدوغو دیلیمه گلیب تام یئرینه دوشدو و اوچون بیرداها بلا باشیمیزدان سوووشدو!!

محلله میز درویشلر کوچه سینین ساکینلرینی جومه گونلری تزه حمامدا گؤرمک اولاردی! من ده آتاملا بیرلیکده بعضی هفته لر سحر تئزدن قالخیب حماما گئدیپ، ایزدهام ایچینده یویونوب، کیسه له نیب، لیقله نیب، آریناندان سونرا حمامین ائشیک اوزونده سوت چایی، یادا بال چایی آلیب ایچردیک. آتام زارافاتچیل، دئییب - گولن، بئئیب - ایچن الی آچیق بیر کیشی ایدی بعضن کی، حمام چوخ بتر تونوخ و قالابالیق اولاندا او تار- تانیشا دئییردی نه خبر شولوخلوق سالیسیسز من بیلیمیردیم سیز ایلده بیریول حماما گلرسیز یوخسا من گلمزیدیم! آکیشی من هفته ده ایکی دفعه حمامدا یام سیزین کیمی دئییل کی نیت گئجه سی حمام اوزو گؤروم! اوبعضی گئجه لر هارالاردا سرخوش قالدیغی اوچون سحره یاخین ائواهلین یوخودان ائله مه سین دئییه تزه حماما گئدیپ بیر ایکی ساعت یاتیپ، سحر تئزدن سنگک چؤره یی، کره و پندير ایله ائوه دؤنردی! یازیق آنام ایسه سحره قده ر نیگران حالدا یاتار - یاتماز گلیشیننی گؤزلردی! بیر گون آتام حمامدان ائوه گلندن سونرا چتینلیکله اوتوروب، ترپنه بیلیردی! قاییشین آچیب، شالوارین سویوناندا تعجبله گؤردوک سرخوشلوقدان شالوارینی حمام فیته سینین اوستوندن گئیینیب گلمیش ایمیش!! فیته نی حمامچییا قایتاردیقا چوخلو دئییب، گولدوک! چوخ کئچمه دی کی، شهر بلدیه سی طرفیندن تمیزلییی قوروماق اوچون حمامچیلار واسطه سیله فیته-حوله مشتریله وئرمه یه قاداغا قویولدو و هر کیم خصوصی حمام وسایلی ایله

امکانات نجومی سعی می کنند با صغری کبری کردن، فرهنگ عمومی آذربایجان را به فرهنگ به اصطلاح باستان ایران مهندسی نمایند. تمام تلاش بی نتیجه اینها بر این است تا زبان چندین هزار ساله ترکی را در حد یک زبان محلی درآورده از چشم بیاندازند، موسیقی اصیل و موثر آنرا تا حد ممکن سخیف نشان دهند و ادبیات فاخر آذربایجان را در حد اشعار طنزگونه « شیت » نگه دارند. اگر ادبیات، اسطوره و نسخه خطی هم پیدا شود به نحوی شانتاژ کرده آنرا از چشم اهالی آذربایجان دور نگه دارند. نمونه مهم آن هم تلاش برای پنهان کردن نسخه سوم دده قورقود بود که تحت شدیدترین رفتارهای ضدفرهنگی بایکوت می شود .

تلاش اخیر کادر ایرانشهری برای قالب کردن شاهنامه بجای دده قورقود در میان آذربایجانیان خصوصا اهالی اورمیه، تبریز و اردبیل و زنجان نیز در این راستا می باشد. اینکه چرا مستخدمین سیستم دولتی استانی که همگی آشنایان ما هستند و حساسیتهای مردم اورمیه را به کرات دیده اند، در این مورد نیز همگام با حرکت ضاله ایرانشهری حرکت می کند بماند برای بعد (که همانطوریکه خیلی دیده ایم بعد از بازنشستگی به دامان ملت بازخواهند گشت و دو آتش از هویت فرهنگی آذربایجان دفاع خواهند کرد...)، ولی پیشنهاد می کنم اگر قصد ارزیابی و وزن سنجی اقبال مردم آذربایجان را به فرهنگ خود را دارید اجازه برگزاری یک سمینار یا به دده قورقود یا به کوراوغلو این اسطوره های ترکی محبوب مردم بدهید تا ضمن مقایسه آن با مجالس شاهنامه خوانی، ببینید اگر رضاخان و دارودسته اش پنجاه سال علیرغم تلاش فوق العاده نتوانستند زبان و فرهنگ عمومی آذربایجان را مهندسی کنند، شما هم نخواهید توانست در این عصر دهکده جهانی و عصر ارتباطات برای مردم آذربایجان « شاهنامه آری، دده قورقود خیر » تحمیل

نمایید. ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۴

<https://t.me/melikzadeh>

شاهنامه آری، دده قورقود خیر!

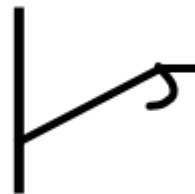
دکتر توحید ملک زاده

<https://t.me/melikzadeh>

خبر تلخ جمع آوری نسخه های کتاب کلاسیک ترکان «دده قورقود» در نمایشگاه بین المللی تهران شوک آور است. ولی واقعا مغلان تاریخ و فرهنگ آذربایجان چه از جان نحیف آذربایجان می خواهند؟ قصد مجازات چه کسی و یا چه کسانی را دارند؟ چرا زبان ترکی را با بیش از پنجاه میلیون متکلم ایرانی، بیگانه می شمارند؟ چرا بجای سعی بر رسیدن به استانداردهای جهانی پیشرفت و توسعه، کودکانه به صحبت کردن ترکی رئیس جمهور و وزیر و وکیل می تازند؟

یکی از پیچیدگی های تاریخ معاصر آذربایجان رخنه تئوریسینهای مخرب و ضد فرهنگی ایرانشهری در جای جای شئون آذربایجان از جمله اقتصاد، اجتماع، اصحاب علم و ادب و فرهنگ آذربایجان می باشد. وارد بحث اقتصاد و دیگر موضوعات نمی شوم که آمار حرفهایش را می گوید ولی نگاه و عملکرد قیم مابانه این دسته هتاک به فرهنگ و زبان ترکی آذربایجان طوری شده که حتی برای نام زبان و فرهنگ ترک آذربایجان هم مداخله کرده و با امر و نهی و با جذب

ابراهیم ساوالان

طایفه قینیق یکی از طوایف ۲۴ گانه ترک‌های اوغوز هستند و سلجوقیان از اعضای آن طایفه و بنیانگذار بزرگترین حکومت خاورمیانه هستند که میراث آنها حدود هزار سال مستدام ماند.

بنای یادبود و آرامگاه توغروسلجوقی، معروف به برج طغرل در ری قرار دارد. این بنای مدور، روباز و ۲۰ متری یکی از شاهکارهای معماری سلجوقی می‌باشد و در گذشته از دهانه سقف دایروی آن به عنوان یک تلسکوپ برای رصد آسمان و ستاره‌ها استفاده می‌شده و محیط داخلی آن طوری طراحی شده که اگر کسی در وسط آن ایستاده و سخنرانی کند، صدایش به وضوح در همه نقاط آن شنیده خواهد شد.

از آنجا که به منازل عبور حرکت سالانه خورشید دائرةالبروج گفته می‌شد، برای معرفی این بنا نیز از واژه برج استفاده شده و سایه‌های این ابنیه و دریچه‌های گذر نور خورشید که در روی آن‌ها تعبیه شده تعیین کننده بروج فلکی بوده است. زیرا خورشید در هر برج سال، ارتفاع خاصی در آسمان نسبت به افق و میل خاصی نسبت به جهات جغرافیایی مناطق دارد و سایه‌ها و طرز تابش آن متفاوت است که از این تغییرات می‌توان در تعیین روزها و برج‌ها بهره برد و برای همین فناوری است که کلمه برج را بر روی این بنا گذاشته‌اند.

در نمای بیرونی این برج ۲۴ کنگره با زاویه حاده ساخته شده که هم نمایانگر ۲۴ طایفه اوغوز است و هم به مثابه یک ساعت آفتابی نشانگر ۲۴ ساعت شبانه

روز است. تحقیقات نشان می‌دهد این برج شبیه عقربه‌های ساعت است و می‌توان از روی تابش آفتاب بر روی کنگره‌های آن و روشن شدن آن توسط خورشید، مقدار گذشت زمان را از لحظه طلوع آفتاب، لحظه ظهر، و مقدار گذشت زمان از لحظه ظهر را محاسبه و تعیین نمود.

این شاهکار معماری سلجوقی، در مناطق دورافتاده ایران قرار ندارد بلکه در خود تهران است ولی چون مالک و سازنده آن هر ترک هستند و نماینده یکی از بزرگترین سلسله‌های ترک حاکم بر ایران است، مهجور و غریب مانده و اگر هم تبلیغی صورت گیرد، مانند فیلم ضمیمه شده، به قصد مصادره و کتمان ترک‌های خالق این اثر صورت می‌گیرد.

@yekansasi98

ایشیق سؤنمز

قاجار شاهلیغی و شیعه فقه

عالیملری ۱

ایران ممالیکی محروسه سی نین اون سکیزینجی یوز ایلده آرا قاریشقیلیغیندا آذربایجان تورکلوگونه منسوب اولان قاجار قبیله لردن اولوشان بیر کونفئدراسیون سیاسی صحنه یه غالب گلدی. قاجار طایفالاری نین باشچیسی آغا محمد خان ۱۷۹۶-۱۸۰۸-اؤزونه شاهانشاه (شاهلارین شاهی) عنوانینی سئچدی. او اساسدا قاجار بگلیگی یئرلشدیگی، البورز داغی نین اتگی، تهران کندی ایران ممالیکی محروسه سی اوچون پایتخت اندیلدی .

صفویلر زامانیندا، شاه اسماعیل صفوی باشدا اولماقلا شیعه لیک حاکمیت ساحه سینه قالخمیش، فقه عالیملری اؤزلرینه دفتر و دستک (صدر، شیخ الاسلام، خطیب، پیش ناماز) دوزتدیکلری اوچون، سونراکی ایران ممالیکی محروسه سینه حاکیم اولاجاق شاهلار دا فقه عالیملری و شیخیلیک قارشیسیندا بئله بیر

تاریخده اولدوغو کیمی تهرانا گلمه نی و دونیوی حؤکومت ایله ایلیشگی (مناسبت) قورمانی و تاماسا کئچمه نی اؤز لرینی کثافته بولاشدیرمیش و کثیف ائتمیش قلمه آلیردیلار. بیلیندیگی کیمی امام زامان آدینا شیعه توپلومونا مراجعت ائدن بیر سایدا علمانین دئدیگینه گؤره، "غیبت الکبری" زامانی یئر اوزونده امام زامانین هر هانکی بیر نائی و اونو تمثیل ائدن شخص اولمایاجاگی اوچون، بوتون امام زامان آدینا قورولموش و امام زامان آدینا بیر مقام و منصبده اوتورموش ذاتلار "غصبکار" قلمه آلینارلار. او اساسدا دا فقه عالیمیری قاجار شاهلیغی ایله ایلیشگی (رابیطه) قورماغی اؤز لرینی موردارلاماق قلمه آلیردیلار و موردار اولماق دا ایستمیردیله. بو آرادا ایران ممالیکی محروسه سینده آخین و جریان ائدن بعضی دین جریانلاری وار ایدی. بو جریانلار اصولی عالیمیرین گؤزونه تیکن کیمی باتیردیلار. محمد شاه (۱۸۳۴ - ۱۸۴۸) صوفیلیگه رغبت گؤستره رک درویش اوجاقلارینی وارلی وقفلر واسیطه سی ایله حمایت ائدیردی. مسئله بئله اولدوقدا بیر سیرا عالیمیردن تاج تختین مخالفت صفینه کئچه رک مخالف شاهزاده لردن حیمایت ائدیردیله .

قاجار شاهلیغی و شیعه فقه عالیمیری ۲

شاهلیق و شئیخلیق آراسیندا اولان گرگینلیگی آرادان قالدیرماق اوچون بیر نظریه اورتایا قویولدو. بو نظریه روم ایمپراتورلوقو ایله روم کلیساسی رهبرلیگی (پاپ) آراسیندا اولان راضیلاشمانین کوپپسی ساییلاردی. بو نظریه یه اساسا ایستر دین قدرتی و ایسترسه ده دونیوی (لائیک) قدرت یئر اوزرینده نظمی حاکیم ائتمک اوچون، لازیم و قاجینماز گؤرونردی .

سید جعفر کشفی (۱۸۵۰-ده اؤلوموش) بو تئورینی و نظریه نی بیر داها شکیللندیردی (فرموله ائتدی):
"امام زامان غایب اولارکن، اونو (امام زامانی) دینی و دونیوی باخیمدان- ایکی قدرت قولو نماینده لیک ائدر.

عنوانی سئچمگه و شاهلیق مقامینی قاباریق (برجسته) گؤرستمگه مجبور ایدی .

بئله لیکله ۱۹۲۵-ینجی ایله دک ایران ممالیکی محروسه سینه حاکیم اولموش قاجار ممالیکی محروسه سی سنتی فئدرال بیر سیستم حؤکومتی کیمی اداره اولوناراق تبریز شهری ده ولیعهدین شاهلیغا حاضیرلاشدیغی شهر دئییه منظور اولدو. بو اساسدا هر زامان مرکز هر هانکی بیر داخللی گوج طرفیندن تهدید اولونارسا، ولیعهد شاهلیق پستی و مقامینی اؤز الینده ساخلا یاییلسین دئییه دوشونولدو. بو دوشونولموش تدبیرلره باخمایاراق شیعه عالیمیری و اونلاری مدافعه ائدنلرین قارشیسیندا حاکیمیتی ثابتلشدیرمک اوچون، دین فاکتورونو دا دخیل ائتمک واجب ایدی. دئمک، یئنی شاهلیق سیلسیله سینه قارشین هر هانسی بیر مخالفت، دین عامیلیندن راحتلیقلا استفاده ائده بیلردی. بو اساسدا ایلک ایکی قاجار شاهلاری اؤز لرینی مؤمین شیعه تقدیم ائتدیله : قاجار شاهلیغی نین قوروجوسو، آغامحمد خان، اؤز اجدادلاری نین سوموکلرینی استرآباد کندیندن (مازندران ولایتیندن) نجف شهرینده اولان زیارتگاهلارین یانینا کؤچوروب و کربلا زیارتگاهی نین گونبزی قیزیل ایله سوواتدی.

-فتحعلی شاه هر ایل تهراندان قوم شهرینه، قومدا قبری اولان فاطمه معصومه (ع) نین زیارتگاهینا زیارته گئتمه نین یانی سیرا قوم ساکینلرینی ده وئرگی (مالیات) وئرمدن معاف ائتدی، اوسته لیک فاطمه معصومه نین زیارتگاهی نین گونبزی نین اطرافینی و فیضیه علمیه مدرسه سی نین جمعه مسجدینی ده یئنیلیدی (مرمت ائتدی). (قاجار شاهلاری صفویله کیمی جامعه اوزره مذهبی بیر قدرته مالیک اولمادیقلاری اوچون، اونلار شیعه علمانین کؤمکینه احتیاجلاری وار ایدی. بئله لیکله شیعه علمالار ایله تماس توتاراق اونلاری شاهلیق مقامینا چاغیریردیله. علما ایسه قاجار شاهلیغی ایله ایشییرلیک ائتمکده چوخ دا راضی گؤرونموردو. اونلارین بیر عده سی گئنه ده کئچمیش

شئخ جعفر کاشف الغطا، فتحعلی شاه روسلار قارشین یالیز جهاد حؤکومونو یئرینه یتیرمک دئییل، مسلمانلاردان آلنمیش امام مالی (خمس) نین دا یاریسینی (سهم امام) علمانین اختیارینا قویماسینی ایستدی. فتحعلی شاه ایسه مجبور اولاراق عباس میرزا باشچیلیغی آلتیندا روسلار قارشین ایک یوکی آمانسیر ساواش آپاردی. بیرینجی نین نتیجه سی گلستان آنلاشماسی و ایکینجی نین نتیجه سی تورکمن چای آنلاشماسی اولدو. نتیجه اعتباری ایله بوگونکو قافقاز جمهوریتیلری، او جومله-دن آذربایجان جمهوریتی تحمیلی آتیشکس نتیجه سینده قاجار ممالیکی محروسه سی ترکیببندن قوپاریلاراق روسیه چارلیغی تورپاغینا قوشولدولار.

@dilimdir

زندگی و وضعیت حقارت آمیز ملت

چند روز پیش در مسافرت به آذربایجان شمالی در دومین روز اقامت برای صرف صبحانه به رستوران هتل رفتم. چند نفر مشغول خوردن صبحانه بودند که در بینشان دو خانم روس هم بودند. این دو خانم به زبان روسی بدون هیچگونه مشکل مفاهمه‌ای با گارسون صحبت می‌کردند.

همانگونه که خوانندگان این سطور میدانند فرد کویرنشین ایران هم در مسافرت به هر کدام از شهرهای آذربایجان جنوبی بدون کوچکترین مشکل و سختی با همگان به زبان مادری خویش (فارسی) می‌تواند صحبت کند.

اما من در شهر آباء و اجدادی خود با همشهری خویش که نسل اندر نسل در این شهر زندگی کرده و زبان مادری هر دومان ترکی است نمی‌توانم بدون مشکل و سختی مفاهمه‌ای صحبت کنم! باور نمی‌کنید؟ پس به چند نمونه ذیل دقت کنید.

برای خرید نخ دندان وارد داروخانه می‌شوم.

من: سلام آغا.

او: سلام

من: دیش سایی ایستیرم.

او: نمنه؟

من: (چند بار تکرار می‌کنم) دیش سایی.

او: آهان نخ دندان.

بئله لیکله قدرتین دونیوی قولو شاهین الینده اولار. شاه جامعه-ده حقی، نظمی قوروماغا مکلف و مملکتین سرحدلرینی نظامی گوج ایله قورور. فقه عالیم‌ده امام زمان طرفیندن معنوی قیوملوغا مکلف اولار. فقه عالیم‌ده حؤکومتین بوتون عمللری نین قانونی اولدوغونو یوخلار، الله-ین نازل اولموش اراده سی ایله نظامین و انتظامین یئرینه یئتیریلمه سینده نظارت ائدرلر. قیسا سؤز ایله دئییلرسه، شریعت اجرا اولونار^۱

بو شریعت نجه اجرا اولورموش دئییه سوروشولورسا، جهاد مسئله سی اوزره دئییلر:

"جهاد امت باشچیس (امام زمان) نین اهمیتی تکلیفلریندن بیریدیر. او غایب اولارکن، شاه بو تکلیفی اؤز اوزرینه گؤتورر. شاه بو تکلیفدن بویون قاجیرارسا، علما بیر اویاریقچی (اخطارچی) اولاراق اورتایا چیخار یوخسا قدرتی اؤز الینه آلا^۲

روسلار ۱۹-اونجو عصرین اوللرینده قافقازلاردان باشی آشاغی بوگونکو آذربایجان جمهوریتی، گورجستان و اثرمنستانا دوغرو ایلرلر اشغالچیلیقا مشغول اولارکن قاجار شاهلیغی گوجلوسیه قوشونلاری مقابیلینده دوروش گتیره بیلمز. آنجاق قافقازداکی مسلمان خالقلار "کافر" حاکیمیتی آلتینا دوشور دئییه علما طرفیندن فتحعلی شاه باسقی آلتینا آلینار.

بئله بیرچتین دورومدا و وضعیتده شئخ جعفر کاشف الغطا آدلی فقه عالیمی ۱۸۰۹-دا بیر نظریه اورتایا قویدو. اونون نظرینه اساسا امام زامن غائب اولارکن، فقه علماسی جهاد اعلام ائتمکده یانلیز حاقلی دئییل، بلکه جهادین زامانینی دا بللی ائتمک اوچون، مسئل و وظیفه لی ساییلارلار. عالیم‌ده هر هانکی بیرمسئله-ده جهاد تشخیص وئردیکده، جهاد وئرمه لیدرلر.

شئخ جعفر کاشف الغطا بیر آدیم داها ایلری گئده رک ایفاده ائتدی:

"من خصوصیت باخیمیندان بیر مجتهد یوخسا کیفیتلی عالیم اولاراق بئله بیر تصمیم توتماغی اؤزومده حیسن ائدیرم"^۳

یعنی کمونیست‌ها ادامه خواهد داشت و همچنین باید اضافه کرد تا زمانی که جنبش بیداری ملی ترکان ایران نتواند به اقتدار عالی سیاسی دست پیدا کند، ستم ملی تداوم خواهد داشت.

رضا زرگری

سالگرد شهادت فرمانده بابک

طبری نقل می‌کند که آخرین خواسته بابک از افشین قبل از مرگش این بود که به قلعه خود برود و آن شهر سوزانده و تخریب شده را به همراه اجساد همزمان و یارانش بار دیگر ببیند. توضیح داده می‌شود آن شب که برابر ۱۵ سپتامبر ۸۳۷ بود، تصادفاً مهتابی هم بوده و بابک توانسته در زیر روشنایی ماه تا صبح در میان اجساد کشته‌ها بگردد. در چنین شب سنگینی که می‌تواند سوژه بسیار مهمی هم برای هنرمندان در ترسیم و آفرینش تصویری این صحنه حزن‌انگیز تلقی شود، بابک این مرد قهرمان و سازش‌ناپذیر، به تک‌تک خرمیان سرمی‌زده و خاطرات بودن با آنان را به یاد می‌آورده است.

قطعا به چهره یکایک آنان می‌نگریسته، اشک می‌ریخته و یادشان را گرامی میداشته.

چنین وفاداری، قدرشناسی و آماده کردن روحی خود برای رفتن به مسلخ و تکه‌تکه شدن، در تاریخ بزرگ مردان جهان بیسابقه است.

در منابع تاریخی اشاره شده که زنان و کودکان آذربایجانی، بعد از شکست بابک که آن هم با نیرنگ افشین ممکن آمد، به گریه کردن و زاری پرداختند که نشانی از جایگاه مردمی و بشر دوستی وی محسوب می‌شود.

علاوه بر آن، در کتاب خطی سمعانی، ذکر شده که خرمیان، سالی یک بار برای عزاداری موسس خود اجتماع

من: یوخ آغا دیش سایی...

نمونه دوم. وارد بقالی سرکوجه می‌شوم.

من: سلام آغا.

او: سلام.

من: یاغی آز قاتیق وار؟

او: نمنه؟

من: (چندین بار تکرار می‌کنم) یاغی آز قاتیق.

او: آهان ماست کم چرب.

من: یوخ آغا یاغی آز قاتیق...

عامل اصلی این وضعیت خفت‌بار و حقارت‌آمیزی که ما در آن زندگی می‌کنیم و دو نفر همشهری نمی‌توانند به زبان مادری خویش (ترکی) به راحتی با هم‌دیگر صحبت کنند، شوونیسم فارس با سیاست یکسانسازی فرهنگی و زبانی‌اش می‌باشد که صد البته تئوریسین‌های نام‌دار شوونیسم فارس خود ترک‌ها بودند.

از آن جمله می‌توان از سیدحسن تقی‌زاده، سیداحمد کسروی، منوچهر مرتضوی، یحیی ذکاء، عبدالعلی کارنگ، ناصح ناطق و ... نام برد که معرف حضور همه فعالان ملی و مدنی ترک می‌باشند.

اما نیروی دومی هم بود و هست که در به وجود آمدن این وضعیت اسفبار و ضد انسانی کم و بیش سهم دارند ولی متأسفانه اکثریت بزرگ فعالان ملی و مدنی نه تنها از نقش مخرب اینان در عدم گسترش شعور ملی آگاهی و اطلاع کافی ندارند، بلکه به شدت بسان قهرمان ملی برخی از اینان را مورد ستایش قرار میدهند!

این نیروی دوم کمونیست‌ها هستند. کمونیست‌ها با اشاعه و رواج آموزه انترناسیونالیسم پرولتری (جهان‌وطنی) روح و حس وطن‌دوستی و ملی‌گرایی را در میان ترکان ایران نابود کردند.

آنها با پیش کشیدن و مترقی قلمداد کردن جنگ و مبارزه طبقاتی و نیز ارتجاعی قلمداد کردن مبارزه ملی چه بسیار جوانان آذربایجانی را در راه آرمان‌های شعرگونه به دیار عدم فرستادند که هر کدام‌شان ممکن بود در راه از میان برداشته شدن تبعیض‌های ناروای ملی نقشی سازنده میداشتند.

تا زمانی که ملت و جامعه و نیز اکثریت بزرگ فعالان ملی و مدنی ما از سطح هیجان و احساسات به سطح خرد فلسفی گذر نکرده‌اند، ستایش فعالان ملی و مدنی از دشمنان‌شان

کس پنهان باشد برای یک ناظر بی‌طرف آشکار است که مقصود از پان متعلق به ملتهای محکوم چیست! از نظر پان‌ایرانیسم و در واقع پان ملت حاکم، اگر یک ترک آموزش به زبان مادری خودش را طلب کند، پان‌ترک است، حق تعیین سرنوشت بخواهد پان ترک است، اداره منطقه خودش را طلب کند پان ترک است، به رسمیت شناخته شدن هویت ملی خودش را در کشور مطرح کند پان ترک است! و در این میان تنها چیزی که واقعاً وجود ندارد پان ترک یعنی همان پان متعلق به ملت محکوم است. چون خلق ترک هنوز حاکم نیست که بخشی از نخبگان آن به این مبانی فکری نزدیک شوند.

دلیل اینکه یک ترک و یا یک کرد و یا یک عرب و ... به پان‌فارس تبدیل می‌شوند، روشن است، این اشخاص عوامل سیادت و سیطره فرهنگی و سیاسی دولت و ملت حاکم هستند و همواره به مثابه ابزار سرکوب دولتی در تمامی سطوح مورد استفاده (یا به بیان بهتر مورد سوء استفاده) قرار می‌گیرند.

شرایط عینی برای ملتهای محکوم و غیرفارس در ایران وجود ندارد که یک ترک «پان ترک» یا یک کرد «پان کرد» و یا یک عرب «پان عرب» بشود. اما دولت و نخبگان سیاسی ملت حاکم و وابستگان آنان در میان ملل محکوم پان‌های مربوط به ملتهای محکوم و غیرفارس را در تبلیغاتشان با بوق و کرنا از پان ملتهای محکوم داد سخن میدهند و ظاهراً با شدت تمام هم آن را محکوم می‌کنند و به مردم غیرفارس نصیحت می‌کنند که واپس نگذارید که این پان‌ها شما را از راه بدر کرده و تمامیت ارضی کشور را به خطر بیاندازند.

علت وجودی گرایش فکری پان‌فاریسم بسیار روشن است. چون آنها پان متعلق به ملت حاکم‌اند و پشتشان به قدرت دولتی گرم است و دقیقاً میدانند که دولت (استبدادی و استعماری) حاکم برای سرکوب ملتهای محکوم به این نیرو با خوی وحشی‌اش نیاز دارد. علت اساسی پان‌ایرانیست شدن طباطبایی‌ها، نیاز دولت به عواملی از میان ملتهای محکوم و تبدیل کردن آنها به ابزار سرکوب همان ملتها است. این تمامی حقیقت است و نه نیمه‌ی آن.

می‌کردند. این مراسم عزاداری که مصادف بوده با ۱۷ روز بعد از «چیلله گنجه‌سی» یا برابر با ۱۷ دی، به صورت عمومی در شهرهای آذربایجان و اختصاصاً در اردبیل و قره‌داغ که مراکز فرماندهی وی بود، پررنگ تر برگزار می‌شده است.

این سند تاریخی، مشخصاً به گستردگی، استمرار و رواج چنین مراسمی صحنه می‌گذارد.

طبیعتاً به دلیل ساختار فرهنگی و زبانی آذربایجانی‌ها، گردانندگان این عزاداری، اوزان‌ها بودند که طی آن، شجاعت و جوانمردی بابک را بر اساس آواها و اشعار تورکی نوحه‌سرایی و نقالی می‌کردند. بدون شک، نحوه شهادت، رشادت و مظلومیت خرمیان در این واقعه، مورد ذکر و تاکید اوزان‌ها قرار داشته و نوعی از همزادپنداری با برخی از اتفاقات تاریخی روی میداده است.

بعد از بابک و شکست سنگین و خانمان برانداز خرمیان، شرایط و وضعیت روحی بازماندگان و پیروان بابک با دادن هزاران شهید، به شدت آسیب دید. همین برگزاری مراسم و سال‌مرگ بابک، در حقیقت نوعی غمگساری و ابراز تاسف از سرنوشت مردم هم بود و بزرگداشتی از دوران شکوفایی آنان محسوب می‌شد که به مرور به محوریت و عادت داشتن به فرهنگ غم، تبدیل شد. در این مقاطع بود که زندگی پرنشاط و شاد گذشته خرمیان که اعراب آن را با بدبینی، به صورت خرمی‌گری و ملاحده بودن به قلم کشیده‌اند، مبدل به سرخوردگی و روی آوردن به گرایش‌های درونگرایی گردید.

@yekansasi98

یونسی شاملی

چرا بعضی از نخبگان غیرفارس به خدمت پان

ایرانیسم در می‌آیند؟

تاریخ پان‌فاریسم در ایران به تاسیس دولت فارسی یعنی به زمان رضاشاه در ایران باز می‌گردد. هر عاقلی بسیار روشن میدانند که پان‌های مربوط به ملتهای محکوم تورک، کورد و ... تنها و تنها برای سرپوش گذاشتن به پان‌فاریسم دولتی و غیردولتی حاکم است که می‌خواهد برای فریب اذهان عمومی بگوید که نگاه کنید فقط ما نیستیم که به پان باورمندیم، بلکه آنها نیز دارند!! اما از هر

حکایه لر - اویکولر Hekayələr – öykülər

علی تقی زاده لاریجان

نبی

بیرگه دولاناخ ، دوستلوغو تزه لیه ک. گورورسن قونشو اولدغوموز چاغلار نه قدر اوزاقدا قالیب؟
هئچ دیرشمه دن راضیلیق وئردی. هارا ، نه اوچون گئتمه ییمندن واز کئچدیم. قاتار دوران کیمی نبی ایله پیدای اولدوق. یریشیندن چوخ کدرلندیم . یئل قووان کولو کیمی اراده سیز گئیدردی. سانکی دیغیرلانیردی. یاخین پارکا آپاردیم . بیر نبات چایی ایچدیک . کولگه ده بیر نیمکت تاپیب ایلشدیک.دوغروسوقالدیم کی . نه سوال وئریم ، هاردان ، نندن سوروشوم؟.اوتوز ایل اونجه بیر کاسیب محله سینده قونشو اولموشدوق. نبی تاسیسات ایشلری گورردی.بیزیم سوقیزدیرانی تعمیرایله ینده تانیش اولموشدوق .خیرداجا سندسیز بیر ائوی واریدی.بیزیم ائوه تای .حیات یولداشی اکرم خانیم نه قدر کی گوزل ، اوجابوی همده دیلی باشلی ایدی ، اوقدرده اتی آجی همده یامان قیسقانچ ایدی. یادیمدادی کی نبی کوچه نین تینینده اولان پایدارین اوچ مرتبه گوزل ائوینین لوله کشلیغین تعمیر ایله میشدی. اوندان ایکی گون سونرا ، اکرم خانیم یامان بیر رسوایچیلیق سالدی. نبی ایله بیرگه کوچه نین تینیندن دوننده ،پایدارین خانیمی رباب خانیم،گولر اوزله اونلارا سلام دئییب ، نبی دن درین تشکور ایله میشدی . : آغا نبی اللرین آغریماسین . بو لوله لرین سو سئزماسی ، ائوی گوزومدن سالمیشدی. نئچه نفر سیزدن قاباخ خیلی پول آلسالاردا ، دوزلده بیلمه میشدیلر. ایندی ائو جانیمایاتیر.

سون جومله نی تبسومله دئمه یی، ناحاقدان اکرم خانیمدا بیر یئرسیز شوبهه یاراتمیشدی. رنگی آغاریب ،سورعتلی آدیملارلا آرالانیب فورست وئرمه میشدی کی نبی ، اونون تشکورونه بیرجواب دئسین. ائوه گیرن کیمی نبی نی سورغو ساولا توتوب ، باش یولمادان بیر داوا سالمیشدی. :اوجیندانین داورانیشیندان، دیش آغارتماسیندان بللیدی کی سنین لوله کشلیغیندان یوخه، ایله لولندن خوشی گلیب. نئجه یانی کی ائو جانینا یاتیر ؟ اری ایله جانینا یاتمیردی، سن او ائوه گیرندن جانینا یاتیر؟! یازیق نبی نه قدر چالیشمیشدی سس کوچه یه چیخمایا، اولمادی. اوچ آی چکمدی او ائوین ده یرین دیمزه ساتیب شمران نو محله سینه کوچدولر . سونرالار بیر دفعه اونو تعمیر ایشی اوچون بیر تانیشا تانیتدیم . ایشدن یاخشی پول آلمیشدی . تشکور قصدیه یولون ایله سالمیشدی کی ینه بیرگون

چوخ آز مترویا مینرم . شهرین بو باشیندان اوباشینا گئتمه یه یاخشی وسیله اولدوغواوچون، اوگون مترونو سئچدیم . یانیمدا اوتوران جوان اوغلان ایاغا قالخدی کی بیر قوجا کیشی ایلشسین. الیمده کی مجله نی قاتلادیم . بوپرومده کی تزه گلن قوجایا باخدیم . بیرجور دوروخموش کیمی منه باخیب ، گوزون چکدی . تانیش گلیردی منه . بیرآزدان گوزومون قویروغوینان باخدیم گوردوم اودا منی سیر اندیرمیش . قدیمکی قونشوما اوخشارلیقی ،جسارت وئردی دیله گلم . : سلام آغا . سن نبی سن ؟ بو سوالی گوزله بیرمیش کیمی ، دوداغی قاچدی . گوزلرین قئییب حزین سسله : هه !!اوزودی ! دئدی. بیلدیم کی روزگاری یامان بد کئچیب. یوخساندن اون اوچ یاش کیچک نبی ،نیه بو گورکمه اولمالیدی؟ عادی کیف احوال جانیمایاتمادی . هارا گئتمه سین سوروشدوم . ائوه گئیدردی . بس ضروری ایشی یوخیدی. دئدیم : واجب ایشین اولماسا ،

گفتندیم ایکی دوندورما آلیب گتیردیم . بیرین اونا وئردیم . آلدی . آنجاق اللری نین اسمہ سی امکان وئرمدی یسین . بیرآز اوزوم دیدرتدیم . امتحان ورقه سین آلیب ، یازماغا مجبور اولان اوشاق کیمی، اوز احوالین سویله مه یی اوزونه تکلیف بیلیب سوزه باشلادی .

آی قونشو ! پیس یاخشی گنجینیردیک . اگرمدہ بیرآز آراملاشمیشدی . رضا دیپلوم آلاندان سورا ، کنکوردا یاخشی نمره قازانسادا سئودیکی رشته ده قبول اولمادی . سونکی ایلده کونکور وئردی ، قبول اولمادی . اوچ ایل بوسایاق گئچدی . یالواردیق کی باشقا بیر رشته سئچ . راضی اولمادی . دئییردی کی منیم نمره م چاتیر . آنجاق ژنی یاخشی لار هاردا یاخشی رشته وارسهمیه آدینا منیمسه ییلر . بیزیمده سهمیه میزی بو دونیادا زبیل قابینا، او دونیادا نیسیه بهشته آتیلار . یازیق اوشاق حیاتدان بئزمیش کیمی احوالی پوزولموش دولانیردی . بیر پاییز آخشامی شهرده اعتراض فلان اولدی . او آخشامدان خبرسبزگندیب . بیر مودت گوزله دیک بلکه قاییدا . خبر اولمادی . پزشکی قانونیه گئتدیم . زندانلاری آختاردیم ، بیر ایز تاپمادیم . بیلیمیرم دیریدی ، اولوبدی . خارجی شبکه لردن خبرلری ایزله ییرم . دئییرم بلکه قوشولوب مهاجرلره ، اوروپایا گندیپ . هرچند اونا یاراشان ایش دییل ، بازپروری مرکزلی آختاریرام . یادیندادی ؟ سن اوزون دیه ردین کی ایتیک چتین اولور . بیر تسبیح ایتیریرسن ذهنین گرفتار قالیر . ایندی گور ایتیکین تک بالان ، ایگید اوغلون اولسا نه حالا قالارسان؟

ساکت اولدی . آرتیق دانشمادی . منده بیر زاد سوروشمادیم . دوردوق قدمله دیک . گویا منیم حیاتیمدان خبری وارایمیش یاداکی دردینین آغیرلیقی امکان وئرمه ییب باشقا موضوعلارا بینینده یئرآچسین ، منتظرقالسامدا ، هئچ زاد مندن سوروشمادی . ناهارا دعوت ایلہ دیم . قبول ائتمدی . دئدی اگرمین دوکتور نوبتی کئچر . یوبانا بیلیمیرم . زورلا دربست تاکسی توتدوم اونو مقصدینه آپارا . تلفن نمره می آلدی کی مطلق منه زنگ ائده جک . هله کی زنگ ایلہ مه ییب . تاکسیه میننده منه باخیب دئدی : مصیبتلی حیاتا آلیشیب اویرنمیشدیم . منی گولدوروب هاوایی ایلہ دین . کاش سنی گورمیه یدیم . !!

خدافرین تهران اتوبوسو ۱۴۰۱ یای

راست گلدیک . فورست دوشدی سوروشام کی نیه قونشولوقدان گئتدی . دئدی : اگرمین او رفتاریندان سورا ناتانیش آداملار منی هده لدیلرکی او محله دن گئدم . سورالار بیلدیم پایدارین ال چاتماز یئرله الی چاتیر . هده حربه نیده او اداره ائدیر . گوردوم تهلوکه وار . قورخو وار . ناچار اوجوز قیمته ائوی ساتدیم اوردان آرالاندیم . سن دئمہ پایدار، طلاق آلمیش بیر بالدیزینا آلیرمیش ائوی .

بونلار ذهنیمدن رژه گئدرکن سوروشدم : نبی اکرم خانیم نهجه دی ؟ دئدی : ایلہ گوردوغون کیمی . الیمه بهانه دوشدوفیکیرلشدیم کی بیر شوخلوق ایلہ ییم بلکه بیرآز قیریشیغی آچیلار . دیدیم یانی ایلہ همان قیریری قیریری ۲۵ یاشلی گلین قالیب؟ بس سنه نه گلیب؟

موختصر گولومسه دی . دئدی : آی سنین اوزون گولسون کی هئچ وقت مئرتینین باشی اسگیک اولمادی . منظوروم اودی کی ایلہ حالی خویی سن گورندی . عصبی ، قیسقناج قلبی قارا . . سونرا آرتیردی : گوناھیمدان گئچ . بیردفعه ده سنی سویدورمیشم اگرمدن . سوروشدوم نیه ؟ دئدی : تز تز ناخوشلادی ، ایشیم خسته خانلاری ، درمانگاهلاری گرمک اولدی . حالیمین پیس وقتی گیلی لندی کی : سن سویموسان . محبتین قورتاریب سانکی . جواب وئردیم : علی آقا دئمیشکن خسته یه ، ناخوشا داوا درمان لازمدی محبت یوخ . محبت ساغلام انسان اوچوندی . مریضه محبت ایلہ سن دیه ر بس علاجسیز مرضی وار اونا ترحم ائدیرسن . گوزون یومدی آغزین آچدی . سنده ده ده قالدی ! نه نه قالدی ! فضانی شن ایلہ ییم دیه ، آرتیردیم : نبی من اولوم دوزون ده . رباب دوغرودان نه یی به ینمیشدی؟ لوله کش لیغی یا ..؟

شاققا چالیب گولدی . منده گولدوم . لاپ اوتوز ایل قاباخ بیرگه گولماغیمیز کیمی . گئت گئده گولوش سسی اشقیرمایا چئوریلدی . بیر تشنج حالا دوشوب ، ایلہ آغلادی اورہ ییم قان اولدی . کور پشمان اولدوم . منده قوشولوب اونا آغلادیم . اللری اسه اسه منی قوجاقلادی . یالواردی کی : سن آغلاما . سنی هئچ زامان آغلار گورمه میشم . هئچ سنه یاراشمیردا! . ساکت اولدوم . اودا ساکت اولدی . بیزه شاشقین حالدا دوروب باخان ایکی خانم ، یاخینلاشیب نسه دئمک ایسته بیردیلر . آغلاشمایمیز اونلاریندا احوالین پوزموشدی . هاما بیزی ساکت گورجک یوللارینا داوام وئردیلر .

اونلارین وظیفه‌سی تکجه موشاهیده ائتمک دئییلدی -
اونلار لازیم گلدیکده قورویوردولار، دوغرو اولانا
یؤنلەندیریدیلر. هر بیر اینسانین قلبینده کیچیک بیر
ایشیق یاندیرماق، اونو حاقا، مرهمته، و اینسانلیغین ان
صاف حالینا طرف چکمک... اونلار قلبلرین گیزلی
عالمینه الله ین راضیلیغینی اوفرهن سس‌سیز نفس
ایدیلر.

سما اونلارین ائویدی، اما یئر اوزو - ایمتاحان میدانلی.
اونلار بعضا بیر آنا دعاسیندا، بعضا بیر آتائین اؤیود-
نیصیحتینده، بعضا بیر اوشاغین گئجه پیچیلتیسیندا
وار اولاردیلار .

سوسمایان یادداش - ویجدانین سسی
گونلرین بیرینده بو ایکی ملیین یوللاری بیر کیچیک
اوغلانی یوسفین طالعی ایله کسیددی. او گوندن
اعتباراً ثابت اونون ایزینی آغاجدینین چؤلرینده،
سیراج ایسه اونون دعالارینی قارائلیق چادیرلاریندا
ایزله‌مه‌یه باشلادی...
چادیرین ایچینده چۆلده اسن کولیین اوغولتوسو
ائشیدیلیردی . علی کیشی، دیزلری اوسته چۆکموش
حالدا، کیچیک سوبایا قورو اودون آتیردی. ایچری بوز
کیمی ایدی .

اجاق فاصیله‌سیز یانسا دا، اینساف نه اولدوغونو
بیلمه‌یه‌ن قیش سویوغونون هوجومونون قارشیسینی
آلماغا سوبانین گوجو چاتمیردی. چادیر اوچون بو سوبا
بالاجا ایدی. قوجا سس‌سیزجه چۆله باخیر، ایشغالدا
قالان لاجینلی گونلرینی خاتیرلاییردی. بؤیوک آرزو-
دیلکله تیکیب عرصه‌یه گتیردی ائوینی دوشونوردو.
«...خیر ایشلر گؤرولمیدی او ائوده، تویلار-دویولر
قورولمالیدی او حیطده. نئچه آرزولار قالدی سینده...
ائوی ییخیلسین خاین قونشولارین...» او آن یوسف
سلیقه ایله جیریق رثزین چکمه‌لرینی گئیینیپ،
سس‌سیزجه آتاسی ایله اوز-اوزه دایاندی- گئدیرسن؟
- دئدی علی کیشی. یوسف باشینی تریپتدی. آتاسی
اونا باخیب گولوم‌سه‌دی- قوی، بو قیش سنین
گۆزلرینی قورخوتماسین، ایراده نه صاحب اولماسین،

اَلْسُوْر بِي دَمِير

Elsevæ Bəydəmir
MÜHAFİZ MƏLƏKLƏR KİTABINDAN
HEKAYƏ

محافظ ملک‌لر کتابیندان حکایه

برگردان : حسین شرقی دره جک

SABİT VƏ SİRAC

ثابت و سیراج

سمانین سونسوز ماویلیینده، اولدوزلارلا یاریشان ایکی
نور پارچاسی واردی - ثابت و سیراج. اونلار نه قوش
کیمی قاناد چیرپیر، نه ده کولک کیمی اسیردیلر.
اونلار الله ین ایزنی ایله حرکت ائدن، گؤرونمز، لاکین
هر زامان وار اولان نور کۆلگه‌لری ایدیلر. بعضا بیر
کپنک کیمی سوکوتلا ائتر، بعضا شیمشک کیمی
پارلاییب زامانین ایچینه قاریشاردیلار.

ثابت، دوشونجه‌لی و تمکینلی ایدی - موشاهیده
ائتمی سئویردی. سیراج ایسه آلوو کیمی ایدی -
موداخيله ائتمه‌یه، قوروماغا مئیل‌لی، تنز آلیشان و بیر
او قدر ده مرحمت‌لی. اونلار هر سحرین ایشیغیندا، هر
آخشامین قوروبوندا، قیساسی گونون ایسته‌نیلن
دیلیمینده بیر آرایا گلر، اینسان اوغلونون یوللارینا
باخار، اونلارین سئچیم‌لرینی موشاهیده ائردیلر.

يولونو تاپار. يوسيف اوتلاغا چاتاندا، آخشامدان دايانان قار يئىدىن يونگول-يونگول ياغماغا باشلامىشىدى. حيوانلار ھلە قارىن تام اۋرتمىدىي آلا سئيرك اوتلاردان يايىلىپ اوتلايىر، او ايسە بىر داشين اوستوندا اوتوروب قوللاريني سىنەسىنە دولامىشىدى. اوزرينە آرام-آرام قونان قار دنجىكلرينين آلتىندا آجىماسىز دونيا اونون اوچون بۇيوك بىر سوالدى

«:آخى نيه من؟ ياخىنلىقداكى كند اوشاقلارى ايسىتى يووالاريندا اويناياركن، نيه من بو سويوق ھاۋادا چۇللردەيەم؟»

كۇچكون دوشرگەلرينين سويوغوندا بۇيويىن بو اوشاق، آرتىق قيشين دا ياي قدر اوزون اولدوغونو اۋيرنمىشىدى. عائەسى حيوانلارى اوچون قيش تداروكونو گۇرە بىلمەيەجك قدر ايمكانسىز ايدى. اوت-علف آلماق اونلارين ايمكانلاريني بىر آز زورلايىردى. اودور كى، يوسيف قيشدا دا قويونلارى اوتارماغا مجبور قاليردى. قارين آلتىندا سارالمىش، گۇز-گۇز قارين آلتىندان باشلاريني چىخاران چىملردن عبارت اۋروشده چوبانلىق ائديردى - آياقلاريني آلتى دونور، نفسى بوخار كىمى گۇيە قارىشىردى.

يوسيف قويونلارين دالينجا بويلانان باخيشلاريني اوزاقلارا - اوشاقلاريني قوپاريليپ آتيلديغى لاچينا دىكمىشىدى. او، جمعى آلتى ياشىندا ايكن اويون جاقلارى قالمىشىدى بىر داغين اتىينده، آناسىنين توخودوغو خالچانين اوستوندا ياريمچىق قالمىش يوخولار كىمى. منفور ارمىنى ايشغالى گۇيدەكى اولدوزلارين سسىنى كسمىشىدى سانكى، كندىن نفسى بوغولموشدو، اوشاقلارين گولوشو دونموشدو.

او گوندن برى عمرو كۇچكون دوشرگەلرينين بوز تورپاقلاريندا جوجرمك اىستەين اوميدلرلە كئچمىشىدى. گۇزلىرىنى يوماندا بوز كىمى سويوق چادىرلارين آراسىندا قاچان بالاجا بىر اوغلان گۇروردو - او، اۋزو ايدى. اوستو چوواللا اۋرتولموش ياتاجاقدا ھر گئجه سسسىزجه بۇيويىن بىر نىسگىل واردى اىچينده.

بالا! طالع ھر زامان اينسانين قارشىسىنا چتين سىناقلار قويور و اينسان اونلارين عھدەسىندن نئجه گليرسە، او، ائلە دە ياشايلاق. بو سويوق، بو ياشادىغىمىز نازىك چادىر يولوموزدا دايانان ھمين سىناقلارين بىر حىصەسىدىر. اونلارا ايندى سىنە گرسن، سنە زاۋال يوخدور، گلەجك اوچون يولون آسان اولاجاق، نە واختسا يارانا بىلەجك چتىنلىكلر سنى قورخوتمايلاق. سىنەنى اودلايان درد سنى محكملىشىدەرەجك، مردلشىدەرەجك، داھا دا كىشىلشىدەرەجك! يوسيف آتاسىنين گۇزلىرىن اىچينە باخدى، اىستەدى گۇرسون كى، بو آن بو سۇزلىرى سۇيلىركن، آتاسىنين اۋزو ھانسى حىسسلر كئچيرىر. اورادا، او گۇزلردە يوخ ايدى شىكايت، قورور دا ھىسس اولونموردو. او باخيشلار تسكىنلىك يايىردى اطرافا. «بىز سىنا بىلمرىك، بالا!» چادىرين قاپىسى آرالاندى. يوسيف چۇلە چىخار-چىخماز آياقلارى كوليين قاپىنين آغزينا توپالادىغى قارا باتدى، چكمەسىنين بوغازىندان اىچرىيە بىر آز قار گىردى. ايلە چكمەيە دولموش قارى تمىزلەدى، اما گئرى دۇنمەدى، يولونا داوام ائتدى. نارين قار آياغىنين آلتىندا خىرتىلدايىر، سانكى كىمەسە يئرين درىنلىكلريندە اوتوروب، يئرين اوست قاپاغىنى تىققىلدادىردى...

حيوانلار باغلانان آرخاجا ياخىنلاشدى. گۇوشەين قويونلارش قباغينا قاتيب اۋروشە اوز توتدو. قرار تورپاق، سحر آلتورانلىغى و بىر اوشاق... حياتين سرتلىينى اوشاق اللرى ايلە داشيان يوسيف ثابت اوفوقدە يواشجا سوزوردو. سىراج يانىندا ايدى. ھر ايكىسى بو سسسىز يورويوشە باخىردىلار- باخ، سىراج، - دئدى ثابت، - بو اوشاق فىزىكى اولارق اوشويور، اما روحو اوشومور. آتاسىنين وئردى نصيحت اونو ايسىدىر- ياخشى بىر آتا يالنىز ائوين دىرىي دئىيل، بوتۇو بىر قيش بويو اىچرىدە يانان اوچاق كىمىدى، بوتون عائەنى قايجىسىيلا ايسىدىر - دئىە علاوہ ائتدى سىراج. - او اوچاق سۇنمەسە، اوشاق

ايندى ايسه قارين آلتيندان تكمسئيرك
چيخان چيملرده ايز بوراخراق اوتلايان
قويونلار باخا-باخا دوشونجهلرى او
ايسى، دوغما گونلره گئديردي.
"اوشاقلغييم... او، مندن داها ائركن
بۇيودو،" - دئيه كئچيردي ايچيندن.
"او منيم ايچيمدن چيخدى، حياتين
آغير يوكونو داشيبان بير كۆلگه يه
چئوريلدى. بيردن فيكىرلردن

ارمنيستاندانديرلار، رهبرلى كارئن آروتيونيان شخصاً
گليز. يوسف او آن دوندو. بو آد اونا چاديرين كناريندا
اوشوين آناسيني، الينين قابارلارى ايله حيوان اوتاران
اوشاقلغيغى، بير گنجه سس-كويه اويانديغى كۆچ
گونلرينى خاطيرلاتدى. سانكى قلبينه او گونلرين
آجيسيني خاطيرلادان بير خنجر ساپلاندى. سوسدو.
سادهجه باشيني تروپتدى.

ثابت و سيراچ، ايش اوتاغينين بير كونجوده سوساراق
دايانميش، اولانلارى موشاهيده ائديرديلر. سيراچ
پيچيلتيلادى - بو تورپاق اونا ياد اولسا دا، هئچ نبي
اونوتمور، حيات اونو هر دفعه آغير خاطرهلرى ايله
سيناغا چكىر. ائرتة سى گون... كارئن اوتاغا داخيل اولدو.
ياناقلارى آچيق، سسى مئهرىبان، يارى-ياريمچيق
اؤزبكچه دانيشيردى. ائله بيل هئچ بير محاربه
گورميش بير دونيانين آدمى ايدى. قريهسى او ايدى
كى، يوسف اونو ايلك دفعه گورنده ايچينده نيفرت
يوخ، آنلاشيلماس بير ايكراھلا ياناشى بير عاجيزليك
حيسس ائتدى. اؤزونو گوناھلانديردي. كارئن اؤزونو
تقديم ائديپ مقصد و مراميني بيلديرديكن سونرا
سندلرى گؤستردى. قيسا موداكيره دن سونرا اوزرينده
آنلاشديقلارى مسئلهلرى تصديقلرجه سيزنه، كارئن
يوسفه ال اوزاتدى. يوسف اليني هاوادا ساخلادى،
سونرا سيخدى. ايچينده نسه چاتلادى. اما هله
دانيشمادى. گؤروش بيتديكن سونرا كارئن قاپيدان
چيخاندا اوزونو چئويريب دئدى - راختام
آكارون! يوسفين ايچينده نسه قوپدو. هئچ اؤزو ده

سييريلدى، سانكى او آندا، قولقلارينا على كيشينين
سسى كيمي بير پيچيلتى گلدى - سنى بو تورپاق
چاغيرير، بالا... يوردوندان ديدرگين اولسان دا، كۆكون
يئنه او تورپاقلاردادير... و سن او كۆكدن
چيخميسان. يوسف باشيني قالديريپ گؤيه باخدى. او،
ملكلى گؤرموردو. اما حيسس ائديرديكى اونو
موشاهيده ائدن كيمسه وار. تك دئييلدى. ثابت و
سيراچ گؤي اوزونده بير قارتال كيمي سوزهر
اوزاقلادى. سيراچ اوزونو ثابتة توتوب - بو اوشاق
سينماياچاق. بو اوشاق، گون گلهجك، او چاديرين
يوخسوللونغوندا قالخيب چوخ بۇيوك ايشلره ايمضا
آتاجاق. ثابت باش ايدى - و او گون، اونون اصل
ايمتاحانى باشلاياچاق... داشكندين ياز هاواسى باكيدان
فرقلى ايدى. كچهلرى داها نيظاملى، آدمالارى داها
ساكيت و مولاييم گورونوردو. اما يوسفين ايچيندهكى
سوكونت بوراداكى سوكوتلا اويغون گلميردى. اونون
داخيلي دونياسيندا هله ده كۆچكونلويون چتين
گونلرى، آغابدينين قيش سويوقلارى واردى.
داشكنده يئنى تعيين اولونموشدو - بين الخالق
مقياسدا گئنيش لنن شيركت اونو اورتا آسييا
رئگيونونون تئكنيك رهبرى كيمي گؤندرميشدى.

ايلك هفتهلر ايشلر قايداسيندا ايدى. يئنى موحيط،
يئنى ايش كوللئكتيوى، يئنى اوميدلر... اما گونلرين بير
گونو هيلولا آدلى ايشچيسى اوتاغا داخيل اولوب
دئدى - يوسف آكا، صاباح ساعت ۱۱:۰۰-دا يئنى بير
مئبئل ايستحصال چيسى ايله گؤروش وار.

اڤلسۆر بی دمیږ دن شعرلر
Elsevər Bəydəmir dən şeirlər
 كۆنلومو وئرمیشم سانا، تېریزیم!
KÖNLÜMÜ VERMİŞƏM SANA TƏBRİZİM

سن اللى مليونون مقدسى سن،
 آنامين آغ سوددن مایاسى كیمى.
 سۆزو، باياتىسى، خوش نغمهسى سن،
 ننه مین ان شیرین لایلاسى كیمى.
 آی منیم ناموسوم، آنا تېریزیم!
 كۆنلومو وئرمیشم سانا، تېریزیم!

گۆزلر وار، او تایدان باخیر، آغلايیر،
 یوز ایللردى یاشلارینی سیلن یوخ.
 گۆزلر وار، بو تایدان یار سوراقلاییر،
 سئودیینین ووسلاتینی بیلن یوخ.
 حسرتین جلاتدی جانا، تېریزیم!
 كۆنلومو وئرمیشم سانا، تېریزیم!

یایین سپسیریندیر، بولدو سولارین،
 اطرافیندا قارلى داغلار اوجالیر.
 گۆلرینده ناز ائیلییر قولارین،
 گۆزللین جنتلردن باج آلیر.
 داغلارین قوینوندا سونا، تېریزیم!
 كۆنلومو وئرمیشم سانا، تېریزیم!

آیریلیغا دۆزمک ده بیر هونرمیش،
 آیریلیغین ساچلاریم دن سالیب.
 بیر مفتیلله بیر وطن بؤلونرمیش،
 تیکانلى مفتیللر بیزی گئن سالیب.
 من باش آلیم هانسی یانا، تېریزیم!
 كۆنلومو وئرمیشم سانا، تېریزیم!

تابیم قیریلایدى تاپ گتیرهنده،
 صبردنسه قووشماغى سئچردیم.
 بیر گون یاشاسایدیم آزاد وطنده،

بیلمه دن دیلله ندى- راخمت، آکا (ساغ اول،
 قارداش)...قاپی اؤرتولدو.

قاپینین آرخاسینجا کارئین «آکا» سۆزو اوتاق دا هله
 ده عکس صدا وئیر، قولقلاریندا جینگیلدییردی.
 یوسیف کرئسلوسوندا دونموشدو. او سۆز غیری ایرادی
 آغزیندان چیخمیشدی، اما اوریندن گلیمیشدی.بیر
 نئچه دقیقه سونرا آياغا قالخدی. پنجره یه یاخینلاشدی.
 داشکندین گونشی پنجره دن ایچری سیزیر، اوتاغی
 ایشیقلاندییردی. قارشیداکی بوز رنگلی بینانین
 دامینا بیر گۆیرچین قونموشدو. اوشاقلیغیندا علی
 کیشینین دئدی سۆز یادینا دوشدو: " - اوغول،
 دوشمنله محاربه قورتاردیق دان سونرا، ایچینده کی
 کینله محاربه باشلايیر..."گۆزلری دولدو. بو دفعه
 ارمنیه یوخ، اؤز قلبینه غضبله ندى. «قارداش» سۆزونو
 دئمیشدی، بلکه قارشى طرف اونو بئله ائشیتتمیشدی.
 اما اؤزو ائشیتتمیشدی. بو سس اونون ویجدانیندا
 قالا جاقدی - یا نیفرته چئوريله جک، یا دا بیر گون...
 تاریخدن درس آلیب، صلحو سئچمه یه و باغیشلاماغا.
 همین گئجه یوسیف ایشده ن سونرا چیلانزار پارکینا
 اوز توتدو. پارکین بوش اوتوراجاقلاریندان بیرینده
 اوتوردو. درین فیکره گئتدی. قفیلدن بیر اوشاق اونا
 یاخینلاشیب دئدی

- آکا، سیز اوزارویژانلیک میسیر؟ یوسیف تعجبله
 باخدی، گولوم سه دی- هه، بالا...

من آذربایجانلی یام...اوشاق قاچیب گئتدی. اونون
 آرخاسینجا باخارکن، گۆزلرینین اؤنوده سانکی ایکی
 ملک دایانمیشدی. ثابت پچیلتیلا دئدی- بعضا
 «قارداش» سۆزونو یانلیش آداما دئیرسن، اما یاخشى
 نیت ایله سؤیلیرسن...سیراج دا علاوه ائتدی- کینله
 یاشایانلار هئچ واخت آزاد اولمورلار. یوسیف آزادلیغی
 سئچدی. و بو، محاربه دن داها چتین ایدی...یوسیف
 گۆزلرینی یومدو. داشکند سماسیندا سوکوت واردی.
 اما ایچینده بیر سس دوغولوردو: یادداش اونو تماسا دا،
 ویجدان دوغرو اولانی دئیر.

شانلی بایراغیمیز دالغالاندا
جانلارا جان گلیر آذربایجاندا.
یاخشی کی کؤلگهسی هر ایکی یاندا-
اوزو بیر بایراغا باخان آرازیم!

تورپاق پارچا-پارچا، روحوم ناکام دیر،
وطن گئرچکده یوخ، قلبیمده تام دیر.
فرقی یوخ یاد ائدی، یا اؤز ختام دیر-
گرک بو دورومدان چیخام، آرازیم!

Elsevər Bəydəmir

باغیشلا منی ربیم!

BAĞIŞLA MƏNİ RƏBBİM

درگاهینا سیغینیپ حضورنا گلیمیشم،
آجی گوناھلاریم آغلاییرام گؤز آتیپ.
من سنی چاغیریرام، تک سنه یؤنلمیشم،
سسیم گوناھلاریمین ایچینده ایتیپ باتیپ.

قارا صحیفه لریم، عمر و مون بو دمینده،
بوش یئر بوراخمایشام نفسیم یازان کیتابدا.
اما ایندی سوسورام، تسلیم قلمینده
فرمانینا مؤهتاجام، قالمیشام ایز تیرابدا.

قالان عمر و مو ده قوربان وئردیم.
باغیریم اولوب شانا-شانا، تبریزیم!
کؤنلومو وئرمیشم سانا، تبریزیم!

Elsevər Bəydəmir

آرازیم

ARAZIM

من سنه نه دئییم، نه تعریف یازیم؟
آرازیم، آرازیم، آ خان آرازیم!
اوریمده ناله، باغیریمدا سیزیم،
دؤنوب گؤز یاشیما آ خان آرازیم.

سینمیش بیر گوزگوده شکلیم ده سینیب،
حسرت گؤز لریمده باخیشلار دونوب.
بیر یانیم شیمالیدی، بیر یانیم جنوب-
بوتؤو قامتیمی ییخان آرازیم!

داغلار دا بؤلونوب، چایلار دا یاری،
سیننله بؤلونموش اودلار دیاری.
ایندی معصوم-معصوم آخماسان، باری
آیریلیق تورکوسو یاخان آرازیم!

آنمین فریادی او تایدان گلیر،
بو تایدان باجیمین آهی یوکسلیر.
سویونون سسیندن آغی یوکسلیر-
حسرتین قمینده بوغان آرازیم!

سانکی ایکی جاندا بیر اورک وورار،
و یا بیر بدهنده ایکی اورک وار.
لال آ خان سولارین بونو نه آنلار؟
آنلامازسان سن و "آغان"، آرازیم!

کؤنوللر وار سئوداسینی سئز دیرهن،
بو تایدان او تایا باخیش سوز دورهن،
ایکی بالاسینا سود امیز دیرهن-
بیر آنا دؤشودو، یاخان آرازیم!

گئجه لر آغوشونا منی چکيب آلينجا،
یوخولارا دالمیشام، منن اویانماق اوچون.

من ده بئله آنلادیم بو حیاتی نه بیلیم،
یاخشینی دا گۆرموشم پیسی ده دیلیم-دیلیم،
گوناهیم چوخ اولسا دا، ائی بیرجیک سئوگیلیم
اؤزومو فدا ائتدیم سنی قازانماق اوچون!

بیر حق سیزلیق گۆرونجه بوغز ائیلدیم، دؤزمدیم،
کۆنولره یول آلدیم، اینجیتمدیم، اوزمدیم،
معنویات آرادیم جسدیمله گزمدیم،
ایچیمده کی بوشلوغا روحوملا دولماق اوچون.

ظلمه دور دئسم ده دایانمادیم یانیندا،
یخیلا-دورا گزدیم ایمتاحان میدانیندا،
قرام-قارم اریدیم مشقت قازانیندا،
یوخلوغا یئلکن آچدیم، وارلیغا چیخماق اوچون.

دئدیلر کی بو آدام مولاییمدی، فاغیردی،
ایچیمده ایستیراییم، عصیان ائتدی، باغیردی.
جانیمایئتدی آرتیق، گۆیلر منی چاغیردی،
اؤلومو گۆزلیبیرم تزدن دوغولماق اوچون!

دونیا یا یوخ دئمیشم، مندن ایسته مه سینلر،
کئیفینه کئیف قاتانلار مئوه سیننی یئسینلر.
قوی منه هر کس باخیب، "قرب آدم" دئسینلر،
اؤزومو ایتیرمیشم اللهی تاپماق اوچون!

الیریم تیتره مکده، قول آچدیم سنه ساری،
بلکه ده گئج قالمیشام، بلکه هله گئج دئیل.
گوناهلاریمدان بؤیوک افینین حدودلاری -
سنکی باغیشلایان سان، سنه هئج نه گوج دئیل.

ایچیمده بیر اوشاق وار - کیرلنمیش چاغلاریم،
اوشاقلیغیمدا قالدی حیاتیمنده نه وارسا.
منی اوشاقلیغیما باغیشلا در آغلاریم،
بو مسوم یالواریشلار قبولونا چاتارسا...

سندن قاچماق دئیل کی، سجده سنه واریشسا،
بلکه سنه دؤنوشه، قایدیشا اومودوم.
بو قارانلیق ظلمتیم نورون ایله قاریشسا،
بو کدرلی قلبیمه نفس اولار بیر اودوم.

بیلیرم گندرگیبیم، گۆیلر منی چاغیردی،
بیلیرم گۆیلر منیم آهیم ایله اللشیر.
باغیشلا منی رببیم، گوناهلاریم آغیردی،
اما اورییم سنین آدینلا یونگوللشیر!

Elsevər Bəydəmir QƏRİB ADAM

غریب آدم

بیر عؤموردو گۆزومون یاشلارینی سیلیرم،
هیجرانا قرق اولموشام ووسالا چاتماق اوچون.
نه بیر دنیا لذتی، نه ائیش-عشرت بیلیرم،
حاقی می دوندورموشام ابدی قالماق اوچون.

اوزاقلارا باخمادیم، توش اولونجا درده من،
خوشبختلیین سیرینی، آختاردیم کدرده من.
ایکی یولداش اولموشوق بیر سجادهم، بیر ده من،
یئرلره اییلیرم، حاقا اوجالماق اوچون.

بیر عؤمور یاشامیشام بیر عشقین آمالینجا،
ناخیش-ناخیش هؤرموشم دوشلریمین دالینجا.

ماشین دایاندى. «هوندای» مارکالى ماشیندان دوشن گنج بیر قیز مغازه یا گیردی، ائلماں گۇزالتی دا اولسا قیزا باخدی، کند یئرینده قادینلارا آچیق-ساجیق باخماق قباحث سایلیردی، تانیدیغی قیز اولسایدی، کندن – اوبادان اولسایدی، سالاملاشاردی. اما بو قیز بورالارین آدامینا اوخشامیردی. مغازه دان چیخاندا الینده بیر چانتا واردی، چانتانی ماشینا قویوب اونلارا ساری چئوریلدی:

–تنگالتینا نئجه گئتمک اولار؟

عاف دوداغینین آلتیندا «بو واخت تنگالیندا بونون نه ایشی وار گۇرن؟ هاوا سویوق، گۇی توتولوب.»

ئلماں گۇزوجو سورخایا باخدی.

–تنگالتینا ایلک دفعه گئدیر سینیز؟

–بیرینجی دفعه دیر.

–اوندا گرک سیزه بیر آدام بلدچیلیک ائتسین.

–سیز یولو گۇسترین، آرخاسینی اۇزوم حل ائدجم.

قیزین ورزشکارا مخصوص گۇرکمی، بیر آز دا باکیلیلار دئمیشکن، قدشفسون حرکتی عارفین دئییه سن خوشونا گلمه دی:

–بورا باکی دئییل، خانیم. بورا قبادیر.

–بیلیرم قبادیر... – قیز گولومسه دی. – من بو یئرلری ده

قاریش-قاریش گزه جه یم.

عاف قیمیشدی:

–تکباشینا؟

–تکباشینا نه؟ – یاخینلاشیب ماشینین آرخا قاپیسینی آچدی. عارف ایچریده اۇزلری یاشیندا ایکى اوغلانی گۇروب اۇزونو ییغیشدیردی.

–اوندا مشکل یوخدو. بو یولون او تایینا کئچین، گئری دۇنون، قاباقدان یول تنگه یه ساری گئدیر. سیزی آپاریب اورا چیخاراجاق.

–ساغ اولون. – ایچریده کی اوغلانلاردان بیرى الینی یئلله دی.

ئلمانین گۇزو قیزدا ایدی. قیز فرمانین آرخاسینا کئچدی، غریبه بیر جلدلیکله ماشینین قاپیسینی اۇرتدو، آچیق پنجره دن اونلارا «ساغ اولون» دئییب ماشینین آغزینی دۇندردی.

عارف دریندن نفسه آلیب گولودو:

–سن بیر بونون اۇزوندن راضیلیغینا باخ...

Maxer ELMAN

ماخئر (سازنده) ائلماں

SALATIN ƏHMƏDLİ

سالاتین احمدلی

برگردان : تانای شرقی دره جک

ئلماں صبح تئزدن ائودن چیخدی. نئچه گون ایدی کی، دیپلمونو آلیب کنده گلمیشدی. اۇزونو چوخ آسوده، راحت حس ائتسه ده سانکی داریخیردی. تئز-تئز اونو ناراحت ائدن بو داریخمالارین سببی قازان کیمی قاینایان شهردن چیخیب کنده، ساکت بیر طبیعته چکیلمه سی اولدوغو حقیقتینی ده قبول ائدیردی.

هوا ایستی اولسا دا، قبانین سرین طبیعتی بو ایستیلیگی تنظیملییردی. تئز-تئز یاغان یاغیشلاردا ایسلانماغا عادت ائدن ائلماں سعدینین ارزاق مغازه سینین قارشیسیندا عارفی گۇردو. عارف دایسیگیلین محله سینده یاشاییردی، اونونلا یاناشی کلاس دا اوخوموشدو. مکتبی قورتارانندان ایلک دفعه ایدی کی، اونونلا گۇروشوردو. حال-احوال توتدو. بو زامان مغازه نین قارشیسیندا بیر

-ياخشى قىزىدى. - ئالمان غىرى-اختيارى گندىن ماشىنىن آرخاسىنجا باخدى.

-من كندده بۇيودوم، بىزىم عادىمىز وار، بو قبا تورىزم مكانى اولاندان هر جور اوزلر گۇروروك. تنگالتىنا قىز خىلاغى، تك، منىم خوشوما گلن شىئى دئىيل.

-تك دئىيلدى.

-آدلارنى كىشى قويوبلار، ماشىنى آرواد سورور.

-سورسون ده... بوش وئر.

-سن اۇيرشمىسن، نىچە ايلردىر باكىداسان...

-آ داها چوخ ماشىن سورن گۇرموشم، نىنكى باكىدا. هر ياي بورادا دئىيلم؟

ئالمانىن گۇزو ماشىنىن گتدى يولا دىكىلمىشىدى.

آز كىچىمىش عىمىسى اوغلو فارض ده مغازه نىن قارشىسىندا گۇروندو. يانيندا بالاجا فرىدى ده گتىرمىشىدى. مغازه دان آلدىقلارنى فرىده وئرىپ ائوه گۇندردى. ئالمان، عارف، فارض ياواشجا يولو او تايا كىچىلر.

-شهر ده ايشىم وار.

-من ده گئدىرم، - دئىيب ئالمان اونا قوشولدو. عارف آتاسىنىن كارگاهىنا سارى يوللاندى.

ئالمانلا فارض رايوندا خىلى گزدىلر، چاپخانادا اوتوردولار.

بىر آز دا اورادا واخت كىچىردىلر. گئرى - كنده قايداركن قونشو ماھر كىشىنىن ماشىنىنى گۇردولر.

ماشىنا اوتوردولار، گئرى دۇنركن ماھر ماشىندا اولان چانتانى گۇستردى:

-بونو تنگالتىنىن يولونون اوستوندهكى ماشىن تعميرگاهىنا وئرىم گندك.

راضىلاشدىلار. ماھر كىشى سىخه ياخىنلاشاندان قاپىنى باغلى گۇردولر. ياخىنداكى اوشاغى سسلەدى:

-عابد هانى، بالا؟

-عابد عىمى ايندى گلر. يولون اوستونده بىر ماشىن خراب اولوب، اونو گلىب اورا آپاردىلار.

-هانسى طرفده؟

-بو طرفده، - اليله كندىن چىخىشىنى گۇستردى.

-بو چانتانى اونا وئرمەلىيم...

-ماھر عىمى، تعميرگاه باغلىدىر...

-گۇزله يك؟

-يوخ، هارادىرسا، اوردا گئدىب وئرەجم، قايدىب بىر ده گله بىلمرم، ائوده قونايىم وار.

ماھر ماشىنى اوشاق گۇسترن سمتە چئویردى. اوچ يوز متر گئتمىشىدى كى، يولون كنارىندا دايانمىش «هونداي»ى گۇرن ئالمان قىزى خاطرلادى: «اونون ماشىنى اولماسىن».

ياخىنلاشاندان ماھر ماشىنى يولون كنارىنا وئرىپ ساخلاىدى. تكرى دوزلدن عابد ماھرى گۇردو. قىز دا ما- شىندا ايدى، دىلخور گۇرونوردو. ئالمان ياخىندا آغاجىن آلتىندا دايانان ايكي اوغلانى گۇردو. قىز ئالمانى گۇروب، غرىبه بىر ياخين آدام كىمى اونا ياخىنلاشدى:

-سنىن يانينداكى او آدام دوغرو دئىيرمىش، تنگالتى گۇزل يئردى، اما بورنوموزدان توكولدو.

-اولور بئله شئىلر.

قىز اونا گنجلىرى گۇستردى:

-قارداشلايرىمدى. خالامگيله گليردىك. دندىك گندك گزك، آخشامطرفى اونلارا گئدىرك. بو دا بئله.

ماھر كىشى قىزا:

-سن ناراحات اولما، بالا، عابد بو ايشىن اوستاسىدىر. كىمه قوناق گلمىسىنىز؟

-ائلدار عمىگيله.

-هانسى ائلدار؟ بىزىم كندىن حكىمى؟

-سكىنه نىن قىزىيام.

-بىزىم سكىنه نىن؟

ماھر عىمى قىزا ياخىنلاشدى:

-نرگس دئىيلسىن؟

قىز شاققاناق چكدى:

-نرگسم، ماھر عىمى.

-منى تانىدىن، دئمك.

نرگس گوله-گوله اونا ال اوزاتدى:

-تانىدىم، تانىدىم، ماھر عىمى.

-يئنه ماشىنى آلمىسان تيمورون اليندن؟

آغاجىن دىيىندهكى اوغلانلار اونلارا ياخىنلاشدى. ماھرله گۇروشدولر.

-يئنه اودا دوشموسونوز؟

-نرگسىن اودونا، ماھر عىمى...

-فرمانىن آرخاسىندا اويدو، ائلمى؟

-ياخشى قىزىدى. - ئالمان غىرى-اختيارى گندىن ماشىنىن آرخاسىنجا باخدى.

-من كندده بۇيودوم، بىزىم عادىمىز وار، بو قبا تورىزم مكانى اولاندان هر جور اوزلر گۇروروك. تنگالتىنا قىز خىلاغى، تك، منىم خوشوما گلن شىئى دئىيل.

-تك دئىيلدى.

-آدلارنى كىشى قويوبلار، ماشىنى آرواد سورور.

-سورسون ده... بوش وئر.

-سن اۇيرشمىسن، نىچە ايلردىر باكىداسان...

-آ داها چوخ ماشىن سورن گۇرموشم، نىنكى باكىدا. هر ياي بورادا دئىيلم؟

ئالمانىن گۇزو ماشىنىن گتدى يولا دىكىلمىشىدى.

آز كىچىمىش عىمىسى اوغلو فارض ده مغازه نىن قارشىسىندا گۇروندو. يانيندا بالاجا فرىدى ده گتىرمىشىدى. مغازه دان آلدىقلارنى فرىده وئرىپ ائوه گۇندردى. ئالمان، عارف، فارض ياواشجا يولو او تايا كىچىلر.

-شهر ده ايشىم وار.

-من ده گئدىرم، - دئىيب ئالمان اونا قوشولدو. عارف آتاسىنىن كارگاهىنا سارى يوللاندى.

ئالمانلا فارض رايوندا خىلى گزدىلر، چاپخانادا اوتوردولار.

بىر آز دا اورادا واخت كىچىردىلر. گئرى - كنده قايداركن قونشو ماھر كىشىنىن ماشىنىنى گۇردولر.

ماشىنا اوتوردولار، گئرى دۇنركن ماھر ماشىندا اولان چانتانى گۇستردى:

-بونو تنگالتىنىن يولونون اوستوندهكى ماشىن تعميرگاهىنا وئرىم گندك.

راضىلاشدىلار. ماھر كىشى سىخه ياخىنلاشاندان قاپىنى باغلى گۇردولر. ياخىنداكى اوشاغى سسلەدى:

-عابد هانى، بالا؟

-عابد عىمى ايندى گلر. يولون اوستونده بىر ماشىن خراب اولوب، اونو گلىب اورا آپاردىلار.

-هانسى طرفده؟

-بو طرفده، - اليله كندىن چىخىشىنى گۇستردى.

-بو چانتانى اونا وئرمەلىيم...

-ماھر عىمى، تعميرگاه باغلىدىر...

-گۇزله يك؟

تیمور گوله-گوله باشینی بولادی:

-ئینیک ماھر عمی، ھرە نین بیر دلوسی وار دا...

-من دلی دئییلیم، - نرگس بورنوو تورشوندو...

عابد ماشینی تعمیر ائدنه قدر اونلار بیر یئردە صحبت ائتدیلر. ائلەمین گۆزو قیزدا ایدی... نرگس دە بونون فرقینە وارمیشدی...

آخشام ائوہ گلن ائلەمان یئریندە راحتلیق تاپا بیلەمدی. گئجە نی باشا ووروب، اونلاردان بئش ائو آرالی ائلەارگیلین قاپیسینی کسیدردی. نرگسین بالاجا قارداشی آصف اونولا بیرلیکدە نفت آکادمیاسینی بیتیردیندن یولدا دوستلاشمیشدیلار. ائلەمان سحر اونون قارداشلارینی گزمەلی یئرلەرە آپاردی، نرگس دە او بیرى گون اونلارلا بیرلیکدە گزمە یە گئتدی...

اون گون سونرا نرگس گیل گئری دؤندە ائلەمان آرتیق اونولا گۆزل مناسبتلر قورموشدو. حربی خدمتینی باشا ووروب گئری دؤندو، نرگسە ائلچی گۆندردی، نشانلاندیلار، ائلەمان بۆوک بیر تیکینتی شرکتیندە مهندس ایشلییردی... سفیرلیک اعلان اولوناندا، چاغیریش گلندە تردد ائتمەدن گئتدی.

اوچ ایللیق حربی تعلیملردە ائلەمانین حرب اوچون یارارلی اولان بیلکلیریندن استفادە اولونوردو. آوریل حادثەلری سنگیندن سونرا ائوہ دؤنن ائلەمانین تویو اولدو. ائلەمان تئز-تئز حربی دوستلاری ایله علاقە ساخلایردی.

محاربە باشلاندا خبر گلن کیمی یولا حاضرلاشدی. نرگس اونون تئزلیکە آتا اولاجاغینی بیلسە دە، قارشیسینا کئچە بیلەمدی... ماختر کیمی حربی خدمت کئچن ائلەمان محاربە نین باشلادیغی ایلک گوندن محاربەدە اولدو. آغدام، فضولی، جبراییلین آزاد اولونماسیندا شرفلە دؤیوشدو. دایما اوستوندە اتوماتیک سلاح اولان ائلەمان رھبرلیکە علاقە یارادیلماسیندا، کانالارین دییشیلەسیندە اشتراک ائدیردی. دشمن معلوماتلاری الە کئچیرەسین دئیە-تئز-تئز کدلار قوران ائلەمان لازیم گلندە دشمنلە ووروشوردو. داخیل اولدوغو بوتون بیرلیک دؤیوشە فضولیدە باشلایب. فضولینین کندلرینین دشمندن آزاد ائدیلمەسى اوغروندا، جبراییلدا ووروشوب.

نوبتی حربی عملیات زامانی یاندریلیمیش، داغیدیلیمیش دشمن پستلارینین آراسیلا یئرین حربچیلریمیز خیلی ارمنی حربی تکنیکاسینین سیرادان چیخدیغی حربی حصە نین بیرینە گیریر. آغیر دؤیوشلر اولور.

نوبتی پستا یاخین اراضیدە دایانیمیش دشمنلری، حربی تئکنیکاسینی، نفریرینی گۆرور. اونلارین قارشیسینداکی پستون قاباغیندا دایانیمیش دشمن قوہلرین ایچینە سیزان ائلەمان، فرماندە اجازە وئرمک ایستەسە دە، بیر-ایکی ھئیتلە پستا گیرە بیلیر.

دشمنین چوخو ائلە سنگردە محو ائدیلمیشدی، پست بوش ایدی. قالانلار دا قاچمیشدی. ائلەمان و دوستلاری چانتالاردا خیلی ارزاق گۆرورلر. ائلەمان او ارزاقلاری اوردا قویوب گئتمیر، آرخادا اونلاری گۆزلەین، گئجە-گوندوز دوزلردە آج-سوسوز ووروشان، آرخادان یئمک، ارزاق گۆزلەمین آج حربچی دؤیوش دوستلارینا گتیریر.

ھمین دؤیوشدە دوستو شیخ امیروولا بیرلیکدە دشمنە قان اوددوران ائلەمانین ایگیدلیگی دیللردە گزیر.

نوبتی عملیات جبراییلین مرکزی یولو طرفیندە کئچیریلیر. جبراییلدا مرکزی یولا یاخینلاشان بۆلمەلری دشمن گۆرور. مرکزی یولا چاتمقدا اولان کولونوموزو دشمن داغین آرخاسیندان وورور، دؤیوشچولر جلد ماشیندان تۆکولوشوب مۇقع توتور. ائلەمان داغیلیمیش قلیپە توتمايان بیر یئرە گیرە بیلیر، دشمنلە دؤیوشە باشلایر. دشمن ھر طرفی مینالادیغیندان اوزاقدان خمپارە و راکت آتیردی. ھمین واخت وئرلن گراییا اساساً توپلارلا دشمنلری وورمالی اولان ھنگین ۳-جو گردانینا یاردیم ائتمەلی، اونلارلا بیرلشمییدی.

دشمن حرکت ائتمە یە امکان وئرمیردی. گرھان فرماندەھى اطرافا سپلنمیش عسگرلریندن خبر توتماق اوچون قویودان چیخیر، اوردان تزه جە آرالانمیشدی کی، دشمنین آتدیغی خمپارە قویویا دوشور. ائلەمان سورونە-سورونە دە اولسا یئرلیب، تپە نین آرخاسیندا موقعلنمیش عسگرلەر یاخینلاشیر. اورادا خیلی دؤیوشچولری، اوشاقلیقدان دوستو اولان، اونولا بیرلیکدە اولان شاھمرادی، ایش یولداشی اولموش نظامینی دە ساغ گۆروب سئوینیر. اطرافدان محاصرە یە آلینمیش اولسالار دا، ھمین محاصرەدە ایتکیلریمیز چوخ اولسا دا،

انډيلير، ايکي شهيد وٽريب گټري چکيلمهيه مجبور اولورلار.

فضوليه-خوجاوند دوعرو گندن بيطرف يئرده اولان قوهلريميزين اوچ استقامتدن يئريمهسي حقينده قرار قبول انډيلدي. خصوصي تعيناتلار ايجريه سيزيرديلار. آرامسيز آتش آتيليردي. ائلمانگيل همين او منتظم هجوم اولان يئره داينامدان آتش آچيرديلار و نتيجهده همين نقطه ي سوسدورماغا نايل اولورلار، اورا ياخيلاشاندا همين يئره محو ائتديکلري اوچ-دورد دشمن لئشيني گورورلر. ايرليديکجه ارمني جسدلريني گورورولر. ائلمان بير تک تيراندازين کلله سيندن وورور. پستو اله کئچيرن قوهلر ايرلي يئريير.

نوبتي استقامتده حرکت ائدرکن ماشيني ائلمان سورمهلي اولور. ماشين عسگرله دولو ايدى، چتينيکله يئرييردي، ماشينين قفيل نيهسه ايليشديني گورور، ساخلايب ماشيندان دوشور، ايليپ باخندا تکرين آلتيندا مئيدى قالان ارمني گورور.

خوجاوندده گندن دويوشلرده قاچان ارمني ملکی شخصلري گورسک ده، دينج اهاليه آتش آچميرديق، اولارلين قاچماسينا مانع اولموردوق، بونولا بئله کنده اولرين بيرينده گيزلنميش ارمني دورد عسگرلريميزي ووردوغونان، جانيني آلدیق. عسگرلريميز اولارلين کندلرده کی ملکی اهاليه بير زيان وئرمهسه ده، اولارلين ايچيندن چيخان شرفسيزلره ده آمان وئريلميردي، وئرديميز شهيدلرين قصاصيني آليردیق، ايگيدلريميزين مردليينين دفعهله شاهدی اولسالار دا، اولارلين انسانليقدان کنار سيمالاري هاميميزا بللی ايدى...

ايکي گون اوردا دشمنين محاصره سينده قالسالار دا، دشمنين مقاومتيني قيريب ۳-جو گردانلا بيرلشه بيليرلر. گردانين رابطه ايشي عهده سينده اولان ائلمان دشمن اولارلين آرخايلا، اطرافلا ياراتديقلاري علاقيه باغلي معلوماتي الده ائده بيلمه سين دئيه وار گوجويله چاليشيردي. آغير چکيلي رابطه جهازيني دا اوز اوستونده هارا گئديرديسه داشمالي اولان ديگر رابطه چيلرله بيرليکده همين زوغالبولاق کندينين يوکسکلييندن لازيم اولان معلوماتلاري اؤتورمکده داوام ائديردي. شوشايا کيمي گئتمک آرزوسوندا اولان ائلمانين جسارتي ايله گردان فرماندهي فخر ائديردي.

دشمنين گرالاريني توپچولاريميزا وئرکن آچيقلغا چيخمالي اولان رابطه چيلري دشمن گورور، خمپاره ايله ائلماني وورور، ائلمان ايسه داينامدان آتيلان خمپارالاردان قورخمادان آچيقلغا چيخب گرالاري خبر وئيردي. اورادا بير چوخ دويوشچو دوستلاري آغير يارالانسا دا حرکت ائتمکده داوام ائديردي.

دشمن پستلارينا دوعرو يارالي حالدا دا اولسا يئرين ائلمان دشمنين آزاد ائديلميش پستدا دشمن رابطه سيني گورور، اولارلين دا سسيني ائشيتمک اوچون اورا قالخير. ۳-۴ نفرله بيرليکده ارمنيلرين اولدوغو سينغاغا قالخير، يورغون، يارالي رابطه چي قوجايندا رابطه اورا قالخير، همين وخت آتيلان بير مرمي گليب قاباغيندا پارتلايير. ائلمان هوشونو ايتيرير، آييلاندا ارمنيلردن گؤتوردويو قوجاينداکی رابطه يه خيلي مرمي ديديني يولداشلاري گورور.

موج آلان يارالي ائلمان خسته خاناي چاتديريلير. ياديندا قالان آتيلان راکت زاماني يوکسکليکدن آشاغي دوشدويو ايدى. حربی خسته خانا دان تام ساغالماميش حربی حصه يه قايدير، شوشاني گورمک اوچون حکيملري دينلمه دن خستخانادان جبهه يه دؤنن ائلمان قيرمیزی بازار اوغروندا قانلی دويوشلرده اولور...

فضولي-خوجاوند استقامتنده يئرلشن، دشمنده اولان يوکسکليکدن آتيلان آتشي دفع ائتمک، همين پستو اله کئچيرمک اوچون قانلی دويوشه گيريرلر. خصوصي تعيناتلي قوهلر ده کمکه گلير، اوراني آلماق اوچون جهد

اوغلان کی بولوردی بو آددا گول دونیا دا تَه بیر دَته دی و اونو ندا یئری یوردی بللی دَییر دوشور قوصصه یه . گونو گون نن رنگی سولوب آز قالیر کی بیر دری اولا بیر سوموه . بیرگون اؤز اؤزونه دانیشان دا اوغلانین آتی اونون سؤزون ائشدیر . دئمه کی بو آت سئحیرلی دی و اوغلانین دا خبری یوخدی . آت دیل آچیر دانیشماغا و دئیر : " قَم یئمہ کی من سنی آپاررام دوز ا و او گولون یانینا . "

اوغلان می نیر آتین بئلینه و آت گولہ کیمی گؤتورلہ نیر . یئتیریلر بیر باغا کی آت دئیر : " بونان بئله سی ده سنین ایشین دی . آمما یاددان چیخا تما کی سن باغا گیرمک همی بوتون گوللر دییه جَه لر کی " گولوم گول " منم . اونارین سؤزونه باخما و دوز گئت باغین و سَطینہ . گولوم گول " چیچہ یینی کؤہ دَ ن چیخات و تو دابانا قاش منہ ساری . بونو دا بول اگر آلین دَ یسه آیری گولہ ایشین یاشدی . داش اولوب یا پیشا جاخ سان بئره . " اوغلان گیریر باغا و گؤرور گول لرین هامیسی ائله بیر بیرینہ بَنزیر . آمما نہ قَدَرسس کوو گلسه ده قولاغ آسمیر . دوز گئدیر باغین اورتاسینا و " گولوم گول " چیچہ یینی تورپاخ دان چیخاردیر و باشلیر قاجماغا کی یئر گؤی بیردن تیتیروتوز دومان هاوانی بورور . یئرده کی داش لاردا دؤنوب آدام ا ولوب دوشوللر دالیسیجا کی " توتون قویما یین قاشدی . " اوغلان آز قالیر آلہ گئچہ کی آت اونو قورتاریر . اوغلان ائله آتا مین مه یی گؤرور و شاهین قصرینی .

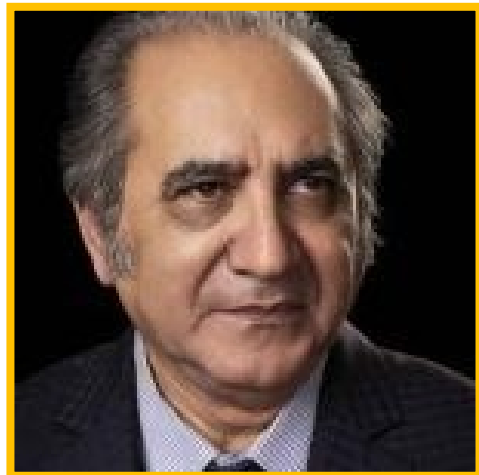
شاه گولو گؤرجہ سَونیر و اوغلان تئز آکیر باغچایا . شاه دئیر " گولوم گول " و گول قاه قاه چکیب گو لور . پادشاه باشلیر ایکیمجی شَر طین دئمہ مه یه کی اوغلانی فیکیر گؤتورور . گئدیر آتین یانینا و دئیر : " بوزفہ ده " دیل تۆکه ن " بالیغ ایستیر کی حووضا سالیب اؤزی و بالیخ لاری داریخمی یا . " آت دییه ر : " اوسسون داریخما . سنی اورادا گؤتورره م! " اوغلان مینیر آتا و آت یئل کیمی داغ دره نی آشیب دوز دورور " آ ورین داغی " نین کَله سینده . اوغلان گؤرور کی هر داشین دیین نن بیر بولاخ قئینیر و آددیم باشی هر ئیر گول دی و گؤل دی . گؤل لر ده دولو دی قیزیل بالیخ لارین نان . آت دئیر : " بو گؤل لرین اورتا سیندا بیر

خوی ناغیل لاری

علیرضا ذیحق

روایت ائده ن :

رحمتلی آنام " علویه خانیم "

" گولوم گول " چیچہ یی

بیر گون وار ایدی بیر گون یوخ ایدی ، آلاهدان سئوای هئش کیم یوخ ایدی .بیر شاه وار ایدی کی اونون قیزی ، باغبا نین اوغلونان سؤووشموشدی بیر گون قیز او قَدَر اوغلانین قوللا غیتا اوخو یور کی اوغلان آنا سینی ائلچی یوللو یور . آناسی گئدیر شاه قابی سینا و اوتورور ائلچی داشی نین اوستونده .آروادی آپاریر لار شاهین یانینا و حال قضیّه نی ائشیدَ ن کیمی جینی جووود اولوب اونومه ییل موسکول یولا سالیر . قیزین خبری اولوب گئدیر دوشور آتاسی نین قیش قولونا کی اؤله قلام گرَه گئده م اونا.

شاه گؤرور کی اوغلان بونون ساققیزینی یامان اوغورلویوب و بئینینه سؤز باتمیر . نئینه سین نئینه مه سین اوغلانی چاغیریر قصره و اونان ایکی شئی ایستیر . آمما بیری نین آدین دئمیر و شَط قویور کی اگر گئد یب " گولوم گول " گولونو تاپیب گتیر سن اوندا دییه جیم.

گۆروب آغزی سولاندى. ايسته دى يىپه كى چۆچە
دئدى: " تَلْسَمه قوی بیر سۆزدئیم سورا . "
قورد دئدى : " تئز اول یوباتما! " چۆچە دئدى:

من یاغلی چۆچە ایمشه م

بیر تندیرده پیشه رمیشه م

کولبه سین نن قاچارمیشام

نئچه قاپی آچارمیشام

سن بیه کیم سن منی ییپه سن ؟

قوردون بو سۆزلردن آغزی نین دادی قاچیب گۆردو
یئسه ده قالاجاق دیشینی دییینده . چۆچە نى یئمک
دن واز گئشدى و چۆچە ده ساللانا ساللانا دوشدى
یولا.گئتدی .چاتدی بیر ایلانا و ایلان گۆردو بو گون ده
آلاه روزوسونو یئتیریب دى. سوروندی چۆچە نى توتوپ
ییپه كى چۆچە دئدى : " بیر ديقه آل ساخلا كى سنه
سۆزوم وار . " سورا دئدى :

من یاغلی چۆچە ایمشه م

بیر تندیرده پیشه رمیشه م

کولبه سین نن قاچارمیشام

نئچه قاپی آچارمیشام

قورد قووب قاچارمیشام

سن بیه کیم سن منی ییپه سن ؟

باغ وار كى اودا ائله دوز بورا بنزیر . ایچرى گئشمه همی
بو تون بالیخ لار دیل آچیب دئییه جه لر " دیل توكه ن "
منم . قولاغ آسمى ییب دوز گنده جه سن باغین
دییینه . تور آتیب بالیغی توتماخ همی گینه
قاچاجاخرسان . بو باغدا دولودی داشا دؤنموش
آداملارینان . "

اوغلان گیریر باغا و گۆرور گول لر بوز کیمی دونسادا
گۆل لر و بولاخ لار دوم دورو آخیللار . ایش لری ده
دولودی قیزیل بالیغیننان. هامیسی دا آدام کیمی
دانیشیللار. اوغلان هئش بیر بالیغین سۆزونه باخمیر و
گند یر چیخیر لاپ باغین آخیرینا . تورى آتیر و " دیل
تۆکه ن " بالیغی توتان کیمی قره بولوت لار گۆی اوزون
توتوب هر یئری قره لد یلر . اوغلان باشلیر قاشماغا كى
گینه داش لار آدام اولوب دو شوللر دالیجا . آت دا
دورمور و گیریر باغا كى اوغلانى قورتارسین . اوغلان دا
آ تامینمه یین گۆرور و شا هین قصرینی . پاد یشا ها
خبر وئریلر كى اوغلان " دیل تۆکه ن بالیغی " دا
گتیریب دى .

شاها كى ائله بیر دونیالاری وئریب سن سۆینجه دن آز
قالیر چیچه یی چاتدی یا كى بالیخ دیله گلیر : " تئز
اول اوغلاننان قیزی آل له وئر كى یوبانسان دانیشماخ
یوخ دى . " شاه دا تئز قیزی چاغیریر و اونارین تویون
باشلیر . اوغلاننان قیز دا ئییللر ایچیللر مطلب لرینه چا
تیللار . *

•خوی روایتی / روایت انده ن : رحمتلی آنام " علویه خانیم " /
روایت تاریخی : ۱۳۵۵/۷/۲۹ (بو ناغیل ادبی دیل ده یوخ ، بلکه
نه جور د ئییلیب اوجور یازیلیب .)

چۆچە نین ناغیلی

بیرگون وارایدی، بیرگون یوخ ایدی.گونلرین بیرینده شاه
عابباسین دوربونونون ده، بیر قری نن قوجا
یاشیردی.قَری سَحَری کیشی سینه چۆچە یاپیردی کى
چۆچە پیشینجه ،تندیرین کولبه سیندن گۆتورلندی
قاشدی. قَری نین بیر آلی اولدی بیر آته یی. اوقاشدی
چۆچە قاشدی امما اونا چاتانمادی. چۆچە نى بیر قورد

سيرا آنلايىب قويونون تركينه يئنىر. آياقيني يئره قويوب قويماز، قويونون ديبينده بير قايى گۇرور. قاپيني آچاركن اوزونه بير باغ آچىلىر. باغا گيرهركن اورده ياتان سئويملى بير سس، اونو اؤزونه سارى چكىر. سسهكى ياخينلاشير بير قيز گۇرور. بير قيزكى گۇزه لليكده، اونون تايى و برابرى يوخايدى.

نئچه گون بير ليك ده اولاركن اوقدر اونلارلا خوش كئچيركى گونلرين ساىي- حسابى آللريندن چيخير. آنجاق بير گون قيز اوغلاندايىركى: «قصره قاييديب آتانا بو واقعه دن سؤز آچديقدان سونرا، پادشاهى و بوتون قوشونونى قوناق اولماق ايچون بو باغا گتيرهرسن. اوغلان قيزلا وداع لاشيب قصره قاييدير. جريانى كى شاها آچيب دئيير، شاه ائله فيكر ائلىركى اوغلونون باشينا هاواگليب. وزيردن تدبير ايستهير و اودا جوابدا دئيير: «شاهيم ساغ اولسون، منجه گرگ اونون اوردهيىنى سينديرمياق. او دئيهن كيمي گرگ ائله قوشوندان بير حصهسيىنى گۇتوروب صاباح ناھار اوستو قره داشين يانينا گئدهك. اگر اوغلانين سؤزو دوز چيخدى كى هئچ، اگر سؤزو دوز اولماسا اوندا بير زاد آلدن وئرمه ميشيك و آخشام كى اولدى ساراي دؤنهريك.» پادشاه وزيرين سؤزونو قبول ائله يير و صابا حكى گون هامى بير ليكده قره داشا سارى يولا دوشورلر. اوغلان نئچه كى دئميشدى، اوجورده اولور و هرزاد دوز چيخير. پادشاه گنديب باغداكى كوله فرنگى ده اوتورو و قيزى گۇرور كى جنته اوخشار باغدا قيزيل قابلارى دويوايله دولدوروب لشكرى دويونجا ئيديردير. نهايتده ده قيزيل بشقابلارى اونلار باغيشلاير. پادشاه بو عالمه حيران ايدى كى گۆى دن آسلانميش بير ألما گۇرور. أل آتيب آلمانى توتماق ايستهركن، ألما گۆيه گندير. قيز شاها دئيير: «سيز زحمت چكه بين. ألينيزى يوموب آچساز، اووجوزدا گۆره رسيز»

پادشاه بو ايش دن چوخ حظ ائلهييب آخشاما ياخين، وزيرى ده گۇتوروب لشكرله بيرليكده ساراي قاييديرلار. أما اوغلان قالير قيزين يانيندا. بير گون كى اوغلان باشيني قيزين ديزى اوسته قويوب ياتميشدى، او واخت آيىلىركى گۇرور بير چؤلده يالقيز- يالقيز اوزانييدى. نه قيزدان خبر وار نه باغدان. آنجاق بير مکتوب باشى اوسته گۇرونور. مکتوبا باخاركن قيزين خطيني تانىير. گۇرور

ايلان گۇردو بونون سؤزلرين نن قان ايبى گلير و اونويئمه سه ياخچى دى. چؤچه گينه دوشدى يولا وگئتىدى. يئتيشدى بير تولكويه. تولكو گۇردى گئشمه لى تيكه ديبى و ايسته دى اونى ييبه كى چؤچه دئدى:

من ياغلى چؤچه ايمشه م / بير تنديرده پيشه رميشه م / كولبه سين نن قاچارميشام / نئچه قايى آچارميشام / قورد قووب قاچارميشام / ايلان گۇروب جوشارميشام / سن بيه كيم سن منى ييبه سن؟

تولكو گۇردى چؤچه قره قورخو گلمه يى نن ايستير اؤزونو قورتارا كى دئدى: " قوجالميشام و قوجاليق اؤزوده بير دد دى بالا دا، ياخينا گل اوتو ديليمين اوجوندا كى گۇروم نه دئىي سن. قولاخلاريم بو گونلر ياخچى ائشيتيمير." چؤچه ده آللانيب چيخنجا اونون ديلي اوجونا، تولكو ده ديلي نى آغزينا چكىب، لڈ دئى نن اونى چئيني ييب اودور.

خوى روايتى - ٥٨/١١/٢١

روايت ائده ن: رحمتليك آنام علويه خانيم

پادشاهين كيچيك اوغلو

بير گون وارايدى، بير گون يوخايدى، آلاھدان سئواى هئش كيم يوخايدى. گونلرين بير گونونده بير پادشاه وارايدى كى اونون اوچ اوغلو وار ايدى. بير گون ايستهير اونلارين اوجونوده ائولنديرسين. كيملىرى اونلارلا آلماق ايچون فيكره دوشور. بونا گۆره ده وزير- وكيلى خبر ائله ييب اونلارى ييغير باشينا. هامى ليقلا بو نتيجه يه يئتيرير لركى شهرين قيزلاريني بير يئره ييغب اوغلانلارين آلينه بير تيركمان وئره لر. هر اوغلان بير اوخ آتاراق او اوخ هرھانسي قيزين آياقى اؤنونده دايانيرسا او قيز اونون اولار.

اول ده بؤيوك اوغلان بير اوخ آتدى و بئله ليكله وزيرين قيزى اونون اولدى. وسط اوغلان دا وكيلىن قيزين بلله ييب اوخونو آتير. قالير كيچيك اوغلان. كيچيك اوغلان كى اوخونو آتير ده بير بير قره داشا و هامى ناراحات اولور. نئچه گون كئچير و اوغلان اؤز طالعيىنى دوشونهركن قره داشا ياخينلاشير. قره داشى يئریندهن دبه رتمك ايستهينده، گۇرور اونون آلتيندا قويو وار. بو ايشده بير

اوغلان دئيبير: «آلا هين امرى و پيغمبرين شرعىنن سنین قیزین لا ائولنمک ایستیرهم». شاه دئيبير: - «سۆزوم یوخ. آما منیم ده بیر شرطیم وار. اودا بوکی فلان یئرده بیر قصاب کیشی وارکی اونون سیرینی ایندییه جان کیمسه بيلمه ییب. اگر قیزی ایسته سن گرکدیرکی او کیشینی تاپیپ سیرینی منه دئییه سن. اوغلاندا قبول ائله ییب یولا دوشمک ایسته ییر. گیزلتدیگی بۆرکی، خالچانی

قمچی نی تاپیپ و حضرت سلیمان عشقیله «منی قصاب کیشی نین یانینا قوی.» دئییب اۆزونو قصاب کیشی نین توکانیندا گۆرور. بۆرک باشیندا اولدوغو ایچون ده، کیمسه اونو گۆرمه ییر. قمچی له خالچانی گیزله دندن سونرا بۆرکونو جیبینه قویوب قصابلا راست لاشیر. قصاب اوندان نه ایسته دی یینی سوروشاندان سونرا، پادشاهین اوغلو دئدی: «من ات آماغا گلمه میشم. غریب اولدوغوم ایچون بو گئجه نی سنه قوناق اولماق ایستیرهم.» قصاب کیشی اونون سۆزونو یئره سالمادی و اونو قوناق آپاریب چوخ حرمت ائله دی. پادشاهین اوغلو آما دۆزمه ییب حقیقتی بوسبوتون آچدی و دئدی. قصاب کیشی اوزونو اونا توتوب دئدی: «منیم سیریمی بيلمه سن یاخشی دی. منیم سیریمی آنلاماقلا اۆلمه یین بیردی. ایگیت لی یه ن یازیقین گل سین. سحرکی اولدی دورگت بیرده بویانا دولانما». پادشاهین اوغلو باشلادی آندا- قسمة کی حتمن گرگ من سنین سیرینی بيلمه. اوقدر یالوار- یاخار ائله دی کی آخیر دا قصاب آیاغا قالخیب ایشقبا دان قیرخ کلید چیخارتدی و پادشاهین اوغلونو بیر سالونا آپاردی کی اوردا قیرخ قاپی واریدی. قاپی لاری کی بیر- بیر آچیردی هره سینده بیر آدامین سوموکلری گۆرونوردی. قصاب دئدی: «بونلاردا سنین کیمی منیم سیریمی بيلمک ایستیردیلر. آما هامیسینی اۆلدورموشم. سیریمی سنه دانیشاجام آما آنلایاندان سونرا، سنی ده بونلارکیمی اۆلدوره جه یم. منیم سیریم بئله دیر، قولاق آس!»

من عم قیزیم لا ائولنیب اۆزومو چوخ خوشبخت بیلیردیم. آما بیر گئجه کی یوخوددان آییلدیم، گۆردوم او یانیمدا دئییل. بیر آز کی کئچدی گۆردوم گلدی. هاردا اولدوغون

قیزیازیب کی: «اگر منی سئویب آلاماق ایسته سن، گرک کی دمیردن بیر جوت چاریق گئییب دمیر چلیک له منیم دالیمجا گزه سن. هازمان اونلار داغیلسالار، اوندان من سنی نم سنده منیم». اوغلان کور- پئشمان یولادوشوب سفیل- سرگردان دولانارکن یولدا اوچ دئوگۆرور. دئولر بیر- بیرلری ایله دئیشیردیلر. اوغلان ایشین نه اولدوسوندان باش آچماق ایچون یاخینا گئدیر. بیر دئيبير: «دده میزدن بیزه اوچ شئی قالیب دی. خالچا، قمچی و بیر دانا بۆرک. اونلاری بۆلوشدورمک ایچون سۆزوموز چیخیب. اگر بۆرکو باشینا قویوب خالچا دا اوتوراسان قمچی نی چیپاراق ووراسان حضرت سلیمان عشقیله اوسنی ها را دئسه ن آپارار». پادشاهین اوغلو واختی غنیمت بیلپ اونلارا دئيبير: «بو کی بیرزاد دئییل. من اوچ دانا داش آتاچام. کیمسه او داشلاری تاپیپ گتیره بیلسه، بونلارین هامیسی اونون اولاجاق. دئولر اونون سۆزونه باخیب داشلارین داليجا دابا نا قوت گۆتورله نیرلر. اونلار قاچیب داشلاری تاپانجان، پادشاهین اوغلو بۆرکو باشینا قویوب قمچی آلدی خالچا دا اوتورور و دئيبير: «حضرت سلیمان عشقی له سئوگیلیم یانینا گئتمک ایسته ییرم.» پادشاهین اوغلو گۆزونو یوموب آچانا قدر اۆزونو بیر باغدا گۆرور و قیز اونو اورادا گۆرمک ده تعجب دن بارماغینی دیشله ییر.

آنچاق بیر سۆز دئییه ن میر و اوغلان ایله شنلیک ده ای لنجه ده اولور تا کی بیرگون، قیزین ندیمه لریندن بیرى، شیطانلیق اندیب قیزین شاه باباسینا اونون بیر اوغلانلا گون کئچیرمه سینی سؤیله ییر.

شاه ائشیده رکن دستور وئیرر اوغلانی توتوب اونون یانینا گتیر سینلر. شاه دئيبير: «سنین بوردا نه ایشین وار؟»

Seyfəddin Dağlının "Kəcil qapısı" romanında Cənubi Azərbaycan məişətindəki qüsurların bədii inikası

سیف الدین داغلینین «گجیل قاپی سی» رومانیندا ج. آذربایجان معیشتینده کی قوصورلارین
بدیعی اینعیگاسی

ساکیبه علی عسگرووا

Sakiba Ələsgərova

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, əməkdar
müəllim

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti,

اؤز باخیش بوجاغیندان موشاهیدده ائدرک تنقید و ایفشا ائتمیشدیر. اوزون ایللر «کیرپی» کیمی ساتیریک و سون درجه مەشور اولان، سئچیلن ژورنالیین رئداکسییا هئیتینه رهبرلیک ائتمک آسان مسئله دئییل. حیاتدا باش وئرن نقصانلاری ائتیک ایده آلی گؤزله یه رک تنقید ائتمک، گولوش هدفینه چئویرمک س. داغلی تفککورونه ایستیناد ائدیردی، دایما آلقیشلانیردی. اونون «گجیل قاپی سی»، «وئرگول آغا نؤقطة لروو» رومانلاری کومینیزمه و رئال حادثه لرین بدیعی عکسینه گؤره ایللردیر اوخوجو کوتله سی طرفیندن اوخونور و مثبت قارشیلانیر. ایللردیر روسییا و ایران آراسیندا پایلاشیلان آذربایجانین جنوب حیصه سی فارسلا رین و اونلارین ال آلتی سینا چئوریلن بیر قیسم آذربایجانلینین نامردلییین نتیجه سینده چوخ عذابلارا سینه گیر .

جنوب مؤوضوسوندا یازانلار اونو «طالع یوکلر جنوب مؤوضوسو» کیمی آدلانديرير. بو مؤوضو ۱۸۱۳-جو ایلدهن بری آکتوال دیر، آکتوال اولاراق دا قالیر. س. داغلی ساتیریک یازیچی اولماسینا باخمایارق، اونون جنوب مؤوضوسوندا یازدیغی اثرلر اجتماعی-سیاسی مضمونلودور. «مشعل»، «قیزیل مئدال»، «عظیم کیشینین بایراغی»، بئکار ممد علی، «آلله قولو» کیمی اورینال تصویر مضمونلو حکایه لری اوخوناق لیدیر و هر بیرى آیریلیقدا درین معنا کسب ائدیر. جنوبی آذربایجاندا موختلیف واختلاردا باش وئرن دئموکراتیک حرکات بو و یا دیگر شکلده س. داغلی یارادیجیلیغیندا دا بدیعی عکسینی تاپیر. صلحه، آزادلیق اوغروندا موباریزه، واحد وطن ایدئاسی، نیسگیل، کدر، نیفرت کیمی مؤوضولار یازیچینین قلمینده آیری-آیری اثرلرین آپاریجی ایستیقامتینه چئوریلیر جنوب مؤوضوسونا یؤنه لن صنعتکارلارین

سیف الدین داغلینین آدی چکیلنده یادیمدا آغاصفانین آشاغیداکى سؤزلری دوشور. «اونون قلم توتان بارماقلاری دویون-دویون ایدی. ایللر بویو بو دویونلو بارماقلاری موشاهیدده ائتمیشدیم و اونلار حسد آپارمیشدیم.....»^(۸۵). دوغرودان دا، ایللرین زحمتی ایله اورتایا قیمتلی اثرلر قویان یارادیجی اینسانلارین قابارلی، دویونلو بارماقلارینا حسد آپارلمالیدی. «مشعل»، «قیزیل مئدال»، بئکار ممد علی، «آلله قولو»، «عظیم کیشینین بایراغی»، «تورکیه نوئللاری»، «آبستلی آغسایتدالیر»، «گجیل قاپی سی» و س. کیمی اوخوناقلی، دوشوندوروجو اثرلر اورتایا قویان او بارماقلار نیه ده حسد آپاریلماسین؟ سیف الدین داغلینی «سؤزونون یئرینی بیلن آدام» کیمی تانییردی. ۲۰-جی عصر آذربایجان ساتیرا مکتبیین گؤرکملی نماینده سی اولان س. داغلی یارادیجیلیغی اؤزونمخصوص لوغو ایله چوخ قلم صاحب لریندن سئچیلیر. او، ساتیرانین موختلیف فورمالاریندان مهارتله ایستیفاده ائتمیش، جمعیتده اولان نقصانلاری

اونونلا ياشايرسان. بوش خياباندا سويوقدان موقووا
كىمى دونان فائتونلار، اونلارين مورگولهين
سوروجولرى، يئرالتى انبارلارين پيللكنلرينين ديبينده
بىر-بىرينه سيغينيب ديشلرى شاققىلدايان يارييوخولو
يوردسوز اوشاقلارين رئال تصويرى خالقين حياتينين
دهشتلرينى عكس اتتديرير.

يازيچى طبيعتين ياتيشيني بئله تصوير اندركن مزار
رؤياسى ايچينده درين خيالا دالماق
دوشونجه سينده دير .

يازيچى ندىن اثريني «كجىل قاپىسى» آدلانديرىب؟
گجىل قاپىسى تېرىزين شىماليندا بؤيوك محله لردن
بىرىدير. بورادا كاسىب عائله لر ياشاير. محله ده بىر
اوزدهن ايراق عمومخانا وار، تېرىزه اونو «جىنداخانا»
آدلانديرىرلار. اورايا دوشمه يه مجبور اولان، سوروكلن
۲۵-۲۰ ياشدا آرتىق ياشلانان قادينلارين چكديى
عذاب-اذيتى، ايستمدىي حياتى ياشاماسى،
كؤمكسىزلىك، ايمكانسىزلىق، دؤولت ايداره لرينده كى
مأمورلارين اؤزباشنالىغي بو قادينلارين حياتيني
جهنمه دؤندره ن حياسىزلىقلارى س. داغلى طرفيندن
رئال شكيل ده تصوير اولونوب. هر گون همين
مرتبايريم ائوده ن ضعيف قوال صداسى ايله يانيقلى
نغمه اوخونور :

گجىل قاپىسىندا خانيم كؤلگه سى،

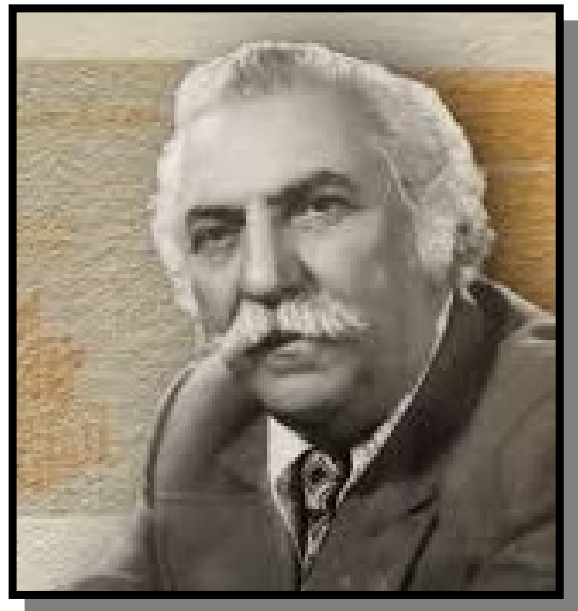
خومار گؤز لرينده قارا سورمه سى،

قويما گلدى يئنه آزان رئيسى،

كؤرپه جيراندى، قوزو، جىندا قىزى،

آليشىدى-ياندى اؤزو، جىندا قىزى .

يازيچى ماهنينين اوخونماسيني جان وئره ن
خسته نينين اينله مه سينه بنزه دير. بىر تيكه چؤرك
اوجباتيندان بو نغمه نى اوخويان قادينيني آغلار ناله سى
دينله يه نى موتاثير اندير. يازيچينين تېرىزلى دوستو اونا
دئير كى، بورادا تزه موسيقى و ماهنيلارين اكثرى
جىنداخانالاردان چيخير. بو دا تېرىزين ۲۰-جى
عصرين اوللرينده نه وضعيت ده اولدوغونين ثبوتدور.
مخصوصى موسيقى موسسه سى يوخ دور.

قلى «بوتؤو آذربايجان» دوشونجه سى ايله دولو ايدى،
اونلار اوركلرينى، دوشونجه لرينى بديعى نمونه لره
تؤكوردو. س. رستم «جنوبلا نفس آليردى»، شهر يار، م.
ايراهيموو، اوردوبادى، م. گولگون، ب. آزروجلو، ع.
توده، ج. بيللورى، ع. ممدخانلى و ب.

ياراديجىليغيندا جنوب مؤوضوسو آپاريچى ايدى. س.
داغلى ياراديجىليغيندا بو مؤوضونون ايشله نمه سى،
خالقين حياتينين آيدىن - هر نقطه سينه قدر
ايژه نمه سى وطن حسرتى ايله باغلى ايدى. تېرىزين
آيرى-آيرى فصيللرده آلدىغى گؤزل منزه نين
تصويريني اوخودوقجا اؤزونو اورادا حيسس انديرسن.
«گجىل قاپىسى» ائله تېرىزين قيشينين تصويرى ايله
باشلاير: «تېرىزين قيشى قشنگ اولور. ساكيت،
كولكسىز گونلرده نهنگ يئلكن كىمى شهر اوزرينده
تيتريه ن بوز سما، قوينوندا آغ كپنكلر تك اوچوشان
قار دنجىكلرى آلتيندا انسان خوش يونگوللو ك حيسس
ائدير» (۱، ۱۸۳). يازيچى قيشين تصويريني ائله وئير
كى، اثرى قارين، بوزون اوستونده اوتوروب اوخوسان دا،
اوشومرسن. اثرده «حياتين ايچى» بوتون اينجه ليكلرونه
قدر آچيلير، يازيچى اؤز تصويرلرى ايله سنين زامان
يولداشينا چئوريلير. تصويرلر چوخ جانليدير، سانكى

شخصی منافعلری نامینه «عمومخانالار» یۇئلدير، چامورا باتيريرديلار. كوشورين ده، اولكرين ده بدخت اولماسى بو شخصلرين قوصورودور. يازيچينين اثريندهكى اوبرازلار عموميلشديريلميش سعجيه داشييير. اثرده تكجه احتيراص دوشگونلرينين، صاحبسيز كۇرپهلرين، عمومخانالاردا حياتى محو اولان قادينلارين طالعيى دئييل، اينقيلابى قوهلرين، خالق معنوياتينى تمثيل ائدن اينسانلارين دا طالعيى بديعى تصويرينى تاپيب. اثرده اوبرازلارين باشينا گلن قورخولو حادثه لر جانلى شكيل ده وئريلي: «... حاجى آرتيق جدى موشتريلرين يولوندان گۇزونو چكيب اؤز گئجه قوناقلاريني گۇزليدكه ده، دوكانا برک-برک چادرايا بورونموش بير قادين گيردى....

قوجا سولو گۇزلرينى اوغرون-اوغرون آج، يوردسوز، يئتم قيزا ديكدى....» (۱، ۱۹۶). بو همين قوجا ايدى كى، هامى اونا حاجى دئيردى، اؤزو ده كۇرپه، صاحبسيز قيزلارى ائوينه، دوكانينا گتيرير، ناموسونا توخونور، بير نئچه گون ائوينده ايشلهدير، سونرا قوورودو، موناسيب فورست آختاير، يئنى كۇرپه شيكارلار توتوردو. بئله كۇرپه قيزلاردان بيرى ده حاجينين حيطينده كيرايينيشين قالان سوجونون قيزى كوشور ايدى. آناسى اؤلموش، اؤكسوز قالميش بو قيز ائو ايشلرينى گۇرور، آخشاملار آتاسينين يولونو گۇزلييردى. كوشورين ضعيف جهتينى بيلن حاجى اونون قلبينين كۇورك حيسسلرينه توخونور، رحمتليك آناسينى تئز-تئز قيزينين يادين ساليير، ياراسينين كۇزونو قوپايريدى. اوسته ليك كورينى قيزا اووخالادان قوجا اورينده ايرنج پلانىنى نئجه يئرینه يئتيرجينى دوشونوردو. حدى-بولوغا چاتمايان بالاجا قيز ايسه هئچ نه باشا دوشمه يرك اوزانميش قوجانين خسته درى سينه باخير، تابوتا قويولموش آناسينين اؤلو رنگينى خاطرلا ياراق هۇنكور-هۇنكور آغلایيردى

اثرده باش وئرن حادثه لرین مکانی چوخ گئيشدير. دئمك اولار كى، ايرانين، خصوصيله جنوبى آذربايجانين هر دۇنگه سينده، هر كوچه سينده بونا بنزر توكورپديجى

بو جينداخانالاردا چوخ حادثه لر اولور، بونا اويغون موسيقيلر يارانير. «جيندا قيزى» ماهنى سينين تاريخچه سى ده «گجيل قاپىسى» اثرينين مؤوضو و مضمونونو احاطه ائدير. يازيچى و دوستو گجيل قاپى سيندان چيخاركن يازيچى ائله بيل يونگوللشير. باش خيابانا طرف يوللان دوستلار دوشونورلر كى، آيين اوزونو اؤرتن بولود پارچاسى سوووشوب، اطراف آيدىنلاشيپ، سما پارلاق اولدوزلارلا بزنيپ، ائوده ايسه اولنارى «جيندا قيزى» نين قملى سرگودشتى گۇزلييردى. «احتياجين اوزو قارا اولسون، گۇر او، اينسانلارين باشينا نه مصيبتلر گتيرير» (۱، ۱۸۶).

ادبياتيميزين بير مدت آپاريجى مؤوضوسو اولان جنوب دردى ميللتيميزين معنوى جهتدن توپلانماسى اوچون بۇيوك دستك اولدو. شيمالى آذربايجاندا روس سياستى، جنوبى آذربايجاندا فارس شووينيزمينين «آت اويناتماسى» خالقيميزى سايسيز مصيبتلره موينلا ائتدى. نامردلر وطنيميزى ايكي يئره پارچالادى. خالقين طالعيى آغيرلاشدى، ياشامى جهنمه دۇندو. گۇركملى آذربايجان يازيچى سى م. ابراهيموو يازيردى: «حيات موشاهيده سينين وئردى ماتئريالى بديعى جهتدن تشكيل ائتمك بۇيوك شرطدير، سنتكارليغين چوخ موهوم طلبيدير. رومانچينين امىي گۇزل و ايشيqli ساراي تيكن معمارين اميينه چوخ بنزيير» (۲، ۱۹۵). س. داغلى «گجيل قاپىسى» رومانينى ۳ ايلده ۱۹۵۸-۱۹۵۶-جى ايللرده يازيب. باكيذا «آذربايجان» ژورناليندا نشر اولونوب. اثرده جنوبى آذربايجان خالقينين حياتيندا باش وئرن عييجرليكلر يازيچى طرفيندن اوستاليقلا قلمه آليشميش، همين موحيط اولدوغو كيمى روماندا بديعى اينيكاسينى تاپميشدير. جنوبدا وار-دؤولت حريصى اولان مأمورلار بئله خالقين اوزرينه قارا بولود كيمى چؤكموشدو. اولنارين منطيقى شخصى استراحتلرينه، كئف مجلسلرينه يۇنه ليك ايستيقامت آليردى. ناموس، عار، اوتانچ حيسى اولمايان بو شخصلر آز ياشلى، كۇرپه قيزلارى بير آن بئله دوشونمه دن اؤز

ياتيريلميش تبريز اينقيلابينين اهميتي «گجیل قاپی‌سی» مؤلفینى دریندن دوشوندوروردو» (۳، ۷۳). اؤدر سورگونده اولارکن کبیری ایله تانیش اولور. اؤدرین تحصیلی آلمادیغینی اؤیره‌نن کبیری هر گون اونا بیر حرف اؤیره‌دیر و همین حرفین آرخاسیندا اولان بوتؤو بیر عالمی اونا باشا سالیردی. مثلاً، «الیف»ی کئچهنده آذربایجان، آراز، آزادلیق حاقیندا دانیشیر، «بئی»ی اؤیره‌ندنه بابکی، «سئی»ی اؤیره‌ندنه ستارخان خايطرلاير و س. سوندا اونا دئير يازيلماليدير: «مشروطه»، بو معلمينين کمالا سياسی وضعيتی ایدی. اؤدرین ان بؤيوک آرزوسو تبریزه گليب کوشوری قورتارماق ایدی. کوشور ایسه بالاجا قیزی اولکر اوچون جینداخانادان چیخا بيلمیردی. مقصدی کؤرپه قیزی اونو بدبخت ائدن اینسانلارین الیندن قورتارماق ایدی. بو اومیدی بوشا چیخاندا اؤز حیاتینا قصد ائدیر. اثرده وئرلن ماهنیلاردا اؤولاد سئوگی‌سی، آنا حسرتی، یئتیم‌لیک آجی‌سی، نیسگیل، اؤلوم، خیانت و س. کیمی ایستیلیمه‌ین حیسیسلر وار :

بو چاناخ قاندى، قاندى، جیندا قیزی !

آلیشدی ياندى، ياندى جیندا قیزی! (۳، ۷۵)

اثری اوخودوقجا اینساندا همین دؤور جنوبی آذربایجان حیاتینا، اجتماعی قورولوشونون تۇرتدییی قوصورلارا قارشى نیفرت حیسیسی یارانیر. اؤلکه‌میزین، خالقیمیزین بیر پارچاسی اولان جنوبی آذربایجاندا

منظره‌لر وار ایدی. عصرین اولینده یازیچی ایله تبریز کوچه‌لرینی گزن، جینداخانا خارابالیغیندان یوکسه‌لن بیر ماهنینی ائشیدن و همین ماهنینین یارانما تاریخینی یازیچیا دانیشان تبریزی ضیالینین قملی حکایه‌سی اثرین اساس مضمونونو تشکیل ائدیر. اثرده شورگؤزلوک، آجگؤزلوک، شهوت حریص‌لیگی، ناموس سوزلوق، غیرت‌سیزلیک یازیچی قلمی ایله ایکراھلا تصویر اولونور، کوتله‌نین محاکیمه‌سینه چیخاریلیر: «اون ایکی یاشلی اوشاغا مئیل سالمیش آلتمش یاشلی بو قوجانین داخیلی ده گؤرونوشو قدر ایرنج ایدی...» (۱، ۷۲). دارا دوشه‌نده آناسینی، دای‌سی اوغلو اؤدری هارایا چاغیران ۱۲ یاشلی کوشورین باشقا گومان یئری یوخ ایدی. آنا اؤلموشدو، آنا معنوی و فیزیکی جهتدن چوخ گوج‌سوز ایدی. اؤدری ده «کوره‌ن آژان» آدلانديريلان «آقای رئیس» حبس ائتدیرمیشدی. کوشور آرخاسیز ایدی. اؤدری حاجینین کؤمک‌لیگی ایله کوره‌ن آژان سورگونه گؤندردییی گوندن کؤمک‌سیز قالان، آنالیغیندان الی تومنه‌نه ساتین آلینان بو زاوللی قیز قیرمیزی فنرلی، آبی رنگلی قاپی‌سی اولان کئچی بالاسینین جینداخاناسینا دوشدو. بورا ائله چیرکاب ایدی کی، کوشوری بوردان چیخارتماغا هئچ کیمین گوجو چاتمازدی. اؤدر ده بو کوره‌ن آژانین قوربانى اولموشدو. کاسیب اینسانین بوتون گوجونو موحیط الیندن آلیردی. بوتون بونلار آزمایش کیمی آروپالی آژانلار اؤدرین مملکتینین وار-دؤولتینی تالاییب خاریجه داشیییر، مینرله وطن اؤولادی آج، چیلپاق قالیر .

تبریزده، اردبیلده، زنجاندا و باشقا آذربایجان اراضیلرینده باش وئرن و قددارجاسینا یاتیریلان اینقیلابلار و اونلارین اهمیتینی دوشونن س. داغلی «گجیل قاپی‌سی» رومانیندا دفعه‌لرله بو مسئله‌یه توخونموش، خالقینی اوپانیشا دعوت ائتمیشدی .

«جمعی بیرجه ایل عؤمور سورمه‌سینه باخمایارق، ۱۹۴۵-جی ایل دئکابری ۲۱-ده قالیب گلیمیش و ۱۹۴۶-۶-ایلین عینی واختیندا سلاح و قان گوجونه

آچیق لیغی ایله ایشلنسه ایدی، داها ماراق لی اولاردی. جاهاڭ خانیمدان اولکره قالان میراث مسئله سینین ده اوستونون باغلانماسی، عدلیه رهبرلینین نامردلیگی ده اوخوجونو دوشوندورور: مثلاً، بو مسئله آچیقلیغا قووشسا ایدی، یاخشی اولاردی و س. قوئرناتور معمالی اؤلومو اولان جاهاڭ خانیمین جواهرات ساخلادیغی ساندیغی امنیه، عدلیه ایله بولوشه بیلیمیر. آخیردا فرمانده (یعنی قوئرناتور) قالیب گلیر.

وصیتنامه سی ایسه نظره آلینمیر. چوخ آچیق لی بیر حیات. ائله بیر باتاقلیق کی، ایچری سیندن چیخماق موشکول ایشدیر .

«بدیخت آنا و بالا (کوشور و قیزی اولکر) رئیس خانیمین

آغیر شاپالاقلاری، سؤیوشلری آلتیندا یئنه گئریه، بیر آن اول چیخیب همیشه لیک ترک ائتمک ایستدیکلری کؤهنه باتاقلیغا یوورالاندیلار» (۱، ۳۳۴).

گوجلو تنقیدچی یاشار قارایئو یازیردی: «... لاکین قوتلی اینسان ایدئاسی استثناسیز اولاراق هر اثرده اولمالیدیر» (۴، ۹). س. داغلینین «گجیل قابی سی» اثرینده گوجلو اینسان کاراکترلری وار، آنجاق حیات اولنلارین هره سیننی بیر طرفه سووورور. کبیری زینداندان اؤلور. جاهاڭ خانیم کیمی گوجلو بیر ارباب هیککه سیندن جینداخانایا گلیر، اؤزو-اؤزونو اؤلدورور، آلچالماغا دؤزه بیلیمیر و س. اثری اوخویارکن اوخوماق احتیاسی ضعیفلمیر، اوپرازلارین طالعی، اوخوجونو دوشوندورور. بو س. داغلی اوره یینین، تفککورونون، قبارلی بارماقلارینین گوجودور .

Ədəbiyyat

1.S. Dağlı Məşəl yanır. Bakı, 1985

2.M. İbrahimov. Xəqlilik və realizm cəbhəsindən. Bakı, 1958

3.S. Hüseynova. Bədii nəsrin tarixi və müasir gerçəklik. Bakı, 2017

4. Y. Qarayev. Ədəbi üfiqlər. Bakı, 1985

قارداش و باجیلاریمیزین چکدییی ایشگه نجه بییزی دوشونمه یه، اورادا باش وئرمیش اینقیلا بلاری دستکله مه یه وادار ائدیر. اثر اجتماعی-سیاسی مضمونلو بیر اثر دئییل. آنجاق عذاب چکن بیر کورتبیی کوتله نین یاواش-یاواش اویانیشینین تصویری اوخوجودا موئیت تصورات یارادیر. خصوصاً اؤدرین اینقیلابی قوه لرله علاقه یه گیرمه سی ایناندریجیدیر. اؤدر بیبی سی قیزی نی دا آختاریر، آنجاق تاپا بیلیمیر. بو، اونون گوناھی دئییل. اثرده رئال حادثه لر عکس اولوندوغونا گؤره یازچی باشقا بیر مضمون ختتی آچمیر. اؤدر معنوی جهت دن ضعیف دئییل. آنجاق جنوب دا خالقین گوزرائینین آغیر وضعیت ده اولماسی حیاتین هر ساحه سینده منفی تأثیر گؤستریر.

عمومخانالارین یارانما و گئنیشله نمه سببلری ده بو پروبلئمله باغلیدیر. اثرده موئیت قهره مانلار وار، قوتلی اینسانلار وار، اما چوخ دئییل، چونکی حیاتین اؤزو بو شکیل ده دیر. رئال حیات صحنه لری او قدر جانلی، اولدوغو کیمی تصویر اولونوب کی، اثری الیندن یئره قویماق ایسته میرسن، بعضا عیجری لیکلردن ایره نیرسن. آنجاق بو اثری اوخوماق احتیاسینی آزالتمیر .

اثرده حیاتین ایچری سینده اولان، آنجاق قبول ائدیلمه یه ن مسئله لر دن بیر ی اؤلنلرین، البته، کاسیبلارین هئچ بیرینین اؤلومونون دؤولت ایداره لری، خصوصاً عدلیه ایداره سی طرفیندن آراشدیریلما ماسیدیر. جاهاڭ خانیمین اؤلوم سببی تام

مختصری از نامهای تحریف شده

آذربایجان

(این فقط گوشه‌ای از هزاران هزار اسامی تحریف شده شهرها روستاها و کوههای آذربایجان است):

۱. خیاو - مشکین شهر
۲. ساولان - سبلان
۳. قاراآغاچ - قدس
۴. سرایسکند - هشترو
۵. توفارقان - آذرشهر
۶. اوجان - بستان آباد
۷. کوچ کندی - پارساباد (مرکز محال موغان).
۸. آجی چای - تلخه رود
۹. آراز - ارس
۱۰. ساوالان - سبلان
۱۱. ساری قایا - سارقیه
۱۲. میدان چایی - مهران رود
۱۳. قیزیل اوزن - سفید رود
۱۴. قارا گؤل - سیاه استخر
۱۵. سو باتان - تازه ده
۱۶. قالاچیک - عزیز آباد
۱۷. باخچاجیق - سردارآباد
۱۸. قاراخاچ - علی آباد
۱۹. ساووج - ساوه
۲۰. تورکان اووا - فرزانه آباد
۲۱. قاراوول داغی - شیرکوه
۲۲. میشو - میشاب
۲۳. آخما قایا - اخمقیه
۲۴. جیرانلی - جاریحانی
۲۵. اسکی شهر - اسک شهر
۲۶. باش بولاچ - سرچشمه
۲۷. قره سو - سیه چشمه
۲۸. کیوی - کوثر
۲۹. قره تپه - سیاه کوه
۳۰. کؤشک سارای - کشکسرای
۳۱. گون دوغان - کندوان
۳۲. داش آتان - دانش آباد
۳۳. یام - پیام
۳۴. هلاکو - هرزند
۳۵. انه مه - انانق
۳۶. گلن بی - گل انبر
۳۷. قازان خان - غازیان
۳۸. طارم - آب بر
۳۹. زنگان - زنجان
۴۰. قافلاننتی - قافلانکوه
۴۱. حاجی بی کندی - حاجی بکنده
۴۲. گوووز کندی - گاوخس
۴۳. ملک کندی - ملکان
۴۴. کجوار - کجاآباد
۴۵. تیکان تپه - تکاب
۴۶. سایین قالا - شاهین دژ
۴۷. سویوق بولاچ - مهاباد
۴۸. خانا - پیرانشهر
۴۹. ساری داش - سردشت
۵۰. عربلر - پلدشت
۵۱. اوچ نووا - اشنویه
۵۲. قاراعینی - سیه چشم
۵۳. اورمو - رضائیه و ارومیه
۵۴. گروس - بیجار
۵۵. قویون داغی - کبودان
۵۶. ائششک داغی - جزیره آشک
۵۷. جیغاتای چای - زرینه رود
۵۸. دیلمقان یا سلماس - شاپور
۵۹. تاتائو چای - سیمینه رود
۶۰. قوشاچای - میاندوآب
۶۱. قادار چای - قادر رود
۶۲. یئددی گوژ - هفت چشمه
۶۳. داش دورگه - درگه سنگ
۶۴. دلمه - اسلام آباد
۶۵. قالالار - قلات
۶۶. سولدوز - نقده
۶۷. گوژ آیران - کوزه گران
۶۸. یراق دهنه - راهدانه
۶۹. خیل خانا - خلخانه
۷۰. شیطان اووا - طالقان

<https://t.me/yurdumuz1>

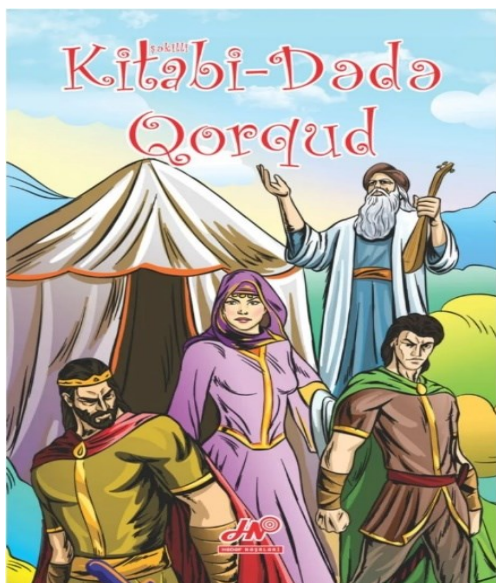
سیستىمى اصلىندە ھەر بىر آذربايجانلىق نىن وارلىغىنىن آيرىلماز ھېسىدۇر.

«كىتاب ددە قورقود» داستانى گىندىر مناسبتلىرىنى اۆزۈندە بىدىي شكىلدە عكس ائتدىر سۆز آيىدەسىدۇر. اونون بويلارىندا دىقت چكن اساس مقاملاردان بىرى دە عايلەدە جمعيتدە قادىنا مناسبت مسئلەدۇر. داستاندا قادىنا درىن حۇرمەت، آنا مقدسلىگى، آر - آرواد مناسبتلىرى، قادىننىن وظيفەلىرى اوقدر گۆزل تصوير ائىلەمىشدىركى، اوخوباركن خالقىمىزىن نىجە يوكسك معنوى دىرلە مالک اولدوغونا حئىران قالىرىق.

داستانىن مقدمەسىندە قادىنلارلا باغلى عكس اولونان فېكىرلر بوتۇلولوكدە تورك ئتنومدىتىنىن (ئتنو يعنى قوم) قادىنا مناسبتى كىمى ائلاشېلمالىدۇر. اثرده آنايا درىن حۇرمەت و احترام واردۇر. آنا، تانرىيا برابر بىر قووه سايىلىر، «آنا حاقى، تانرى حاقى» حىساب اولونور، آن حۇرمەتلى بىر مقامدا تصوير اولونان قادىنلارىن آن دىرلىسى و مقدسى يئىنەدە آنادىر. ائپوسدا (حماسەدە) آنايا - قادىنا چوخ يوكسك دىققت، حۇرمەت و احترام واردۇر. آنا اوبرازلارى وطن اوبرازلارى كىمى عمومىلەشدىرلىر. بوردا آنا، وطندىر، ناموسدور؛ آنانىن توخونولمازلىغى آن يوكسك زىروەدە دايانىر. بو توخونولمازلىغى تامىن ائتمك ايسە بىر اۋولادىن، ھەر بىر اوغوزلونون مقدس بورجودور.

تصادفى دئىيل كى، قازان خان، دۇيوشوندىن اوول دوشمىندىن اسىر اولموش آناسىنى ايستەيىر. «آنامى وئرىگىل مانا، ساواشمادان، اوروشمادان قايدايىمىز» - دئىر.

اوروز ايسە آناسىنىن ناموسو اوچون قىيما - قىيما

دەدە قورقود كىتابىندا قادىن حۇرمىتى

يازار: عمران وئردىف

كۆچۈرن: ماحمود دالغا

كىتاب ددە قورقود اىلك نۆۋبەدە ادبى - بىدىي اثردىر. بىر سىرا تارىخچىلر اونا ھەمدە قىمتلى تارىخى منبع كىمى دۇنە - دۇنە مراجعت ائدىرلر. اونلار حاقلى اولاراق بئلە بىر قطعى حوكم وئرمىشلر كى، «كىتاب ددە قورقود» آذربايجان توركلرىنىن يازىلى يادداشتىدۇر. گۆركملى تارىخچى عاليم ى. محمودافىن يازدىغى كىمى، بو قهرمانلىق داستانى آذربايجان خالقىنىن اصل تارىخىدۇر.

دوشمن آلى دىمەمىش و ساختالاشدىر يىلمامىش تارىخدىر. تصادفى دئىيل كى، اولو اۋندىرىمىز (رھبرىمىز) حىدر على يئف بو كىتابى «خالقىمىزىن آنا آيىدەسى» آلداندىرير و اونون حاقىندا دئىيردى: «بىزىم زنگىن تارىخىمىز، قدىم مدنيتىمىز و مىللى - معنوى دىرىمىز كىتاب ددە قورقود ائپوسىدا (حماسەسىندە) اۋز عكسىنى تاپمىشدىر...»

كىتاب ددە قورقود ھەمدە بىزىم ائتىكا (اخلاق) كىتابىمىزدىر، اخلاق كودىمىزدىر (سىمگەلرىمىزدىر). بۇيوكلرە حۇرمەت، آنا - آنايا محبت، ايمان، اعتقاد، ناموس، غىرت، عايلە، تورپاغا، وطنە صداقت، بو اينسانى كئفايتلر، معنوى مەزىتلر قورقود اۋولادلارىنىن قانىنا آنا سودو ايلە، آنا نفسى ايلە بىرلىكدە داخىل اولور و سون منزله قدر دە اونلارلا بىرلىكدە گئدىر.

ددە قورقود دونياسىندا كى مىللى دىرلر، ايسترەوتىپلر (كلشەلر)، (باسما قالىپ) رىتواللار (مراسم)

ئندىرلر، اونلار اۋلنە كىمى صادق قاليرلار. صداقتلى و جسور، فداكار مرددىلر. اونلاردا ات ميني، قىلىنچ چالير، ساغا - سولا قوشا ياي چكىر، اوو اوولايير، قوش قوشلايير، قورشاق توتور، دوشمنلە ساواشيلار. اۋز وطنلرى، سئوگىلىلرى، ارلرى، عايلەلرى، اوغرونلار جانلاريندان كئچمەيە هر آن حاضيردىلار.

مثلن، بورلاخاتون قارا قىلىنجىنى قورشايىب قىرخ اينجە بئلى قىزلا ارىنين و اوغلونون كۈمەگىنە گئدير، سئلجان خاتون قانتورالى ايله بيرلىكدە دوشمننين قوشونونو قىرىپ چاتير، بانوچىچك بئىركەلە ات چاپير، اوخ آتير، گولەشير، اون آلتى ايللىك حسرتە قاتلاشير. دلى دمرولون خاتونو اونون عوضينە اۋلمەيە راضى اولور، سگرەنين خاتونو اوندان سونرا ارە گئتمەيەجگىنە آند ايچير و آلاھىلار...

اوغوز ائلىندە قادىنلار يىككىر، آرزو و رايلىنە حۇرمەتلە ياناشىلير. قادىن قهرمانلار يئرى گلدېكجە اوغوز ايگيدلىرىنين نوقسانلارنى جىسارتلە اوزلىنە دئيب، اونلار اغىللى مصلحتلر وئىرلر. مثلن، قازان خاندان كوسوب گورجستانا كۈچمك ايستەين بكيە خاتونو «پادشاهلار تانرىنين گۈلگەسىدير، پادشاھا عاصى اولانين ايشى راست گلەم»، - دئىيە اغىللى مصلحت وئىر. دىرسە خانين حاللى اينجىمىش و عىصلنمىش ارىنى تمكىنلى سۇزلىرى ايله ساكىتلىشىدور. بورلا خاتون اۋز سۇزو ايله قازان خانا اينام وئىر، اونو دۇيوشە روحلاندىرير.

«كىتاب ددە قورقود» بويلارنىدا قادىننين بوجور اکتىولىگى، تنقىد، مصلحت و توصيەلرىنى نظره آلىنماسى اونون ايكىنجى پلاند(كىشىلردن سونرا) اولمادىغىنى گۇستىرير.

داستاندا قادىنلارنى زورلا ارە وئىلمەسى حاللارنى راست گلەمىرىك. اونلار آنجاق «گۇز آچىبان گۇردوگو و كۇنول وئىب سئودىگى» ايگيدلرە ارە گئدىرلر. دىقتى خصوصى جلب ائدن مقاملاردان بيرى بودور كى، ددە قورقود داستانلارنىدا قىزلار اونلار قالىب گلە بىلمەيىن، اۋزلىرىندىن داھا گوجلۇ اولمايان ايگيدلە كۇنول باغلايىب، عايلە قورمازلار.

دوغرانماسىنا راضى اولاراق بئلە سۇيلەيىر: «قوى منى، قادىن آنا، چنگەلە اوروسونلار، قوى ائىمدن چكىسىنلر، قارا قوورما ائتسىنلر، قىرخ بگ قىزىنين اۋنونه گتىرسىنلر. اونلار بير يئىدىگىندە سن ايكى يئىگل. سنى كافىرلر بىلمەسىنلر، دويماسىنلار. تا كىم ساسى دىنلى كافىرلر يىن دۇشەگىنە وارماياسان، سىغراغىن سورمەيەسن. آتام قازان ناموسونو سىنماياسان.»

«كىتاب ددە قورقود» داستانىدا اينسانلارنى حقوق و آزادلىقلارنى حۇمەتلە ياناشىلدىغىنى، اونلارنى شخصيتلر يىنە حۇرمەت و قايعى گۇستردىگىنى گۇرمەكديك. آسىلى اولمايلاق قادىنلار كىشىلرە برابر حقوقلار مالكدىلر.

ھامى كىمى قادىنلارنى دا حقوق و آزادلىقلارنى مدافىعە اولونور. بيرىنجى بويدان آيدىن اولور كى، قادىنلارنى تحقىر ائدىلمەسى باغىشلانماز قباحتىدور. اونو تۇرەدنلرە «قاتى غضب» اولونور.

تصادفى دئىيل كى، دىرسە خانين نۇكرلرى بوغاجىن قىدىنە دوراركن اونو يالاندان آغ بيرچكىلى قارىنين ساجىنى دارتماقدا، سرخوش وضعيتدە، ناموس سوزلوقدا، «گوناهلاندىريرلار.»

ياخشى بىلىرلر كى، مملكتدە قادىنلار قارشى جنائتلر چوخ آغىر جزا ايله سون بولور. ياخشى بىلىرلر كى، مملكتين باشچىسى باياندىرخان دويسا، بونا دوزمويەجك، گوناهكارلارنى آن آغىر شكىلدە جزالاندىراجاقدور.

بو، حقيقتدن، اۋلكەدە قادىنلارنى حقوق و آزادلىقلارنى، اونلارنى شخصيتلرىنى رسمى شكىلدە قوروندوغونو گۇستىرير.

اثرده قادىنلارنى ظريفلىگى شىرىن بير دىلە تصوير اولونور.

اونلار اۋز گۇزللىكلرى ايله بوتون گۇزللىكلرى اوستەلەيىرلر، «قاراگۇزلو، بورماساچلى، آللرى بىلەگىندىن خىنالى، سلوى بويلو، قاراساچلى، چاتماقاشلى، قوشابادام، سىغمايان دار آغىزلى» بو گۇزللر اۋز معنوى زنگىنلىكلرى ايله دە دىقتى جلب ائدىرلر. اونلار اۋلنە كىمى يولداشلىق و ھمپالىق

داستاندا قادینلارین عایله و جمعیت قارشیسینداکی و وظیفه‌لرینده توخونولور، گۆستریلیر کی، قادینلار میلی - اخلاقی دیرلره صاحب چیخمالی، معنوی جهت‌دن صاف و تمیز قالمالی، اؤز ائوین دایاغی و آرینین آن یاخین سیرداشی اولمالیدیرلار. اثرین مقدمه‌سینده بئله قادینلار، عایشه، فاطما، سویوندان سایلیرلار. بئله‌لری حاقیندا، «... اونون بیکلری بیتسین!» - دئییه، آلقیش ائدیلیلر. بونلارین مضمونوندا معلوم اولورکی، قادیننین اساس وظیفه‌سی اؤز اؤلادلارین دوزگون تربیه ائتمک، وطن و خالق اوچون گرکلی شخصلر کیمی یئتیشدیرمکدیر. «قیز آنادان گۆرمه‌یینجه اؤیود اولماز» آتآ آدینی یوروتمه‌یین خوی‌راد(بد ذات) اوغول آنا رحمینه دوغونجا، دوغماسا یئی(ائی)، «سۆزلری گنج نسلین تربیه‌سینده آنالارین اوزلرینه بۆیوک مسئولیت دوشدویونو گۆستیریر. اثرده قارواش کیمی اؤز منلیگینی آلچالان، آرینی حۆرمته‌دن سالان و اونا خیانت ائدن، عایله قایغیسی چکمه‌ین، اؤلادلارین تربیه‌سینه لاقید یاناشان قادینلار کسکین تنقید اولونور. بئله‌لری «سولدوران سوی، دولدوران توی، بایاغی قادین» آدلاندیریلیر. اونلارین حاقیندا دئییلیر: «اونون بیکلری بیتمه‌سین! بونون کیمی اؤورد گلسین!» «خالقیمی‌زین ترجمه‌یی حالی(حالی دیشمک)» آدلاندیریلان، تاریخیمی‌زین درین قاتلارینی اؤزنده عکس ائدیرن، «کیتاب دده قورقود» داستانیندا کی قادینا مناسبت و عایله مناسبتلری اؤزونون بیر چوخ خصوصیتلری ایله بو گونوموزده ده آکتوالدیر. نه خوشدور کی، بو گونده میلی - معنوی دیرلریمیزدن گلن قادینا حۆرمته و احترام دوام ائتمکده‌دیر. بیزی‌م قادینلاریمیز ایسه بونا تمامیه لایق‌دیلر. نئجه دئیرلر: «قادین گولسه، بشریت گولر.»

اثر وسدا(حماسه‌ده) قادینلارلا کیشیلر آراسیندا صمیمی بیر مناسبت موجوددور. بو صمیمیت اونلارین بیر - بیرینه مراجعت‌لرینده داها آیدین ایفاده اولونور. قادینلار اؤز آرلرینه و نیشانلی‌لارینا «باشیم باختی، ائویم تاختی، شاه خان، شاهباز، ایگیدیم، خان بابامین گۆلگوسو،» کیشیلر ایسه اونلار «سئوی بولوم، قارا ساچلوم، چاتما قاشلوم، خان قیزی، قاراگۆزلو یاووقلوم، حالیم، قادینیم، دیرگیم، دؤلیم» - دئییه، مراجعت ائدیرلر. اوغوز ایگیدیلری قادینلار مناسبت‌ده ادب - ارکان و ائتیک نرمال‌لارلا جدی شکیده عمل ائدیرلر، خالق قهرمانی بئیرک خان قادینلارین اوتاغینا ایزنسیر یاخینلاشماغی بئله ادب‌سیرلیک ساییر. داستاندا آللی یئتدی(۵۷) قالا آلان آپ ارن مستثنا اولماقلا بوتون اوغوز قهرمانلاری، تک آروادلی‌دیلر. بو ایسه اۆلکه‌دن چوخ آروادلیلیغینی اولمادیغینی، قادینا حۆرمته و قایغی ایله یاناشیلدیغینی گۆسترن داها بیر ایشاره‌دیر. داستاندا قادینلارین اؤز آرلرینه و اؤلادلارینا محبت‌لری اولدوقجا تاثیرلی وئریلیر. اونلار اوچون دایم ناراحتلیق کئچیرن آنالار، نیشانلی قیزلار و باجیلارین قاراباغری ساریسلیر، قارا قییم گۆزلری قان - یاشلا دولور. بوتون بونلار اولدوقجا طبیعی و ایناندیرجی تاثیر باغیشلایلیر. قادینلار اؤلادلارین، قارداشلارین نیشانلی، آرلرینین وطن و خالق قارشیسینداکی خیدمتلری ایله سئوینیر، اونلارلا گووه‌نیر. اثرده قادینلارین حقوق و آزادلیقلارینین پوزولماسینا، اونلارین شخصیتلرینین آلچالدرماسینا جدی بیر اعتراض حیس اولونور. جمعیت بوجور حاللاری قبول ائتمیر. مثلاً، باسات تپه گۆز و هم ده قارداشی آروادینی دول قویماقدا، «قارجیق آغ بیرچکلی آناسینی بوزلاتماقدان» اتهام ائدیر، باجیلارینین آغلادیغینی، گۆرنده بئیره‌ین ایچی گۆینه‌ییر، اؤلوم آياغیندا بئله قیز - گلینی و گۆرکلوسو اوچون ناراحتچیلیق کئچیریر. اوروز اسیرلیکده اولارکن آناسینین و قاراگۆزلو قیز قارداشینین آغلایب، سیزلاماماسی اوچون آتاسی قازان خاننین تک باشینا دؤیوشه گیرمه‌ییب گئری قاییتماسینی خواهیش ائدیر. اوغوز ائلینین قیز - گلینی اسیر - یئسیر ائدن دوشمنلردن همیشه آمانسیر قیساس آلینیر.

حسن حسين اوغلو – تلغفر

قانه دوندى گوز ياشم
بياز اولدى بو باشم
وفألى يار قالمادى
من كيمينان اولاشم

بز داياندوغ
بو عشقه بز داياندوغ
كرامن تاكى اولدوغ
اتاشده بزده ياندوغ

حسين ياغمور اوغلو – تلغفر

نه سيودالان
نه المه نه سيودالان
يالان اولدى سيودالار
نه درد چاك نه سيودالان

سيوده دان
عشق سنبلدى سيوده دان
خاين ايشين بيلماساي
تجربه ايت سيوده دان
اون يل سيودم المادم
نه خير گوردم سيوده دان

عابدين طلاوى – تلغفر

عشق امانى
قالميب عشق امانى
يارن او شيرين گوزى
يخيبتى عشقه منى

الديللر يانم منيم
يخديللر خانم منيم
سيودم بر وفأسيزى
قوى چيخسين جانم منيم

عراق توركلرى خوريات (بايات) باغى دير

بوتون توركلر دورتليكلره و تا سوزلرينده زىين اولد ق رى او بين
هر هاردا تورك و سا ديكلرينده موزون و قافيه لى سوزلر و ررسن ،
اون ن نزم تالاريد ن تالاريد ن اسكى دن قونشاندا دورتليك
سولمديلر نزم عراق ناهه سينده (لويه سينده) ديديرىك
فوريات ، آذربايجان قارداشاري ن ديديرلر ، ن بوندران عراق و غ
زىيندى دورتليك (فوريات ، يات) ، بويله و ررسن عراقده
توركلر توركلر (نوده ، ارشيدا ، ممله ده ، لنگه ده ، ايكي
رقاداش راسينده سوزلرينين راسينده قونشاندا ن فوريات
سولمديلر . بويله ن و زليك وار بو الملتده ، اونون اين سيزه بو
ياشلى شاعرلردن و هر كسين اوز شيوه سينده بو فورياتلرى
تير ، شم .

جاسم بابا اوغلو – تلغفر

وطنسيزلر
قان اغلار وطن سيزلر
داغيلدى طوپ خانه لر
چوخ اغلار وطنسيزلر

اخلاقى يان ايتديلر
صادقلىر جان بيتديلر
بر حقلى سوز سيلادم
منى صالوب گيتديلر

عباس چولاغ اوغلو – تلغفر

يازه قالم
قيش بيتى يازه قالم
غم حسرت چكه چكه
درديمي يازا قالم

درد جانمه تابدى
غم گيولمه چاتلدى
عمرم شفا بولمادى
خسته لرنن قاتيلدى

علی یوردا قول – کرکوک

ییری صاغ
قویونلاری ییری صاغ
باشو باغلا تور کمانی
ییریانده ییری صاغ
ویران ایت باشندان باشه
یادا ویرمه ییری صاغ

سیواریغ یوردنان ییری
المازلار ماردان ییری
قویونارنان ییریما
ییررسن قوردن ییری

محمد چاوش – کرکوک

گوزالین قال اوگونه
قالدیغجه دال اوگونه
دیلین بیله شیربندی
اوتانیر بال اوگونه
قورخار دیار فزاعدی
اسنا نالال اوگونه

اغا اولماغ وار استر
باغینده دیوار استر
دیلن کورستما لالا
کیولی ها توار استر

ابراهیم قوریالی – کرکوک

زمان بزی په ست ایدیپ
غمی بزه دوست ایدیپ
باخیرام بو ته رس دنیا
بس مردی آلت اوست ایدیپ

برده دیفی
چالما ریغ برده دیفی
کی دنه دن حز ایتما
بر مغرور برده دیفی !

ایدن اصلان – کرکوک

یه ده اوو
هیچ اولمارام یاده اوو
بس دکی مونجه یاطماغ
یا گوزو اچ یه ده اوو
اولما اوجی طازیسی
یه اوجی اول یه ده اوو

سوز وار آدام سوستوری
وارده چوخون کوستوری
سوز وار درده علاجتی
وارده قانی قوستوری

ایوب حکمت – کرکوک

نه مالی
یاناغ گوزدن نم الی
عزرائیل سینام اوسته
روحدن باشقه نم آلی ؟
روح چیخسا اوز نور تولسه
نه ثروتی , نه مالی

اغلاردم اغلیاندا
گوز یاشی چاغلیاندا
بو گونو دوشونمادی
جیگرم داغلیاندا

سیروان صاچی اوزون – کرکوک

امک گیتدی هیچینه
بوغدا گلمز بیچینه
هیچ بر وخت گیرمه وین
دیوارسبز باغ ایچینه

قیساو منه قییه ره م
بیر دیساو یوز دییره م
سن منم دالیم قیردیو
منیسیم قحریو بییره م
علی یوردا قول – کرکوک

طه حمزلی - حمزه لی

ایشیمز کاری قالدی
بتمادی یاری قالدی
بر دیوه ده ن بزیمجین
قولاغدان داری قالدی

خانده یتان هندیلر
قالمادیلر اندیلر
قوریه سباحلر خوشتی
بیوک بزار گندیلر

تسین اوغلو - تسینلی

قان قاوری
چال ایشید قان قاوری
فلک بر طاوا توتوب
قان یغار قان قاوری

قره قویون
قوچ بیاز قره قویون
ئولدیسام قبره منی
کفانیم قره قویون

تورکیش طوزلو - طوزخوماتو

أویادم
أودوشمانم , أویادم
بوتون مللت یاتبتی
من ناخسینی أویادم
باختم منده یاتمیشام
قالمییبتی أویادم

گه دَره , گه داغداغ
گه قاره , گه آغداغ
یوز بیردان ورولموشوغ
هله ده آیاغداغ

فلاح دندان اوغلو - طوزخوماتو

دایان هیچ اولما بیزر
غم قهیر عمرو أزر
صو هر شیءیی دیردی
قالی آچاغدا گزر

شادلیغ وار یاس اوگونه
یاد باشین باس او گونه
خایین دوستون باشین کهس
دوستلارین آس اوگونه

یوسف جاسم اوغلو - طوزخوماتو

أوستمده تول گیدرم
گوزلریم گول گیدرم
من یاندیم بیر اوزنده
محشره کول گیدرم

آردمنن آورت قاپینی
آچماسن درد قاپینی
بر زماندا یاشیروغ
یوخ قویون قورد قاپینی

حسین اکبر دامیرجی - طوزخوماتو

أوخو قویدوم کمانه
ایچاریم یانا یانا
گه وروم گه ورمویوم
قورخورام قالام قانه
عبراتی باشندان باشه
نیجه باختیم زمانه

أودالار
من دوشونسام أودالار
هارددا بر دوشکون گورسام
ایچاریمی أودالار

عسکر اوغلو - قره قوین

یشا خنده
خانچپسن یشا خنده

بل دوستوم یاده دوستو
هر گوزدن یاش آخنده

صاغی صور

قاخ صولی صور صاغی صور

صورمه قولى قیریغی

جردان ینان صاغی صور

ابراهیم هوار سی – رشیدی

بر دانه وار

اؤزونده بر دانه وار

بر اوپتم من دویمادم

اوپارسام برده نه وار

قال خان سنه

گیدیرام قال خان سنه

دوست قارداشی نیلیسان

اولماسه قلخان سنه

نقی بیر اوچی – بیر اوچلی

کیمی گوزلر

بزه دیب کیمی گوزلر

سن سوز ویر منده ویرام

باخاغ کیم کیمی گوزلر

گولده ن آخار

یاخشماز گولده نه , خار

وخت سحر آری یاتیب

گوردن بال گولده ن آخار

حسن بیر آوچی – چارداغلی

دوست قالیب آز وطندا

یاد چوختو یاز وطندا

ماردین گونو گیچمیری

نه قیش , نه یاز وطندا

یادلر اوگونده دورام

بر ورسالر اون وورام

خاین قولونو بورام
قانمنان دولت قورام
مزاریم قاز وطندا

قولوم اگر

چوخ قولو قولوم اگر

دوستون آیینی صالمام

کسسینلر قولو مگر

عماد اماملی – امام کویو

اویانان میللت

یاتماز اویانان میللت

حق حقوقو دونمسه

اوزونه گبوانمسه

گور گور بابا سونمسه

سونمز او یانان میللت

گوزومی یاش اینجیدی

یانان آطاش اینجیدی

اوزاغدان قورخوم یوختی

یاخیننان داش اینجیدی

محمود یاغموور اوغلو – اماملی

قار داش اولماز

دویسادا قار داش اولماز

زینب دن حسین تکی

هیچ باجی قارداش اولماز

قار داش داغی

قابلیب قار داش داغی

زینبیلین بیلین بوکتی

دنیاده قارداش داغی

اوزال دامیرال – التون کوپری

بیلین جایار

وفأسیز بیلین جایار

اونده بارماغین دیشلر

قیماتم بیلینجه یار

أرگین تورکمن أوغلو / کفری

داغ داغا

بنزه میری داغ داغا

جیگرده بیر قالمادی

"چکیل" دیری داغ داغا

داغید اغا

طاختیی داغید اغا

سن چاخماغ من جهنم

بنزتمه داغی داغا

جودت بک – یحیوی

خان دگری

دوسته ویر سن دگری

بیلیم سنه باغلادم

چاکیلدن سندا گاری

دوشونجاندن

دانک اولدم دوشونجاندن

برقوش یوز بیر یوخلار

اغزینه دوشنجه دان

نبیل افندی – امرلی

یار گیتی گوله گوله

قالدیم یاش سیله سیله

سوزوننان باخیشننان

دویمادیم هله هله

سیوگین آلدیم اوزومه

آتاش صالدیم سوزومه

گیجه گوندوز یاداسان

یوخو گلمیر گوزومه

علی نجار اوغلو – تازه خورماتو

هر کوجلوده طاو اولماز

آتاش قالمز قاو اولماز

بر باغ دولو اوچی سه

هیچ او باغده آو قالمز

کیم کیمی دوست صایری

کیمده کیمنان چایری

من بدانم یاردا روح

بیزی ئولوم ایری

نافع کومبتلی – کومبتلی

اغیران دیشیم دوشسون

یاز بهار قیشیم دوشسون

قورخرام دیوران دونسون

نامرده ایشیم دوشسون

نه کیولمنان جخکنان

نه اوراکم صخکنان

زحمت او بینا بیتسین

من یاپم سن یخکنان

ادهم قزرباطلی – قزرباط

گوزلرو اوختی منه

هیچ گیولو یوختی منه

گیچندا سلام ویرمه

باخماغو چوختی مه نه

بر گون یان

یار حالیمه بر گون یان

دنیا گوزمنن دوشه ر

سنه ن اولسام بر گون یان

اکرم غمکین – ینکجه

یولارم چم قالدیریپ

اوره گیم غم قالدیریپ

باخماین اوزوم گولیر

گوزلریم نم قالدیریپ

گوزلر دولو یاش اولدوغ

یانمیش بر آتاش اولدوغ

هر گونده منیمندی

منن غم یولداس اولدوغ

سبتي لیلانلی – لیلان

چار فلگ دی
دردیمه چار فلگ دی
دنیا کیمسه یه قالماز
گونلری چار فلگدی

غملردن اوف ایتمه سن
داریمنان دیف ایتمه سن
هلا من ئولامامیشام
چوخ بلا کیف ایتمه سن

ممد لیلانلی – لیلان

اولماز امانی
یادن اولماز امانی
فلک قویدی باش اگیم
اولر اولمازا منی

به سیدی
شیخ گوردو به سیدی
چوخ وار ایچدان خراپتی
یازیدان بس ایدی

دوست کیولنده ناز قالیب
بهار قیش گوز یاز قالیب
حق دیان دوز قونوشان
بیش بارماغدان از قالیب

ابراهیم بربر – تازه خورماتو

گل چکترمه اخ منه
باشیو قالدیر باخ منه
دوستویسن ئورت عیبم
قویما گولسون خاخ منه

نه باغلار
نه باغوانلار نه باغلار
اچمه قوی گیزلی قالسین
اجسن یارام نه باغلار

حجی اوغلو – اربیل

بر اوز یری
گل بویاط بر اوز یری
گیتودا قالماسایدو
قالسایدی بر اوز یری

قالسین اوردا
اولاردان قال سن اوردا
یارا دیماین دونسین
هاردایسه قالسین اوردا

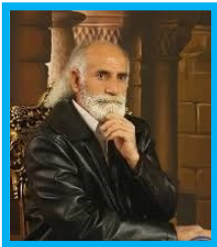
مصطفی بزاز – اربیل

نه بتار
باخ چالیری نه بتار
به نیجه بر سیودادی
نه باشلیری نه بتار

یاشیمز
گوزدان اختی یاشیمز
اونجه درد غام چکماغتان
ها دار اولدی یاشیمز

پ ب "کئیوان" حسیین اوغلو کونلو داش بیزی

اومودوموز سن سن گوزه گورونمز
قایتارماز قاپیندان الی بوش بیزی
خجالت ائيله ییب آرواد اوشاقدان
گل ائتمه گوزلری قانلی یاش بیزی

اشرفی مخلوقات آد وئرمیسن آد
آسیلمیشام داردان ائدیرم فریاد
بو گون چاغیریرام گل ائيله امداد
کیمسه دوشونمه سین کونلو داش بیزی

اومودوم پناهیم جانانیم جانیم
بیلسن آجام یوخدور دینیم ایمانیم
محبتتین اولوب شوهرتم شانیم
قویما گوزدن سالا عاغلی چاش بیزی

اوشاقلیقدان بئله ائتمیشم تلاش
قاچاق دوشوب قاچاق بیزلردن داش قاش
گورمه میشم "کئیوان" قدراندا باغداش
قالدیر یوخسوللوقدان بیر یاواش بیزی

علی طالبی قایاباشی

داربخماق

سنه داریخان یوخ سنی گزن یوخ
کیمه داریخیرسان کیمه اوره بیم
داربخما توسوسون گوزونه آز سوخ
کیمه داریخیرسان کیمه اوره بیم

داربخما اولوملو ، غرورلو ، گردی
ندنسه اللرین داریخما دردی ؟!
اجل دن پیس اولور داریخما دردی
کیمه داریخیرسان کیمه اوره بیم

شعیرمیز – شاعیریمیز SEİRİMİZ

کلیرلی آشیق صیاد جعفرزاده ایشی دیر

ظالیمه قورداولماق مظلومه اومید
بیله سن دونیاده بیرآرایشیشی دیر
خالقین زحمه تینی حدرائتماق
کوراوغلی میثاللی بیرنرایشیشی دیر

اؤلکه نی قورتاران جوروبلادن
چوخداکی گئجه لرائيله دعادن
خالقی نجات وئره ن آه ونوادن
آغوللی کماللی بیرسرایشیشی دیر

آغلی یوخ ائیلییارخالقینی تالان
قویارآنالاری حیاتدا نالان
یاغیلاربوزامان ائدللرجولان
موشگول حل ائیلماق سرورایشی دیر

"صیاد" حقیقتی بیلیمین آدم
تانری تانیمازاهرزمان یادم
یوخ اولساکوئتولر اوره کدن شادم
ایشی دالی سالماق بیرچرایشیشی دیر

آنا ديليميزين حاققيني آلسان
سئوينج دن دولاجاق گوزوم تيراختور

او (كوورك) كونلونه قوربان بيل مني
اوزاق سال باشيندان دومانى چنى
ديليم سنى دئير ، اوره ييم سنى
تورپاغا سوكنسه اوزوم تيراختور

صياد زيادپور آنام

اؤ گئجه يوخودا بير ائو گوردوم
اه نه ائوى آخى داخمايدى داخما
ايچين اوچوق، چؤلون بوتؤو گوردوم
چول باخ دئيردى ايچ ازو باخما !

اسيب تيتره سم ده باخيرديم آنجاق
كونجونده يئرله شن قارا ايلانا
قيور يلا-قيور يلا جاننما ان چوخ-
اوشوتمه يورودوب قورخو سالانا

يىغىليب آچىليب همى اؤ ايلان
زهرين اوستومه توللادى بيردن
زهميندن يوخوم دا پوزولدى اؤ آن
ديكسينيب تئز دوردوم ياتديغيم يئردن

داريخدين اوزونه طالع گولمه دى
داريخديقين كس لر سنى بيلمه دى
داريخان كس لر ين يازى گلمه دى
كيمه داريخيرسان كيمه اوره ييم

داريخما دونونو گئييرسن يئنه
سئوگى يه بوينونو آييرسن يئنه
"يامان داريخيرام" دئييرسن يئنه
كيمه داريخيرسان، كيمه اوره ييم؟

گونو قارا گلن ديلك اولورسان
آريسي اودلانميش پتك اولورسان
نييه گوندن گونه "كوورك" اولورسان ؟!
كيمه داريخيرسان كيمه اوره ييم

على طالبى قاياباشى تيراختور

سوسوبدور قلميم ، دولوبدور گوزوم
تعريفيني نئجه يازيم تيراختور
عؤمور دفترىم ده ياييم - پاييزيم
هم قيشيم همده كى يازيم تيراختور

ايسته رم عشقينده توكوله قانيم
وطنين يولوندا گئتسه ده جانيم
سنه فخر ائيله بير آذربايجانيم
هم تبريزيم هم قافقازيم تيراختور

سنه كچ باخانلار بويانار قانا
ساتقين اولان كس لر يئتيشمز شانا
سن بيرليك مارشيسان اوجال هر يانا
جنگى چالسين تئلى سازيم تيراختور

بيرليك هاراييني عالمه ييسان
هر زامان اوجاليب زيروده قالسان

سَنى او ايلك گُروشوم
SENİ O İLK GÖRÜŞÜM
GÜLSÜM GÜLMEZ
گولسوم گولمئز

هانى او ايلك باكيشين، سَنى او ايلك گُروشوم
 گيدئر مى گُزلئر يمدئن، چيكار مى هيچ عاكليم دان
 هانى تاتلى تاتلى گولئرئك، گُز اوجويلا سوزوشون
 گيدئر مى گُزلئر يمدئن، چيكار مى هيچ عاكليم دان
 ...

گُورور گُرمئز دغيشيركئن، حاياتيمين آكيشى
 تابولارين بير آندا، آرت آردا ييكيليشى
 بئننى سانا گئتيرئن، تاشلى سوكاغين باشى
 بئكلنديغين او دوراك، چيكار مى هيچ عاكليم دان...!

گيتمئزكئن گُزلئر يمدئن، او واکورلو دوروشون
 ايلك مئرهاپا ديئرئك، ائلئر مى توتوشون
 ايشيل ايشيل گُزلئرلى، حاليم هاتيريم سوروشون
 آن گيبي يورئغيمدى، چيكار مى هيچ ساكليم دان...!

لعت اولسون
كليرلى آشيقي صياد جعفرزاده دير

آرازبىزى آيرماييب
 آيرانا لعت اولسون
 آنا بلاسين گُرماييب
 آيرانا لعت اولسون

تيترك اللريملة اينجه يازيمين
 تاييپنا باشلاديم ال تئلفونومدا
 گوردويوم يوخونون، نئتده يوزومون
 ايم ده آرادى ال تئلفونوم دا

اؤده كى ايلانى قان ايچن دوشمن،
 ائوى قبريستاندا قبير يازميشدى
 قاينقلارى بئله بيلمزديم هئچ من
 نه وار آچيقلاييب بير-بير يازميشدى

بيردن ائله بوغدو منى غم-قهر
 دئديم بس ايچيمده زهر آچيلدى
 دۇغرا-دۇغرا دۇزدۇم بير تهر
 اوزومه شر دۇغان سحر آچيلدى

سحرين ايلك چاغى زنگ آچيب آتام
 قايت ائوه دئدى قارا خبرله
 چون ائودن آيريليپ مئهر يبان آنام
 حقه قووشموشدو آغير سفرله

دئسم ائويميزه نئجه يۇللانديم
 كيشدن آرازاجان بير حيكايه دير
 گاه اوچاقدا گاه دا ماشيندا يانديم
 سينه مى داغلايان شر حيكايه دير

يولو دا بيتيرديم يولچولوغو دا
 تۇرپاغا تاپشيريپ ائوه ده دۇندۇم
 آنچاق آنا دئيه هر بير آغيدا
 بير اورتاق خيالىن آتينا مينديم

دئديم كشيگه مندن سوئرا آنامين
 قبرى اوسته الى دولو گئده لر
 تا بيرليكه داداق اولومون تامين
 گُرومو گُرونا قوئشو انده لر .

حقیقتی یانلیز دئییر
اوتای بوتای غمین یئیر
آییرانا لعنت اولسون

علیرضا حسرت

دئمه، بیر ده آیر یلاق...
نئچه جیغیردا،
ایزده، خاطره اولدوق
بیز ده بو عشقی قلبیمیزده، -
سالیب درده، آیر یلاق.
ساجین دان توتوب دسته،
گل آهسته-آهسته."
یانیق کره می "اوسته، -
پرده-پرده آیر یلاق.
کئچیب خودا فرین دن -
بیر آه چکدیمدین دهن
قوی اوپوم گؤز لرین دن،
دئمه، بیر ده آیر یلاق.

ماحمود دالغا سازاق

(پیشه وری نین ایگیدلرینه ایتحاف اولوب)

سوروشدوم کی، آدین ندی؟
دئدی: - سازاق!
دئدیم، هله قیش گلیمیپ،
ندن بئله تنز گلیمیسن؟
باخدی منه، گولودو سازاق.
دوداق لاریم بوز باغلادی،
جادار - جادار اولدو یاناق.
سؤزلر دونودو، گولوش اولدو
کؤنلوم ده کی، قونچا گول لر
آچیلما دی، یاشیل سولودو!

غم یارادان بنده لردی
انسان اولان اینان سردی
قانمازلار داهروا خت شردی
آییرانا لعنت اولسون

کیم ایستاماز دوستی گؤره؟
دوستی ایله داستان حؤره
یاکی پوزگون حالین سوره
آییرانا لعنت اولسون

بیز ایکی میزده قارداشیق
هم قارداشیق هم سیرداشیق
غم ائیلیمه وطن داشیق
آییرانا لعنت اولسون

اوره گیمیز اینان بیردی
صحبتیمیز هر آن بیردی
بیزه تله قوران بیردی
آییرانا لعنت اولسون

زامان چؤنربیز چؤنمه ریک
احدو پیمان دان دؤنمه ریک
ولکان لاشیب بیل سؤنمه ریک
آییرانا لعنت اولسون

تورک اوغلیک کوراوغلی بیک
هم بابکیک نسیمی بیک
آرنبی بیک جوان شیریک
آییرانا لعنت اولسون

شاعیر قارداش غم ائیله مه
آیریلیقدان چوخ سؤیله مه
باغیریم باشینی تئیله مه
آییرانا لعنت اولسون

آشیق "صیاد" لباس گئییر

رامیز عبدالله
RAMİZ ABDULLAYEV
ÖZ ƏLİMLƏ ÖZ KÖNLÜMÜ VİRAN ELƏDİM
اۆز الیمله اۆز کۆنلومو ویران ائلدیم من

اۆز لیمله اۆز کۆنلومو ویران ائلدیم من،
 بیلیمه نیه توفان تکی توغیان ائلدیم من.
 اصلا یوخ ایکن بیر سبب قیسقانجلیغا دوشدوم،
 اۆز سیری می اۆز حالیم پونهان ائلدیم من.
 یاغ دیر سوالی ایندی منیم باشیمین اوسته،
 افو اولماغا یوخدور جاوابی قان ائلدیم من.
 ایللرله سئویب اولموش ایدیم مجنونو خسته،
 سئوگی دایاغین اوچوراراق یان ائلدیم من.
 بیل سهن نئجه پئشمان اولاراق دردلره دوشدوم،
 گول باخچامی گول سئوگی می زیندان ائلدیم من.

رامیز گونوهیم وار بیلیرم بو عملیم ده،
 گلدیم کۆمک ائت تک سنه گومان ائلدیم من.
 ۱۴:۲۷ ۵/۲۴

RAMİZ ABDULLAYEV
GƏL MƏNİM YANIMA SEYR EDİM GƏZLƏRİNİ
گل منیم یانیم جانان، سیر ائدیم گۆز لرینی

گل منیم یانیم جانان سیر ائدیم گۆز لرینی،
 گل کی تصدیق ائله تکرار او دئیهن سۆز لرینی.
 قوی دئسینلر قاییدیب مجنون ایله لئی لی یئنه،
 لپیری آستا باسار تین ده قویاق ایز لرینی.

سازاق، سازاق، بايقوش سازاق
 مئیدان قوردو، توز قالادی.
 کیتابلاریم تونقاللاندی
 دار آغاجی بوردا، اوردا،
 اۆلکهمیزین هریانیندا، اوچالاندی، هاوالاندی
 هره سیندن بیر جاوان یوخ،
 یوز لر ایگید آسلان دیلار،
 چلیملی چوخ اوغول، قیزلار
 وطنه قوربان اولدولار.
 سازاق گینه سورودو آتین،
 دیار – دیار،
 شهر – شهر
 آنالارین گۆز لرینده، حسرت یاشی گیزلی قالدی
 یانیق، یانقی کۆنلوموزده، آنا دیلی پاسلی قالدی.
 تامسینمامیش دادلی گونلر
 یئل پنک تک،
 هئچ بیلمه دیک، هاردان گلدی،
 هارا گئتدی!
 آییلر کئچیب،
 اییلر کئچیب،
 هله گینه یاساق دیلیم،
 قورخا – قورخا،
 اوخشاملار اوخویاندا
 گیزلی – گیزلی ایسلانیرلار
 حسرت چکن اۆز گۆز لریم.

<https://t.me/bizimdil>

ایران آذربایجانین بونون شهرلرینده قیزیل اورمو
 حیصصه لرینی یترنی قداایی دسته لری موشاییعت ائدیردی

من سنه جان سۆيلىدىم جانان ندىن ناز ائىلدىن؟

MƏN SƏNƏ CAN SÖYLƏDİM CANAN
NƏDƏN NAZ EYLƏDİN

من سنه جان سۆيلىدىم جانان ندىن ناز ائىلدىن؟
قيىمادىن نئىچون منە اينصافىنى آز ائىلدىن.

بلکه ده من آتشین ده گونبگون يانان زامان،
سن سئويندىن فخر ايله احوالىنى ساز ائىلدىن.

باشقا عاشىقلر تکی من اىستىدىم خوشبخت اولام،
تک سنه بئل باغلادىم بلکه قيشی ياز ائىلدىن.

افسوس اولسون اللرين ده آز قالا بدبخت اولام،
قايقارا قيورىم ساچی سن يانديريب داز ائىلدىن.

بیر بيليدىن خاتيرم ده ائی وفاسيز تک قالان،
گۆيه اوچماق اىستيركەن، اوزونو قاز ائىلدىن.

راميزين يوخ بو ايشيندن خبرى هر شئى يالان،
موغاما خطر يئتيردىن، آدينى جاز ائىلدىن.

۱۲:۲۷ ۵/۲۴

RAMİZ ABDULLAYEV
SƏN GEDƏN YOLLARIN ÜSTÜNƏ YAĞIŞ AƏLAYACAQ

سن گئده يوللارين اوستون ده ياغيش آغلایاجاق.

سن گئدن يوللارين اوستون ده ياغيش آغلایاجاق،
گۆزلىرىم يول چکه جک گۆزلە، باخيش آغلایاجاق.

نه اوچون بخش ائيله ييب قم، قوصصه، کدر گئتدين سن؟
منله بيرليک ده پاييز بير ده کی قيش آغلایاجاق.

سۆيله يهن سئوگی لی جانان بو ديليم لال اولاجاق،
قورويوب ساخلاديغين ايز ده ناخيش آغلایاجاق.

منی سئیر ائيله ين اينسان دا دا چؤهره سولاجاق،
منه اوز وورسا اگر دردی دانیش آغلایاجاق.

حیرت ايله باخاجاق قیبتنه ائندن ، قوی ائتسین،
دئمە سینلر نئجه ده ایدی زامان دیزلرینی.

باش قوشما پاخیلا نئجه گلmiş ائله، قوی گئت سین،
تاخماسین سۆزلر ايله روحوموزا بیزلرینی.

قالایاق ایستی اوجاق گل ییغیشاق ایستی سینه،
قورویاق بیگه قاتاق اوددا یانان کۆزلرینی.

رامیز، اود سؤنرسه گۆزلر بورونر توستوسونه،
آغ گۆیرچین تکی باس قلبینه جان اللرینی.

۱۲:۲۷ ۵/۲۴

RAMİZ ABDULLAYEV
GETSƏNDƏ YENƏ GƏLMƏLİSƏN SEVGİLİ CANAN

گئت سن ده یئنه گلمه لی سن سئوگی لی جانان.

گئت سن ده یئنه گلمه لی سن سئوگی لی جانان،
چونکی دوشونوب درد اولاجاق دیر سنه هر آن .

یوخ سۆیلدیین سۆزلره هه سۆيله يه جک سەن،
شاهید اولاجاق گۆی ده سوزرکن بونا ترلان.

آندین گئجه لر قوبونونا سن آستاجا گئتدین،
ناز ايله گئدیر سن نه اولار گئت دلی جئیران.

سن دن سوروشارلار آخی نئىچون بئله ائتدین؟
بیر گون قاچاجاق سان يانېما دۆزمه يه جک جان.

کیم سە باشینا تاج قویاجاق کیم سە ده احسان،
بلکه تانیديب اۆلکه ده وئردی سنه آد- سان .

راميز سنه عشقین مئهینى باده ده وئردی ،
سن سؤیلر ایدین شاعره تئز- تئز سنه قوربان.

۱۲:۲۷ ۵/۲۴

RAMİZ ABDULLAYEV

اٹل اوغلو

بو بیر واز کئچیلمز حقیقتدیر کی (هر اوغور قازانان بیر کیشینین آرخاسیندا بیر لیاقتلی قالدین دایانمیشدیر)، بو سعادت قوشو منیم ده حیاتیمن بوداغیندا یووا قورموش و عایله حیاتیمن سعادیت بو یاسی وورموشدو. هر آتا-آنانین خوشبختلیک رمزی قوشا عومور سوردوکلری وموفق ائولاد جمعیت یئتیردیکلرینده دیر. من ده حیات یولداشیم امینه خانیملا، ایکی عالی تحصیلی دوقتور، بیر لیسانس ائولاد بو وطنه هدیه وئرمیشیک اوغولوم مدرس وعضو هیئت علمی دانشگاه، بیرقیزیم علمی بیر موسسه نین موفق مودورلریندن، بیرری ایسه هنرمندو شیرینی اوستاسی ولیاقتلی ائو قالدینی دیر. جمعا یددی نوه میز وار بیرری پیسیکولوق، دیگرری معدن مهندسی، بشی اورتا مکتب وراهنمایی صنیفلرینده، هر بیرری ایسته دیگی بؤلمه ده قباقلیل. اوغورلو گله جک آرزولاری ایله، اوزون ایللر اونجه یازیب، کورلمه سین دئییه گیزلی ساخلادیغیم، اللی ایل عومور یولداشیم اولان امینه خانیم حصر اولموش بیر شعیری اوخوجولاریم سونماق ایسته یریم.

سویملی حیات یولداشیم

من سنینه سورگونلرده سوروندوم
غوربتلرده جوجوق کیمی گوروندوم
یتیم تکیتم غم توزونا بوروندوم
سنسیز نه یاپاردیم سن اولماسایدین
من ایتیتم، باتاردیم سن اولماسایدین!

یوللار چتین، بیر بیریندن بوروشوق
ایشلر یامان بیر بیریندن قاریشیق
مقصد اوزاق، نه بلدچی، نه ایشیق
یول نجه تاپاردیم سن اولماسایدین؟!
من ایتیتم باتاردیم سن اولماسایدین!

سن آرخامدا دایانمیشدین داغ کیمی
من قالمیشدیم شاختاوورموش باغ کیمی
هر سازاقدان تیرک اولان تاغ کیمی

چوخلاری صحبت ائدیتمه جیسمیمه درد لر دولاجاق،
اوریه یانما دئسمه یا کی آلیش آغلا یاجاق.

هله چوخ لئی لی اولاجاق مجنون اوچون سؤنمز اوجاق،
رامیزه بیر گون دئسه لر یارلا باریش آغلا یاجاق.
۱۲:۲۷ ۵/۲۴

RAMİZ ABDULLAYEV
İNCİDİRSƏN MƏNİ İNCİTMƏ GÖZÜM YAŞLA DOLU
اینجیدیرسن، منی اینجیتمه گوزوم یاشلا دولار.

اینجیدیرسن، منی اینجیتمه گوزوم یاشلا دولار،
توکنر باده ده شربت، ابدی نیفرت اولار.

سن سئورکن، نیه بیردن، بئله قددار اولدون؟
منه ائتمه ظلمو دؤورو زامان سن دن آلا.

آییلیب بیر ده گوررسه نئوین سؤنموش چیراغی،
آختارار گوزلرین عشقی یئنه یوللاردا قالار.

هر سحر تئله چکرکن، سیغال اوچون داراغی،
او دا آرتیق بئزه رک تئلرینی بیلم کی یولار.

باهارین یازینی دؤندرمه قیشین شاختاسینا،
اؤز الینله، عملینله چیچیین رنگی سولار.

رامیز، مئیل ائلییر سئوگیلی یار باشقاسینا،
اؤدیرم من کی دعا لار، منه دؤنسون، نه اولار.

اهل دل دانند صبح این حال واین شبیدزما.
 جان ببازیم و سحر بر چشم آهوی ختن .
 عاقلان خندند چون بر عشق جان آویز ما.
 طوف کردم کوی میخانه سحر بانام عشق.
 کعبه می خندد سحر بر حال کفر آمیز ما.
 هر که را از غم تهی باشد ندارد تحفه ی.
 توشه ای با خود برد آن روز رستاخیز ما.
 شد امین را عشق جانان همدش روز ازل.
 تا قیامت زنده است این عشق شورانگیز ما.

حسین صادقی (امین تبریزی)

خرم آن روزی که ما معشوق رامهمان کنیم .
 این دل ویرانه از رویش نگارستان کنیم .
 لاله افشان از رخ گلگون او ویرانه دل .
 از شمیم گلرخش دلها که مشک افشان کنیم .
 درد هجرانش که خوش کرده مکان در خاطر م.
 مهر رخسارش سحر این درد را درمان کنیم .
 تاسپارد زلف مشک افشان بدست ما صبا .
 پیشکش او این دل ویرانه را قربان کنیم .
 زلف مشک افشان که بازی می کند با ساز دل .
 او طلب دارد ز ما دل را در آن پیچان کنیم .
 گر چو ترسا می کند بر دل جفا نیست شکوه ی.
 ما به فرمان دل او دل سپردیم آن کنیم .
 گر کنیم ایثار جان هم منتش بر جان ماست .
 سر سپردیم جان و دل تا خدمت سلطان کنیم .
 تار و پوت جان ما از رحمتش دارد حیات .
 تار و پوت جان خود را پیش او رقصان کنیم .
 تیره گی جان را از پرتو اش روشن کنیم .
 دیده های تیره را از مهر او تابان کنیم .
 بس ز تعصب جسم ما خشک است به مانند عصا .
 صبغه ی عشقش بگیریم معجز ثعبان کنیم .
 گر شود از کار ما کون و مکان حیران رواست .
 جسم نافرمان از عشقش موسی عمران کنیم .
 اندکی گفتیم و باقی را صلاح جان نبود .
 گو امین را لاف تا کی رازها پنهان کنیم .

قینیمدان قویار دیم سن اولماسایدین !
 من ایتیپ ، باتاردیم سن اولماسایدین !

بیریریندن آیری دوشن یوللاریم
 ساغچیلاردان فرقله نن سوللاریم
 قارانلیقدا بالتا ووران قوللا ریم
 کوکوموچا پار دیم سن اولماسایدین !
 من ایتیپ ، باتاردیم سن اولماسایدین !

من سنینله اوزاقلارا کوچموشم

مین بیر بلا ، تهلوکه دن کئچمیشم
 اود ایچینده سرین شربت ایچمیشم
 یقین اود قاپاردیم سن اولماسایدین !
 من ایتیپ ، باتاردیم سن اولماسایدین !

ای قایغی کش، ای جفاکش امینم
 امین اول کی ، من ده سندن امینم

حسین صادقی (امین تبریزی)

در سحر میخانه آ این جمع شورانگیز ما .
 این دیار عاشقان صبح ظفر تبریز ما .
 یک طرف جمعی سحر مشغول عشق و عاشقی .
 جمع دیگر در سماع از باده ی لبریز ما .
 بیلان جوش و خروش هر گوشه ی میخانه صبح .
 نغمه می خواند سحر با ساز رستاخیز ما .
 گر بخواهی صورتی از حشر بینی در جهان .
 صبح آ بر گلشن و جالیز و این پالیز ما .
 درد عشق و روح طاعت را بجویی صبح بیا .
 مسجد و میخانه بین این توبه و پرهیز ما .
 نی خبر در جمع عشاقان ز سودای جهان .

هدف پان ایرانیستها از « آذری » نامیدن ترکان آذربایجان چیست ؟

مهندس حسن راشدی

۴ - دادن زبان و هویت ساختگی و بی پشتوانه به نام " زبان آذری " به ترکان آذربایجان که هیچگونه سابقه ادبی و فرهنگی در طول تاریخ از این زبان ساختگی دیده نشده و هیچگونه حافظه تاریخی برای گویشوران فرضی چنین زبانی در تاریخ موجود نیست، برای هضم راحت ترکان آذربایجان در زبان و فرهنگ حاکم فعلی

۵ - تحقیر زبان و فرهنگ ترکی و شخصیت ترکان از راههای مختلف، مثل انتشار طنزها و جوکهای هدفدار و ترویج و تشویق زبان فارسی به عنوان زبان برتر و زبان تحصیل کرده ها و متخصصین و زبانی که بیشترین امتیاز را در کشور داراست و برادر بزرگ زبان باصطلاح آذری مورد ادعا هم هست در بین مردم

آذربایجان و در تنگنا گذاشتن و فقیر نگه داشتن زبان ترکی در آذربایجان و نشان دادن این زبان به عنوان زبان محرومان و بی سوادان

۶- آسیمیله و هضم کردن فرزندان ترک در زبان و فرهنگ حاکم با مخالفت تحصیل آنان به زبان مادری ترکی (حتی به اندازه ارامنه ۱۵۰ هزار نفری ایران) در مدارس و دانشگاههای شهرها و استانهای خود

۷ - حاکمیت و اجرایی کردن سیاست بلند مدت و نژادپرستانه تک زبانی و تک فرهنگی در کشور در جهت تقلیل جمعیت ترکان و غیر فارسها در کشور و افزایش جمعیت فارسها تا رساندن تعداد آنها به اکثریت مطلق

۸ - هضم کامل ترکان ایران در داخل فارسیان در یک پروسه زمانی و خواندن فاتحه زبان ترکی در ایران! وارثان چنین تفکری بر هیچ عقیده و حقوق خدادادی و طبیعی انسانها و اعتقادات حقوق بشری پایبند نیستند، آنها بنا به عناد نژادپرستانه، به صورت علنی با ترکان دشمنی می ورزند و بدون اینکه اطلاع درستی از تاریخ واقعی داشته باشند بر حکومت ساسانیان و هخامنشیان فخر می فروشند و با تفکر جاهلانه، خود را برترین و باهوش ترین افراد دنیا تصور می کنند که «هنر فقط در نزد آنهاست و بس»!

ترکان ایران با توجه به کثرت جمعیتشان در ایران که نفوسشان حداقل به اندازه فارسهاست ، حقوق برابر و مساوی با فارس زبانها در همه زمینه ها ، از تحصیل به زبان ترکی گرفته تا مسائل اقتصادی ، اجتماعی ، سیاسی و غیره دارند ، نه کم و نه زیاد؛ اما پان ایرانیستها ، کوروش پرستان آریایی چی ، تمامیت خواهان و کسانیکه هنوز هم در رویای زبان و نژاد برتر هستند با آذری نامیدن ترکان ایران چندین هدف را دنبال می کنند:

۱ - محروم ساختن ترکان ایران از ابتدایی ترین حقوق انسانی خود که همانا تحصیل به زبان ترکی آذربایجانی است.

۲ - مخدوش کردن حافظه تاریخی ترکان ایران از حاکمیت ۱۰۰۰ ساله بعد از اسلام ترکان بر ایران و کشورهای همسایه کنونی که به آنها اعتماد به نفس بیشتری می دهد.

۳ - خدشه دار کردن احساس نزدیکی ترکان ایران به همزبانان ترک ۳۰۰ میلیونی خود در دنیا که به خاطر اشتراکات زبانی و فرهنگی می توانند به راحتی با آنها ارتباط برقرار کنند تا از موقعیت بهتر اقتصادی ، فرهنگی و اجتماعی برخوردار شوند.

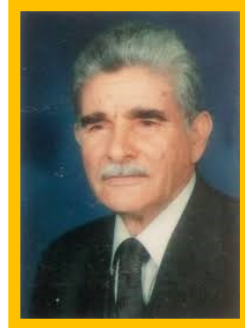

<https://t.me/yurdumuz1>

علیرضا ذیحق

آذربایجانین آدلیم شاعیری " فریدون حصارى " دن خاطیره لریم

سون گۆروشوموز چوخ آز بیر لحظه لر دوام ائتسه ده ، زمانه نین توزو و آجی لاری اونون سیماسیندان بللی ایدی . نئجه کی من ده داها او گنج لی ییمی ایتیریپ ۵۵ یاشینا گلمیشدیم . فریدون حصارى دن ائشیتدی ییم ایلک شعرى هئچ واخت یاددان چیخارتمامیشام . اونون آذربایجانلی اوشاق بیر ینجی کیلاسدا آدلی شعرى ، اوقدر درین دویغولارا مالیک ایدی کی ایستر ایسته مز بیر معلم اولارکن گۆز یاشلاریمی آخیتیمیشدی و بیزیم نییه بئله بیر قارا طالع یاشادیغیمیز منی سیخینتی لار ایچره بوراخمیشدی . سونرا لار بو شعر تبریزده یایینلانان ده ده قورقود درگی سی نین ۳- نجو ساییسندا درج اولماقلا (۵۹/۷/۳۰) ، آذربایجان شعرینده یئنی بیر اولدوزون دوغولماسی گۆز اؤنونه چیخدی . فریدون حصارى بئله لیک له ده ده قورقود درگی سی نین امکدش لارینا چئوریلدی و حتتا بو درگی نین هر آی دوز واختیندا یاییلماسی اوچون مادّی یاردیم لارینی دا اسرگه مه دی . فریدون حصارى نین ده ده قورقود قازئتینده چوخلو شعرلری چاپ اولسادا " کارگر قدرتی " و " گئت عموسام " شعرلری داها آرتیق آلقیش قازاندی و شعر میراثیمیزین قیزیل صحیفه لرینده همیشه لیک بیر دیرصاحیبی اولدو . فریدون حصارى دن سؤز آچدیقدا اونون سئویملی قلم صاحیبی اولان اوغلو رضا حصارى نى ده اونوتماق اولماز . اونو هر زمان گۆره رکن اوغلو رضا دا یانیندا یدى . رضا یازی دا و شعر ده " اورمان " تخلص اندیردی و اونون اثرلری ده " ده ده قورقود " قازئتین ده آرديجيل اولاراق درج اولونوردی . دئمک کی ده ده قورقود درگی سی حسین فیض الهی وحیدین امه یی له چیخارکن من ده باشاردیقجا اونا یاردیم انده ردیم . ایندی او ایللردن چوخلی آی گون گنجسه ده ، فریدونی ایتیرمیشیق آما اونون عطیرلی و خاطیره لی رایحه سی ، همیشه بیزیمله دیر . اونون شعرلری کیتاب شکلینده چیخارکن ، آذربایجان ادبیات سماسیندا پارلایاجاق دیر و اؤز نورونو ، گله جک نسیل لره یاغدیراق اونون شاعیر سهنده یازدیقى بو شعرى خاطیرلاداجاق دیر : ده ده قورقودون خلف اوغلونی یادیندان چیخارتماز هئچ زامان ائل لر گزه جک دیلرده سازیمین سؤزو ترنم انده جک سازدا کی تئلر سهندیم ابدی باقى قالاجاق دونیالار دوردوقجا اوره ییمیزده هامی اوره ک لرده مسکن سالاجاق قول قاناد آچاجاق دیله ییمیز ده شهر یور آیی ۱۳۹۴

سایریشان اولدوزلارین بیر - بیر آخماسی ، کؤنول لری کدره بوغسادا اونلارین سؤنمز ایشیقینی هئچ ده دانماق اولماز . اونلار گله جه بین هادی سی و گۆزلریمیزین نورو اولاراق ایل لره میدان اوخویوب یاشار ایده ال لارا ایز آچیرلار . فریدون حصارى ده بیر شاعیر اولاراق یانقلی کؤنلو ایله ائل اوبانین صادیق نغمه کارى اولوب حیاتی بویونجا دیلیمیزی ، دردیمیزی و ساییز نیسگیل لریمیزی قلمه آلیب جانی ایله روحو ایله چوخلو میصرع لارین یارادیجی سی اولوب دی . فریدون حصارى نى ایلک گۆردیومده ۱۳۵۹ - نجو ایل ایدی . جمعه آخشاملاری تبریزین تربیت کیتابخاناسیندا یحیی شیدا نین باشچی لیقی ایله شاعیر لر مجلسی قورولوردی . من اوزامان لار حسین فیض الهی وحید و سلیمان ثالث ایله یئنی جه تانیشماسام دا خوی دان تبریزه گلدی ییم اوچون جمعه آخشاملاری هتل عوضی اونلارین قوناغی اولاردیم . هفته ده بیر گئجه او عزیز لرین ائوینده اولارکن باشقا شاعیرلره ده تانیش لیغیم اولاردی . عباس بارز ، ائل اوغلو (صدیار وظیفه) ، بهرام ائلچین ، اصغر فردی ، حمید احمد زاده (تئلیم خانلی) ، ستار گول محمدی و آیری - آیری شاعیرلری ده ائله بو قوناق لیق لاردا تانیدیم . آما فریدون حصارى نى اؤنجه شاعیرلر مجلسین ده تانی ییب سونرا حسین فیض الهی وحید گیل ده آرتیق راق اونون حیاتی و یارادیجیلیقى ایله تانیش اولدوم .

او محزون باخیشی ، مهربان سسی ، اونودولماز شعرلری و اوجا بویو ایله خاطیریمده قالارکن ، ایللربویو اونو گۆرمه سه م ده ۳۳ ایل سونرا رضا همرازمین آتاسی نین یاسیندا اونو گۆره رکن یئنه بیر بیریمیزی تانی ییب قوجاقلادشیق .

شکستن سکوت تبعیض؛ آغاز یک

بازسازی ملی

دکتر یاسر ساعی نیا

مقدمه

به رغم وجود ابربحران های عظیم اقتصادی، اجتماعی و سیاسی که تمام مردم ایران را در بر گرفته است، گروه هایی از شهروندان، تحت تبعیض های مضاعفی همچون تبعیض های جنسیتی و اتنیکی قرار دارند که نیازمند نگاه و توجه ویژه است. حاکمیت و هژمونی مرکزگرایی در ایران طی یکصدسال اخیر، تبعیض های اتنیکی گسترده ای علیه غیرمرکز نشین ها به وجود آورده است. این تبعیض ها، با نقض اصول بنیادین آزادی و برابری، زخم هایی عمیق بر پیکره حقوق طبیعی انسانی فرونشانده و با ایجاد شکاف های گسترده در دسترسی به منابع و فرصت ها، پیامدهای غیرقابل جبران اقتصادی و اجتماعی بر آن ها، وارد ساخته است. تبعیض اتنیکی، نه یک مساله ی کم اهمیت قومی، قبیله ای؛ بلکه نقض آشکار حقوق فردی است؛ داستانی از رنج افرادی که صرفاً به دلیل زبان و محل سکونتشان، در معرض نابرابری های ساختاری و محرومیت های روزمره قرار می گیرند. برای مثال، کودکی که نمی تواند به زبان مادری اش آموزش ببیند، از همان ابتدا در مسیری نابرابر قرار می گیرد؛ مسیری که نه تنها رشد تحصیلی اش را مختل می کند، بلکه اعتماد به نفس و فرصت های آینده اش را نیز به یغما می برد.

این نابرابری ها، زندگی افراد را در چرخه ای از فقر، انزوا و ناامیدی گرفتار می کند. تصور کنید جوانی با استعداد که به دلیل محرومیت های اقتصادی محل سکونتش، در تسلسل فقر غوطه ور می گردد. یا مادری که نمی تواند برای فرزندانش آینده ای روشن متصور شود، چون جامعه به او و هویتش به چشم یک شهروند درجه دو نگاه می کند. و یا شهروندی که با تحقیر و تمسخر لهجه یا محل سکونتش، از تعامل و مشارکت اجتماعی و سیاسی باز می ماند. این ها داستان هایی واقعی اند؛ داستان هایی که هر روز در گوشه و کنار ایران تکرار می شوند و نشان می دهند تبعیض اتنیکی چگونه انسان ها را از حق زیست آزادانه و برابر محروم می کند. تبعیض یک مسئله اخلاقی نیز هست: هیچ انسانی

نباید به دلیل چیزی که کنترلی بر آن ندارد، مانند زبان، پیشینه یا محل تولد، مورد بی عدالتی و بی مهری قرار گیرد. این اصل ساده، اما قدرتمند، ریشه در باور به برابری ذاتی همه انسان ها دارد. وقتی این اصل نقض می شود، اعتماد میان افراد و حس تعلق به جامعه از بین می رود و جای خود را به خشم، سرخوردگی و جدایی می دهد. جامعه ای که اجازه می دهد گروهی از شهروندانش به حاشیه رانده شوند، در واقع عرصه را برای احساس بیگانگی و خط کشی جغرافیایی آن ها فراهم می کند.

رفع تبعیض اتنیکی، یک انتخاب نیست؛ یک ضرورت است. ضرورتی که از نیاز به بازگرداندن کرامت به انسان ها سرچشمه می گیرد. هر فرد، فارغ از هویتش، حق دارد که دیده شود، شنیده شود و فرصت هایی برابر برای شکوفایی داشته باشد. رفع تبعیض، مقدمه و اصل بنیادین برقراری دموکراسی است. برای دستیابی به یک دموکراسی واقعی، لازم است که همه شهروندان فارغ از زبان یا هویت اتنیکی، از آزادی و حقوق فردی برابر برخوردار باشند. هدف این نوشتار پیش از هر چیز، معرفی مصادیقی از تبعیض در ایران، برای ناآگاهان و انکارکنندگان آن است. جامعه نیازمند آگاهی و آموزش از ابعاد تبعیض اتنیکی در ایران است. تبعیض یا احساس تبعیض، واقعیتی انکار ناپذیر است که بسیاری از غیرمرکز نشین ها را در تنگنای بی عدالتی، نارضایتی و نادیده انگاری قرار داده است. انکار، بایکوت و سرکوب این مساله با اتهام تجزیه طلبی، نه تنها مساله را حل نمی کند، بلکه احساس بیگانگی را تجویز می نماید. وظیفه روشنفکر ابتدا به رسمیت شناختن این تبعیض ها، و سپس گفتگو برای یافتن راه کارهای رفع آن ها است. این تعامل و درک متقابل می تواند ضمن رفع نگرانی از حفظ تمامیت ارضی، به همبستگی و همگرایی ملی منجر شود. تعدادی از استدلال های مخالفان حقوق غیرفارسی ها به شرح زیر است: ۱. انکار تبعیض: = در ایران هیچ تبعیضی علیه هیچ شهر و شهروندی وجود ندارد و شرایط برای تمام مردم یکسان است. • رهبر، رئیس جمهور و بسیاری از مسئولان کشور ترک هستند. = اقتصاد و بازار ایران دست ترک ها است. ۲. اولویت نداشتن تبعیض: = کشور غرق در مشکلات اقتصادی است و همه مردم ایران تحت تبعیض هستند. = با از بین بردن نظام غیردموکراتیک، تبعیض های اتنیکی نیز خود به خود حل می شوند. = در تمام کشورها،

تمرکز ثروت و قدرت در پایتخت است.^{۳۰} نادیده گرفتن حقوق انسانی به بهانه حفظ خاک :- آموزش زبان مادری بهانه است و هدف تجزیه ایران است.^{۴۰} مغالطات ایرانشهری :- بدون زبان فارسی شهرهای مختلف ایران چگونه باهم ارتباط برقرار خواهند کرد؟

- زبان فارسی در طول تاریخ زبان رسمی کشور بوده است و همه مردم ایران تنها زبان فارسی را دوست دارند - . مطالبات رفع تبعیض، واپسگرایانه و نوعی قوم‌گرایی و قبیله‌گرایی است - . در کشوری با چنده زبان غیرفارسی، آموزش زبان جداگانه در هر شهر، منجر به هرج و مرج خواهد شد - . آموزش زبان‌های مادری مقدمه‌ی آشوب و مرزبندی بین قومی خواهد شد. تبعیض‌های اتنیکی: ۱- تبعیض‌های اقتصادی ۱. توزیع نامتوازن بودجه و منابع دولتی و عمومی بین مناطق مرکزی و پیرامونی ۲. مرکزگرایی در سیاست‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری (مانند تمرکز بیش از ۵۰ درصد صنایع کشور در تهران ۳. نابرابری در برخورداری از امکانات لجستیکی، زیرساخت‌های مواصلاتی، خدمات شهری، رفاهی، ورزشی و تفریحی ۴. توزیع مبتنی بر رانت و نابرابری در دسترسی به منابع مالی و فرصت‌های تجاری برای بخش خصوصی غیرمرکز نشین ۵. ایجاد صنایع بزرگ و سرمایه‌گذاری‌های کلان اقتصادی در کویر مرکزی بدون توجه به آمایش سرزمینی ۶. محرومیت مناطق نفت‌خیز و معدنی غیرمرکزی در بهره‌مندی مناسب از درآمدها و ثروت‌های محلی ۷. فقر، کمبود منابع و محرومیت اقتصادی گسترده‌تر مناطق غیرمرکزی و عقب افتادگی در اکثر شاخص‌های توسعه ۸. نرخ بیکاری بالاتر در مناطق غیرمرکزی به دلیل کمبود فرصت‌ها و استقرار اکثر فرصت‌های شغلی پردرآمد در مرکز ۹. تسلط تهران بر نظام اقتصادی و نهادهای بازار کلیه مناطق کشور و عدم توسعه محلی ۱۰. سرمایه‌گذاری و تشکیل تمام تیم‌های ورزشی صنعتی در استان‌های مرکزی و محرومیت مطلق پیرامون از منابع ملی تبعیض‌های اتنیکی: ۲- تبعیض‌های اجتماعی و فرهنگی ۱. کاهش عزت نفس و خودباوری غیرفارسی‌ها به دلیل احساس بیگانگی، طردشدگی از جامعه و القای شهروندی درجه دو ۲. کاهش مشارکت اجتماعی غیرفارسی‌ها به دلیل نیاز به ترجمه ذهنی مداوم در تعاملات رسمی و روزمره ۳. تحقیر و تمسخر لهجه (به ویژه لهجه‌ی

بارز ترک‌ها در صحبت به فارسی، به دلیل نظام آوایی متمایز ترکی با فارسی ۴. آسیمیلیسیون و بحران‌های روحی و روانی ناشی از آن برای شهروندان آسیمیل شده ۵. سیل مهاجرت منفی و کاهش چشمگیر جمعیت شهرهای غیرفارسی به دلیل محرومیت‌های چند دهه‌ای ۶. سانسور و محدودیت در موسیقی، هنر و انتشار کتاب و نشریه به زبان‌های غیرفارسی ۷. فشار برای یکسان‌سازی اجباری فرهنگی و زبانی و تضعیف دیگر هویت‌های فرهنگی ۸. محدودیت در آزادی‌های دینی و مذهبی و برگزاری مراسم و آیین‌ها ۹. تغییر نام‌های جغرافیایی و تاریخی به فارسی و محرومیت از هرگونه نام‌گذاری غیرفارسی ۱۰. محرومیت از بازسازی و جبران خسارات تبعیض‌های انباشته و فقدان توان رقابت برای اتنیک‌ها تبعیض‌های اتنیکی: ۳- تبعیض‌های زبانی و آموزشی ۱. محرومیت از آموزش به زبان مادری و کاهش موفقیت تحصیلی به دلیل دشواری درک مفاهیم با زبانی ناآشنا ۲. تضعیف اعتماد به نفس و خودباوری دانش‌آموزان به علت ناتوانی در بیان روان خود ۳. کاهش توانایی در تفکر انتقادی و خلاق به دلیل آموزش با زبانی غیرطبیعی برای دانش‌آموز ۴. نرخ ترک تحصیل بالاتر در میان دانش‌آموزان غیرفارسی ۵. شکاف اجتماعی و تشدید نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی به دلیل محرومیت آموزشی ۶. کیفیت پایین آموزش در مناطق غیرفارسی‌نشین به دلیل تخصیص نابرابر امکانات تحصیلی و پژوهشی ۷. تمرکز دانشگاه‌ها و مراکز علمی در تهران و شهرهای مرکزی و دسترسی محدود غیرمرکز نشین‌ها به آموزش عالی ۸. محرومیت غیرمرکز نشین‌ها از اشتغال در مناصب مهم و پردرآمد به دلیل عدم تسلط به لهجه‌ی تهران ۹. بی‌توجهی و عدم امکان آموزش ادبیات، تاریخ و فرهنگ غیرفارسی و از بین رفتن تدریجی زبان مادری ۱۰. تحمیل زبان فارسی به عنوان تنها زبان رسمی و عدم به رسمیت شناختن زبان‌های مادری در ادارات و عرصه عمومی تبعیض‌های اتنیکی: ۴- تبعیض‌های سیاسی و مدنی ۱. تمرکز مطلق قدرت سیاسی در مرکز و سلب اختیار از مناطق در مدیریت بهینه‌ی منابع و مصارف ۲. به‌کارگیری مسئولان محلی گوش‌به‌فرمان برای پیشبرد سیاست‌های مرکزگرایانه و عدم توجه به منافع محلی ۳. محرومیت از حضور و تصمیم‌گیری در سطوح بالای قدرت سیاسی به‌ویژه برای اهل سنت و حامیان تمرکززدایی ۴.

اعلان تشکیل جمهوری آذربایجان در سال ۱۲۹۷

شمسی (به مناسبت ۱۰۵مین سالروز تشکیل

جمهوری آذربایجان

دکتر توحید ملک زاده

<https://t.me/melikzadeh>

تا انقلاب بلشویکی روسیه در اکتبر ۱۹۱۷ (پاییز ۱۲۹۶ شمسی) کل منطقه آذربایجان شمال ارس و جنوب ارس در کنترل قوای روس قرار داشت و در اوایل سال ۱۹۱۸ (زمستان ۱۲۹۶ش) به تدریج نیروهای روسیه آذربایجان و مناطق قفقاز را ترک کردند. با فروپاشی سیستم حکومتی روسیه تزاری و خلا قدرت در آذربایجان آنسوی ارس زمینه برای قدرتمند شدن نیروهای محلی آذربایجان آماده تر شد. با عقب نشینی روسها از آذربایجان به تدریج قوای ارمنی برای کسب استقلال متشکل شده و کاظم قارابکیر برای دفع حملات ارامنه به نخجوان به منطقه لشکرکشی کرده و بدین ترتیب نخجوان به تصرف قوای عثمانی درآمد. ۷. خرداد ۱۲۹۷ش / ۲۸ می ۱۹۱۸ نخبگان آذربایجانی از جمله محمدامین رسول زاده، فتحعلی خان خویلو، علیمردان توپچی باشوف، احمد آغاوغلو همراه با طبقه ائلیت آذربایجان در شهر گنجه اعلام استقلال کرده و تشکیل دولت جمهوری آذربایجان را اعلام کردند. این جمهوری نخستین جمهوری در جهان اسلام محسوب می شود که حق رای را برای زنان برابر با مردان مساوی اعلام کرد. جمهوری

دیوان سالاری و نظام اداری تحت سلطه مرکز و انحصار تصمیم گیری های خرد و کلان در پایتخت ۵. محدودیت در تشکیل احزاب و جوامع مدنی مستقل به بهانه تهدید تمامیت ارضی ۶. محرومیت از حقوق مدنی و مشارکت در نهادهای اجتماعی و سیاسی در سطح ملی ۷. سرکوب مطالبات و برخوردهای امنیتی شدیدتر با کنشگران اتنیک به اتهام فعالیت های تجزیه طلبانه ۸. بایکوت و عدم پذیرش مطالبات حقوق بشری اتنیک ها از سوی اپوزیسیون و روشنفکران فاشیست با نام مقابله با قبیله گرایی.

۹. سلب آزادی و حقوق فردی شهروندان با اعمال تبعیض های اتنیک و عدم امکان تحقق دموکراسی و عدالت ۱۰. نبود قدرت چانه زنی و استیفای حقوق برابر، به دلیل فقدان قدرت سیاسی، اقتصادی و رسانه ای غیرمرکز نشین ها تبعیض های اتنیک: ۵- تبعیض های رسانه ای ۱. انحصار رسانه ای و استقرار اکثریت مطلق رسانه ها و روزنامه نگاران در پایتخت و عدم به کارگیری روزنامه نگاران غیرفارسی ۲. محرومیت غیرمرکز نشین ها از منابع عمومی برای ایجاد رسانه های مستقل و فقدان تریبون های تاثیرگذار ۳. انحصار سینما و فیلم سازی کشور در تهران و تمرکز امکان فرهنگی در مرکز ۴. سرمایه گذاری و تبلیغات صنعت توریسم صرفا برای شهرهای مرکزی ۵. ناتوانی هنرمندان و اندیشمندان غیرفارسی در تبدیل شدن به سلبریتی مشهور، به علت انگ عقب ماندگی و قوم گرایی ۶. عدم تلاش رسانه های داخلی و اپوزیسیون در ارائه تصویر منصفانه از مطالبات اتنیک، برای ایجاد همبستگی ملی ۷. حضور کم رنگ غیرمرکز نشین ها و بایکوت دغدغه های مختص آن ها در رسانه های داخلی و فارسی زبان خارجی ۸. سرکوب فرهنگ های غیرفارسی در رسانه ها و تبلیغات رسانه ای قوم مدارانه با محوریت برتری قوم پارسی ۹. کلیشه سازی منفی و تحقیر غیرفارسی ها و فارسی زبان های با لهجه ی متفاوت، در رسانه ها، سینما و فرهنگ عامه ۱۰. تمرکز تام رسانه ای و حمایت منابع قدرت و ثروت از دوگانه ی فوتبالی سرخابی و سیاهی لشکر کردن سایر تیم ها @yekansasi98

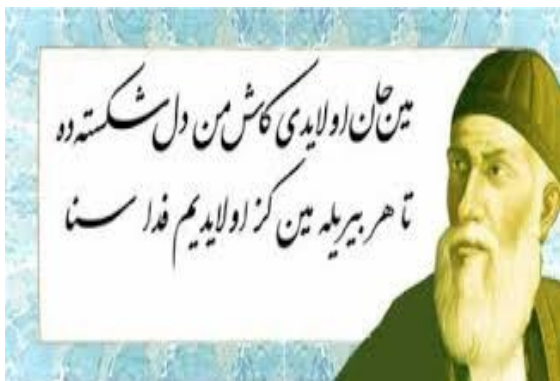
ایروان، کنجه و باکو در شمال ارس معرفی می کند و گلایه می کند از روزنامه هایی که فرافکنی کرده و مختاریت آذربایجان ایران را تلقین می نمایند. ملک الشعرا بهار نیز در روزنامه نوبهار به تاریخ ۳دی ۱۲۹۶ش ضمن بیان خواسته های حزب مساوات، از ترکی گرایی و استقلال طلبی آذربایجان ناراحت شده انتقاد نموده از « آقای رسول زاده محرر ایران دوست » که با نیت مساواتچی ها همراهی می کند توصیف می کند. این جمهوری بدنبال حملات بلشویکها به باکو تبدیل به حکومت شورایی آذربایجان شده و یکی از جمهوری های اتحاد جماهیر شوروی گردید. در همان روزهایی که تلاش برای تاسیس دولت آذربایجان در گنجه و باکو ادامه داشت در غرب آذربایجان فجایع جیلولوق با شدت تمام ادامه داشت. ۶ خرداد ۱۲۹۷ش فاجعه قتل عام روستای عسگرآباد اورمیه رخ داد و پیش قراولان قشون عثمانی برای استخلاص مردم اورمیه و سلماس از دو محور جنوب اورمیه و از محور خوی- قطور حملات خود را به جیلوها و قوای مسلحه مسیحی شروع نمودند تا با عملیات گازانبری این قوای مسلحه مسیحی دست نشانده انگلیس- فرانسه - روس و آمریکا را نابود کنند. در ماههای بعدی علیرغم مقاومت قوای مسلحه مسیحی پیشروی های قوای عثمانی بیشتر شده و حملات آندرانیک ارمنی به خوی با مقاومت جانانه اهالی خوی دفع شد... با فشار قوای عثمانی، ۸ مرداد ۱۲۹۷ش جیلوها با حمایت قوای مسلحه، ارومیه را تخلیه و با راهنمایی مستشاران انگلیسی از مسیر سولدوز، میاندوآب، صابین قالا وارد بیجار و همدان شده و از آنجا توسط انگلیسی ها به کمپ بعقوبه در بغداد هدایت شدند تا در ماههای آینده از قدرت نظامی این دستجات شقی استفاده کنند...

(برای اطلاع بیشتر مراجعه به کتاب : آذربایجان در جنگ جهانی اول یا فجایع جیلولوق دکتر توحید ملک زاده انتشارات اختر تبریز (۳ خرداد ۱۴۰۴)

آذربایجان اولین دانشگاه نوین آذربایجان را در باکو دایر کرد. شاعر مارش این دولت احمد جواد و موسیقی آن از ان موسیقیدان برجسته آذربایجان عزیز حاجی بیگوف می باشد. وی خالق اپراها و نمایشهای موزیکال کوراوغلو، آرشین مال آلان و مشهدی عیباده می باشد. از سال ۱۹۱۸ با تاسیس جمهوری آذربایجان در شمال ارس دوباره نام محمدامین رسول زاده در مطبوعات ایران پیچید. محمدامین رسول زاده در انقلاب مشروطیت و سیستماتیک کردن انقلاب در ایران قاجاری نقش مهمی داشت. گروهی از هم حزبی های سابقش از جمله ملک الشعرا بهار و دیگران در مقابل تمایلات ترک گرایانه وی موضع تندی گرفته و اطلاق آذربایجان به شمال رود ارس را جعلی اعلام نمودند. البته تمام روزنامه های ایران در مقابل اطلاق آذربایجان به جمهوری جدید واکنش منفی نداشتند مانند روزنامه رعد سید ضیالدین طباطبایی که در فاصله ۱۲۹۸ شمسی تا فروردین ۱۲۹۹ در سمت هیئت فوقالعاده به باکو سفر کرده و با حقایق چگونگی تاسیس این جمهوری از نزدیک آشنا شده بودند. با تلاشهای سیدضیا دولت ایران قاجاری و دولت آذربایجان درصدد تشکیل کنفدراسیون بودند که با مخالفت گروههای ایرانی شهری گرای آن زمان ناکام ماند. اتحاد سیاسی ایران و آذربایجان می توانست نقطه عطفی در تاریخ منطقه باشد. رسول زاده در روزنامه آچیق سوز که در شماره ۴۰ روزنامه رعد به تاریخ ۲۲ دی ۱۲۹۶ / ۱۹۱۸ ژانویه چاپ شده بود هدف از مختاریت اعلانی آذربایجان را خودمختاری ولایات

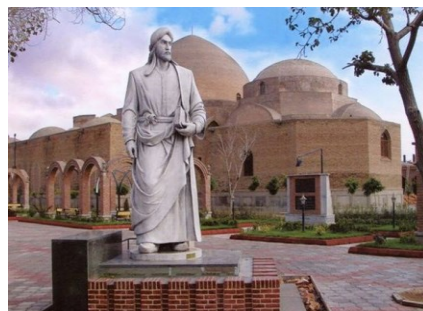
محمد فضولی

عشقدن جانیمدا بیر پنهان مرض وار، ای حکیم
خلقه پنهان دردیم اظهار ائتمه، زنه‌ار، ای حکیم!
وار بیر دردیم کی چوخ درماندان آرتیق‌دیر منه
قوی منی دردیم‌له درمان ائیله‌مه، وار، ای حکیم!
گر باسیب ال نبضیمه، تشخیص قیلسان دردیمی
آل امانت، قیلما هر بی‌درده اظهار، ای حکیم!
گل منیم تدبیر بی‌هوده‌ده سن بیر سعی قیل
کیم اولام بو درده آرتیق‌راق گرفتار، ای حکیم!
گور تن عریان ایله احوالیمی هیجران گونو،
وار ایمیش روز قیامت، قیلما انکار، ای حکیم!
چکمه‌یینجه چاره‌ی دردیمده زحمت بیلمه‌دین
کیم اولور درمان درد عشق دشوار، ای حکیم!
رنج چکمه صحت اوچون، ال فضولی‌دن گوتور
کیم قبول زحمت ائتمز، بویله بیمار ای حکیم

کیم قبول صحت ائتمز بویله بیمار ای حکیم!
ای خوش اول مست کی بیلمز غم عالم نه ایمیش
نه چکر عالم ایچون غم، نه بیلیر غم نه ایمیش!
بیر پری سلسله‌ی عشقینه دوشدوم ناگه
شیمدی بیلدیم سبب خلقت آدم نه ایمیش؟
واعظ اوصاف جهنم اوخور، ای اهل ورع
وار اونون مجلسینه! گور کی جهنم نه ایمیش!
اوخو کؤکسومدن ئوتوب، قالمیش ایمیش پیکانی
آه بیلدیم، سبب آه دمام نه ایمیش!
ای فضولی! مزه‌ی ساغر و صهبا بیلدین
توبه قیل تا بیله‌سن زرق و ریا هم نه ایمیش!

افضل الدین خاقانی

جانیم نه قدر وار منه جانان سن اولارسان
جانان دا عزیز اولسا بیر اینسان سن اولارسان

سن ایندیه‌دک قلبیم اوچون قلب‌دین ای یار
بوندان سورا‌دا جانیم اوچون جان سن اولارسان

هر یاره‌م ایر اولسا اونون مرهمی سن‌سن
هر دردیم اولارسا اونا درمان سن اولارسان

کونلون نجه ایسترسه ائیله وئر منه فرمان
عومروم نه قدر وار منه سولطان سن اولارسان

ائیلرسم اگر شر‌حینی ایمانیه کوفرون
باش حرفیله سرلوحه دیوان سن اولارسان

بوندان بئله آلا‌دما منی کوفرله دین‌له
خاقانیه هم کوفر و هم ایمان سن اولارسان

خاقانی نه‌دیر گل‌سن اگر ای گوزو شهلا
البته کی خاقانیه خاقان سن اولارسان

Xudafərin

Türkə - Farsca

Haziran- 2025 İL 22 - SAY 238- ELMİ-ƏDƏBİ-KÜLTÜRƏL DƏRGİ

<http://www.khudafarin.ir>

<https://t.me/xudaferindargisi>

FÜZULİ

XAQANI

